

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Bakalářská práce

Eva Kastnerová

Pražské památky v kultuře českých neslyšících a jejich pojmenování
v českém znakovém jazyce

The Monuments of Prague in the Czech Deaf Culture and their Names
in the Czech Sign Language

Praha, 2012

Vedoucí práce: prof. PhDr. Alena Macurová, CSc.

Poděkování

Tímto děkuji prof. PhDr. Aleně Macurové CSc. za vedení této práce, zejména za její spolupráci, cenné rady a připomínky. Děkuji také všem neslyšícím respondentům, kteří byli ochotni podílet se na mém výzkumu a poskytnout mi jazykový materiál, bez něhož by tato práce nemohla vzniknout. Děkuji Bc. Zuzaně Hájkové za verifikaci získaného materiálu. Velice děkuji Dominice Doleželové za pomoc při technických obtížích. Děkuji Martině Seitner za nafocení fotografií všech získaných znaků a v neposlední řadě děkuji všem, kteří mě podporovali, a kteří za mnou stáli, když docházely síly a inspirace.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Eva Kastnerová

Podpis

Abstrakt

Ve své bakalářské práci se věnuji vlastním jménům zeměpisným, konkrétně dvaceti pražským památkám, u nichž se snažím zjistit nejen to, zda je kultura českých neslyšících zná, ale zda pro ně má v českém znakovém jazyce pojmenování.

V úvodní části vymezuji propria (vlastní jména), popisuji, jak vlastní jména vznikají, jaké mají funkce a jak je možné je dělit. Následně se soustředím na vlastní výzkum, kde nejprve vysvětluji, jak jsem postupovala a jak jsem získaný materiál zaznamenávala. Nejobsáhlejší část práce je věnována popisu znaků jednotlivých památek, které jsem získala v průběhu svého výzkumu z nahrávek s neslyšícími respondenty. Předposlední kapitola je věnována analýze výsledků a doplňujícím informacím, které jsem získala na základě verifikace získaného materiálu lingvisticky vzdělanou neslyšící mluvčí.

V závěru práce je řečeno to, co jednoznačně vyplývá z výsledků analýzy, a sice že kultura českých neslyšících také jako kultura slyšících lidí vybrané pražské památky pojmenovává. Většina znaků českého znakového jazyka je přejímána z generace na generaci.

Klíčová slova: Vlastní jména (propria, onyma), funkce vlastních jmen, klasifikace vlastních jmen, vlastní jména zeměpisná (toponyma), pražské památky.

Abstract

In this thesis I am focusing on geographical proper names, namely twenty Prague historical monuments. With those I am not only trying to determine whether they are known to the Czech Deaf culture, but also whether there are signs for them in the Czech Sign Language.

In the first part I define propria (proper name), I describe how proper names are formed, how they function and how they can be categorized. Then I focus on the research, in which I first explain my approach and the way I recorded the acquired material. The most extensive section of the thesis is devoted to descriptions of signs of individual monuments, which I obtained during my research of the recordings with the Deaf respondents. The

penultimate chapter is devoted to analyzing the results and additional information that I obtained as a verification of the obtained material by a Deaf linguist.

The conclusion states what is clear from the results of analysis. The Czech Deaf culture does name the selected historical monuments just as the hearing culture does. Most signs of Czech Sign Language are passed down from generation to generation.

Keywords: Proper names (propria, onyma), the function of proper names, the classification of proper names, geographical proper names (toponyms), Prague historical monuments.

Obsah

Úvod	9
1 Vlastní jména.....	11
1.1 Vymezení vlastních jmen.....	11
1.2 Funkce vlastních jmen.....	16
1.3 Dělení vlastních jmen.....	19
2 Vlastní jména zeměpisná.....	20
3 Sběr materiálu	21
4 Pražské památky v českém znakovém jazyce	24
4.1 Belvédér / Letohrádek královny Anny.....	26
4.2 Betlémská kaple.....	32
4.3 Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta.....	43
4.4 Karlův most.....	76
4.5 Letohrádek Hvězda.....	88
4.6 Národní divadlo.....	110
4.7 Národní muzeum.....	119
4.8 Novoměstská radnice.....	141
4.9 Obecní dům.....	150
4.10 Petřín / Petřínská rozhledna.....	154
4.11 Pomník Jana Žižky z Trocnova.....	163
4.12 Pomník sv. Václava	185
4.13 Pražský hrad.....	226
4.14 Staroměstské náměstí.....	234
4.15 Staroměstský orloj.....	246
4.16 Staronová synagoga.....	261
4.17 Tančící dům	267

4.18	Týnský chrám.....	272
4.19	Vyšehrad.....	281
4.20	Zlatá ulička.....	291
5	Shrnutí výsledků.....	299
5.1	Belvédér / Letohrádek královny Anny.....	301
5.2	Betlémská kaple.....	302
5.3	Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta.....	303
5.4	Karlův most.....	305
5.5	Letohrádek Hvězda.....	306
5.6	Národní divadlo.....	308
5.7	Národní muzeum.....	309
5.8	Novoměstská radnice.....	311
5.9	Obecní dům.....	312
5.10	Petřín / Petřínská rozhledna.....	313
5.11	Pomník Jana Žižky z Trocnova.....	314
5.12	Pomník sv. Václava	316
5.13	Pražský hrad.....	319
5.14	Staroměstské náměstí.....	320
5.15	Staroměstský orloj.....	321
5.16	Staronová synagoga.....	323
5.17	Tančící dům	324
5.18	Týnský chrám.....	325
5.19	Vyšehrad.....	326
5.20	Zlatá ulička.....	327
	Závěr	328
	Použitá literatura a zdroje	330

Příloha I. Seznam fotografií

Příloha II. Seznam obrázků

Příloha III. Seznam tabulek

Příloha IV. Dotazník

Příloha V. Prstová abeceda

Příloha VI. Tvary rukou

Příloha VII. Původní text předložený neslyšícím respondentům (v českém jazyce)

Příloha VIII. Původní text předložený neslyšícím respondentům (v českém znakovém jazyce)

Příloha IX. DVD - Vybrané pražské památky v českém znakovém jazyce

Úvod

Ve své bakalářské práci se věnuji vlastním jménům zeměpisným, konkrétně významným památkám města Prahy.

Vlastní jména v českém znakovém jazyce již do určité míry zkoumána byla. Vlastní jména zeměpisná zkoumala Lucie Kuchařová (Kuchařová, 2006) a Lenka Hejlová (Hejlová, 2011). Nejvíce byla prozkoumána vlastní jména osobní, jimž se nejen v diplomové práci věnovala Radka Faltínová (Faltínová, 2005).

V této práci se podrobněji zaměřuji na dvacet pražských památek, u nichž se snažím zjistit nejen to, zda jsou známé v kultuře českých neslyšících, ale také, jak jsou v českém znakovém jazyce pojmenovány, pakliže pro ně nějaké pojmenování vůbec existuje.

V případě porovnávání dvou cizích jazyků, v tomto případě českého jazyka a českého znakového jazyka, stále nacházím výrazy, které se v jednom z jazyků objevují, ale ve druhém pro ně žádný funkční ekvivalent neexistuje. Zajímalo mne jak je tomu v oblasti zeměpisných jmen. Mým cílem bylo zjistit, zda pro vybrané pražské památky, které v českém jazyce mají svá vlastní jména (vznikla na základě potřeby lidí pojmenovat jednotlivé stavby), existují také pojmenování (označení) v českém znakovém jazyce.

V úvodní kapitole své práce se blíže věnuji propriím (vlastním jménům). Nejprve vymezuji samotné proprium, dále popisuji jeho vznik, funkci a na závěr ve stručnosti zmiňuji možnosti jejich klasifikace. Svůj zájem pak soustředím na oblast toponym (vlastní jména zeměpisná), která jsou zmíněna ve druhé a čtvrté kapitole. Ve čtvrté kapitole konkrétně popisuji znaky pro jednotlivé památky, které jsem v průběhu svého výzkumu získala z nahrávek s neslyšícími respondenty. Prostřednictvím fotografií a slovního popisu jsem se snažila co nejpřesněji popsat jejich artikulaci, aby ji byl na základě fotografie a popisu schopen pochopit i neuživatel českého znakového jazyka a práce tak mohla být přístupná všem čtenářům.

Ve všech znakových jazycích mají znaky dvě složky: manuální a nemanuální. Ve svém výzkumu se věnuji oběma složkám znaků a zmiňuji je ve slovním popisu znaku v kapitole č. 4 (nemanuální složka je zmíněna pouze velmi stručně, větší pozornost je věnována manuální složce znaku).

V 5. kapitole jsou shrnuty výsledky práce a postoj neslyšící konzultantky, kterou jsem požádala, aby mi sdělila její názor na jednotlivé varianty. Dále zde je procentuálně vyjádřeno

užívání jednotlivých variant mezi oslovenými neslyšících respondenty a kolik procent respondentů zná dané varianty od svých neslyšících rodičů.

Výstupem mé práce je instruktivní DVD, na němž je vyobrazena mapa Prahy se znázorněnými polohami všech dvaceti památek (památky jsou skryty pod čísly). Při výběru jedné konkrétní památky (přes seznam památek v pravém sloupci nebo prostřednictvím čísla na mapě) se zobrazí její fotografie spolu s českým názvem a nejčastějšími variantami znaků, které se mezi neslyšícími účastníky se mého výzkumu používají v českém znakovém jazyce. Za nejčastější jsou považovány varianty, které se objevovaly nejvíce nebo ty varianty, které se objevily minimálně jedenkrát a navíc byly označeny neslyšící konzultantkou jako ty, které by ona sama použila. Na DVD jsou pouze tři památky, které mají uvedenu jen jednu variantu znaku (frekvence užívání dané varianty značně převýšila ty ostatní). Jednotlivé varianty jsou zachyceny na fotografiích a opatřeny slovním popisem, stejně jako tomu je v kapitole č. 4.

1 Vlastní jména

1.1 Vymezení vlastních jmen

Vlastními jmény se zabývá věda, která se nazývá onomastika¹ (Šrámek, 1999, s. 3).

Šrámek (1999, s. 11) definuje vlastní jména (onyma, propria) jako jazykové (lexikální) jednotky, jejichž hlavní funkcí je propriálně pojmenované objekty v rámci téhož druhu individualizovat (tj. ohraničit je jako neopakovatelnou jednotlivinu), diferencovat (tj. nezaměnitelným způsobem od sebe odlišit jednotlivé prvky dané množiny) a lokalizovat (tj. zařadit objekt do určitých věcných, prostorových, sociálních, kulturních, historických nebo ekonomických vztahů). Z těchto hlavních funkcí vyplývají jevy a vlastnosti příznačné pro propria, funkce apelativ (obecná jména) jsou jiné. Apelativum nemůže v komunikaci proprium nahrazovat, protože by význam propria a apelativa splynul a nebyl by mezi nimi žádný rozdíl. Identifikace objektu jako jednotliviny by se pak musela vyjádřit jinak, např. popisem (srov. v českém jazyce: apelativum *most* a místní jméno *Most*, město v severních Čechách; v českém znakovém jazyce je znak pro apelativum *most* i proprium *Most* artikulováno stejně. Pro odlišení propria od apelativa je nutné výpověď rozšířit, např. takto: *Město Most patří do Ústeckého kraje*. V českém jazyce poznáme, že se jedná o proprium podle počátečního velkého písmene).

Podle Šrámk (1999, s. 12) je každé vlastní jméno výsledkem vzájemného působení jevů (okolností, podmínek, kategorií) ze tří rovin:

1) **Rovina objektů, jevů a vztahů** - „*Jde o takové objekty, jevy a vztahy, které je třeba z komunikačních důvodů pojmenovat propriálně; svou podstatou jsou to fakta mimojazyková, ale představují věcný (objektový) základ, na nějž se upíná propriálně pojmenovací činnost společnosti.*“ (Šrámek, 1999, s. 12) Vzniká tak kategorie onymických objektů, které lze rozčlenit na dvě velké skupiny (Šrámek, 1999, s. 13):

A. Objekty jednodenotátové (singulativní): „*...jednomu objektu je přiřazeno jedno proprium...*“ (Šrámek, 1999, s. 13).

¹ Rovněž se můžeme setkat s termínem onomatologie.

V následujících odstavcích uvedu tři konkrétní příklady proprií, která jsou ojedinělá a nezaměnitelná v obou jazycích, jazyce českých neslyšících (českém znakovém jazyce), jazyce českých slyšících (českém jazyce). V případě českého jazyka je podoba uvedených proprií buď stejná, nebo se liší ve fonologické rovině (např. Budějice x Budějovice, zde je význam obou proprií zachován, ale fonologická stránka u obou slov již vypadá jinak).

- konkrétní obydlené místo = PRAHA

V českém znakovém jazyce existují různé varianty znaku PRAHA², ke kterým dochází ve fonologické rovině, kdy je užito jiného tvaru ruky (např. tvar ruky Y viz obr. 70, tvaru ruky „A viz obr. 71 nebo tvaru ruky A_o viz obr. 72), ale ostatní parametry znaku jsou stejné (místo artikulace znaku, pohyb rukou). Jinak mohou artikulovat znak ženy, jinak muži. Podobně tomu může být v případě neslyšícího mluvčí z Prahy x Plzně nebo neslyšícího mladší x starší generace³.

- konkrétní osoba = BARACK OBAMA

Jmenné znaky zaujímají ve slovní/znakové zásobě českého znakového jazyka speciální prostor a jsou jednotlivým osobám přisuzovány na základě určitých pravidel, zvyklostí.⁴ Jisté odchylky můžeme shledat i u artikulace znaku OBAMA (velikost znaku; artikulace znaku jednou či oběma rukama).

- konkrétní stavba = PRAŽSKÝ HRAD

Podobně jako v předchozích dvou případech i zde je možné najít určité rozdíly při artikulaci znaku PRAŽSKÝ HRAD. Bude se jednat o proprium *Praha* (viz výše), apellativum *hrad* vypadá zpravidla vždy stejně⁵.

² Více o konkrétním propriu dále v této práci.

³ Na otázku variantnosti narazíme i dále v této práci. Rozdíly v artikulaci jednotlivých znaků můžeme spatřit také ve Všeobecném slovníku českého znakového jazyka od Miloně Potměšila, 2004.

⁴ O osobních vlastních jménech v českém znakovém jazyce podrobněji Faltínová, 2008.

⁵ Více o konkrétním propriu dále v této práci.

B. Objekty vícedenotátové (mnohodenotátové):

„...jedno proprium platí pro více objektů druhově stejných...“ (Šrámek, 1999, s. 13), např.:

- dříve neslo tisíce občanů příjmení NOVÁK

Tento příklad lze uvést v českém i českém znakovém jazyce.

Znak NOVÁK bude vypadat stejně pro více osob, které nemusí být v žádném příbuzenském vztahu, ale jsou pouze nositeli tohoto příjmení⁶.

„...nebo pro více objektů druhově odlišných...“ (Šrámek, 1999, s. 13) např.:

- PRAHA = město, kopec, kino, hotel, loď, letadlo, oplatky,...

Proprium PRAHA můžeme spatřit v kultuře českých slyšících i českých neslyšících.

V českém znakovém jazyce, jak již bylo řečeno výše, lze spatřit jisté odlišnosti v artikulaci znaku PRAHA (jiný tvar ruky).

- Muzeum = stanice metra v Praze, Národní muzeum, jakákoliv budova, kde jsou vystaveny nějaké expozice,...

Tento příklad lze opět uvést v obou jazycích a obou kulturách.

Tomu, jaké varianty znaku MUZEUM se objevují v českém znakovém jazyce, se budu věnovat v dalších kapitolách této práce.

2) **Rovina faktů jazykové povahy** – Tato rovina obsahuje všechny roviny jazyka, které se podílí na vzniku vlastního jména. Patří sem nejen ta slova, která jsou použita pro vznik propria, ale také pojmenovací pravidla a slovotvorné zákonitosti, kterými se řídí jazykové zpracování pojmenovacího motivu do konečné podoby vlastního jména (Šrámek, 1999, s. 19).

3) **Rovina faktů komunikační povahy** – má trojí povahu:

- prostřednictvím norem sociálního, kulturního, politického chování dané společnosti se určuje rozsah a systém onymických objektů (např. uliční názvy se tvoří jen tehdy, pokud to vyžaduje jednoznačnost komunikace);

⁶ Osobní vlastní jména zaujímají specifickou část slovní/znakové zásoby českého znakového jazyka, více Faltínová, 2008.

- prostřednictvím dané pojmenovací normy s přihlédnutím např. k estetickým a jiným faktorům, se určité proprium přijímá jako „vhodné“, „dobře fungující“;
- propria se začleňují do výpovědí/ textů a prostřednictvím normy daného jazykového kódu se účastní jejich realizace (Šrámek, 1999, s. 20).

„Komunikační sféra určuje tedy nejen propriálně pojmenovací potřebu samu (tím, že vyčlení příslušný onymický objekt), ale zároveň usměrňujícím způsobem omezuje realizaci pojmenovacího aktu (= vznik propria) na možnosti, které v dané době mají noremní platnost.“ (Šrámek, 1999, s. 20)

V případě vzniku proprií pro pražské památky tomu podle mého názoru bude také tak. V momentě, kdy neslyšící sami cítí potřebu pojmenovat daný objekt (v tomto případě některou z pražských památek) aniž by to po nich chtěla slyšící společnost, vymyslí pro něj znak, který se jeho používáním postupně šíří i mezi další neslyšící. Během rozšíření znaku mezi další uživatele českého znakového jazyka může docházet k jeho modifikaci, kdy nakonec vznikne jedna či více variant. Jednotlivé varianty se pak stávají jakýmsi územ neslyšící společnosti. Některé jsou užívány častěji, jiné méně. Vzhledem k tomu, že znakový jazyk není kodifikován, není možné stoprocentně říci, kterou z variant je možné označit za normu či úzus.

Šrámek uvádí, že každý pojmenovací akt by se měl skládat z následujících čtyř plánů (Šrámek, 1999, s. 72-75):

1. **Plán onymických objektů**
2. **Plán propriálně pojmenovacího motivu**
3. **Plán jazykových prostředků**
4. **Plán společenské komunikace**

Nejprve vybereme **objekt** (onymický objekt), který chceme pojmenovat (např. Petřínskou rozhlednu / Petřín).

Následně volíme **propriálně pojmenovací motiv**, který je odrazem některé věcných stránek nebo vlastností pojmenovávaného objektu (tvar stavby, podobnost s Eiffelovou věží).

Motiv orientuje pojmenovací akt na **plán jazykových prostředků** (fonémy: místo artikulace, tvary rukou, pohyb; již existující znaky: např. PETR, PAŘÍŽ) „...*tj. prvky (prostředky) lexikologického, derivačního, dialektického, geneticko-etymologického,*

komunikačního aj. subsystému konkrétního jazyka, kterých je při vzniku nebo užívání proprii užito.“ (Šrámek, 1999, s. 72-73).

Na konečném vzniku propria se podílí **plán společenské komunikace** (v závislosti na konkrétních uživateli mohou vzniknout různé varianty znaků, více se o této památce zmiňuji v kapitole č. 3), který je podřízen systému sociálních norem, společenskému chování a mezilidské komunikaci. „*Propria vznikají a fungují proto, aby sloužila mezilidské komunikaci*“ (Šrámek, 1999, s. 73).

Na příkladu vzniku znaku PETŘÍN⁷, můžeme sledovat jednotlivé plány pojmenovacího aktu. Každé proprium musí nutně obsahovat minimálně jeden prvek ze všech uvedených plánů, absencí některého z nich by nemohlo vzniknout. Všechny plány pak dále mají své aspekty⁸ – časové (temporální), prostorové (areálové), sociálně prestižní a kvantifikující.

Dalším příkladem pojmenovacího aktu z oblasti vlastních jmen osobních je vznik znaku AVATAR. Tato bytost se objevila ve stejnojmenném filmu z roku 2009.⁹

Mezi českými neslyšícími, kteří tento film viděli, vznikla nutná potřeba onymického pojmenování této bytosti / tohoto filmu, aby o něm mohli dále komunikovat a odkazovat k němu v rámci komunikace s jinými neslyšícími.

Objevil se zde **onymický objekt** (modrá bytost/ Avatar), který bylo potřeba pojmenovat a bylo zapotřebí najít **propriálně pojmenovací motiv**, který by daný objekt nějak charakterizoval. Vzhledem k tomu, že zmiňovaná filmová postava (bytost) měla modrou kůži a cop, začali je neslyšící označovat znaky ČLOVĚK + MODRÝ. U mladších neslyšících jsem se setkala ještě s jedním znakem, který ikonicky označoval spojení dvou těchto bytostí pomocí jejich copů (kdy spojením dvou Avatarů pomocí jejich copů docházelo k výměně informací či k pohlavnímu aktu, jednalo-li se o dvě bytosti opačného pohlaví). V prvním případě byla motivem pojmenování modrá barva. Z repertoáru **jazykových prostředků** českého znakového jazyka pak byly vybrány dva arbitrární znaky¹⁰, znak

⁷ Více o konkrétním propriu dále v této práci.

⁸ Podrobněji Šrámek, 1999, s. 75-119.

⁹ Avatar, James Cameron, 2006.

¹⁰ **Arbitrárnost** = „Libovolnost, nemotivovanost jaz. znaku, resp. vztahu mezi označujícím a označovaným, který se ustavuje konvenčně...“ (Encyklopedický slovník češtiny, 2002, s. 44). **Ikonický znak** „...se vyznačuje podobností mezi označujícím a označovaným...“ (Encyklopedický slovník češtiny, 2002, s. 176).

ČLOVĚK a znak MODRÝ. V druhém případě byl motivem cop těchto bytostí a byl vytvořen jeden jediný znak, který označuje určitou činnost, při níž dochází k další činnosti (spojení dvou copů, přičemž dochází buď k výměně informací či pohlavnímu aktu). Tento znak bychom mohli označit za znak ikonický, protože jeho forma skutečně kopíruje reálnou podobu copů Avatarů. Naše ruce přímo zastupují zmiňované copy a vykonávají s nimi shodný pohyb. První i druhá varianta znaku sledují jednotlivé plány pojmenovacího aktu. Užití jednoho či druhého z výše uvedených znaků bude záviset na dané komunikační situaci a složení jejích účastníků (**plán společenské komunikace**).

Pro soubor všech vlastních jmen daného jazyka, dané společnosti se používá terminologické označení **onymie** (Šrámek, 1999, s. 51).

1.2 Funkce vlastních jmen

„V onomastické teorii nebyl dosud podán takový výčet a popis propriálních funkcí, který by byl obecně přijat za jedno z ústředních teoretických východisek nauky o vlastních jménech.“ (Šrámek, 1999, s. 23)

Knappová (*in Šrámek, 1999, s. 23*) uvádí následující **klasifikaci propriálních funkcí**:

i. funkce nominační, individualizující – tj. základní funkce proprií, které slouží ke společensky podmíněné identifikaci daného objektu. Nominační funkce v sobě zahrnuje jak mimojazykovost, tak jazykovost, neboť prostřednictvím propriálně pojmenovacího aktu, který ve své podobě má tvar jazykový, se na úrovni jazyka projevují propriálně komunikační potřeby (např. Petřínská rozhledna x rozhledna, pakliže neslyšící užije nejprve znak pro Petřín, diferencuje tak Petřínskou rozhlednu od jiných rozhleden).

Jako další příklad může posloužit již zmíněná varianta znaku AVATAR: ČLOVĚK + MODRÝ, pakliže je ukázán znak ČLOVĚK, bude to jakýkoliv člověk, ale je-li ukázáno spojení znaků: ČLOVĚK + MODRÝ nabude významu Avatar.

ii. funkce asociační, evokační, konotativní - tyto funkce odkazují na různé objekty identické s obecnými nebo vlastními jmény. Všechny tři funkce

aktivují ať už vědomě či nevědomě – ve vztahu proprium – pojmenovaný objekt sémantické nebo emocionální prvky, které nejsou součástí propriálního obsahu vlastního jména (ani propriálně pojmenovacího aktu, např. jméno FRITZ konotuje Německo).¹¹

iii. **funkce sociálně klasifikující** - tato funkce zařazuje pojmenování objektu do nejrůznějších souvislostí jako je např. místo, čas, sociální aspekt apod.

V případě českého znakového jazyka bychom zde mohli zmínit tzv. „staré“ (znaky artikulované spíše starší generací neslyšících) znaky a „mladé“ znaky (znaky artikulované spíše mladou generací neslyšících).¹²

iv. **funkce deskriptivní, charakterizační** - tyto funkce mají veškerá pojmenování, kde můžeme zřetelně vidět jejich onymický motiv. Lexikální význam je u těchto proprií zachován.

Tuto funkci spatřuji i v českém znakovém jazyce. Jako příklad uvedu jednu z variant znaku pro VYŠEHRAD. Znak je složen ze dvou znaků VYSOKÝ + HRAD¹³, z čehož vyplývá určitý slovní význam, kdy původně byla daná stavba pojmenována na základě toho, že stojí vysoko na skále. Tento motiv je možné vysledovat i u propria TANČÍCÍ DŮM. V českém znakovém jazyce je možné artikulovat jeho název pomocí spojení znaků: TANEC + DŮM.

¹¹ Pro tuto funkci se mi nepodařilo ani na základě konzultací s neslyšícími mluvčími zjistit konkrétní příklad ze znakového jazyka.

¹² Více např. Táborský, Hudáková, 2008.

¹³ Kalk = doslovný překlad z výchozího jazyka do jazyka cílového. Kalkům v českém znakovém jazyce se podrobně ve své bakalářské práci věnuje Matušková (Matušková, 2008), která kalky rozděljuje do čtyř základních skupin: **A) doslovný překlad** (tímto způsobem vznikají nejčastěji nepřesné kalky, jedná se o transformaci slova z mluveného jazyka do českého znakového jazyka, kdy výsledné znaky již nenesou významy z jazyka mluveného, např. BYLOŽRAVEC – artikulují se znaky BÍLÝ + JÍST; **B) motivované kalky** (z velké části se opět jedná o nesmyslné kalky, protože jsou nějak motivované mluvenou češtinou, jedná se o ty slova, jejichž mluvní obrazy jsou podobné, např. AEROBIC – artikulují se znaky LETADLO + BÍČ; **C) humorné kalky** (jedná se o znaky používané jako vtipy, pouze ve skupinách známých neslyšících, např: METROSEXUÁL – artikulují se znaky METRO + SEX; **D) polokalky** (u některých složenin, kdy první část lze označit za „srozumitelnou“, došlo k překladu z češtiny do českého znakového jazyka a druhá část je označována jako „nesrozumitelná“, mluvčí ji „překládá“ do českého znakového jazyka způsobem, který postrádá jakoukoliv souvislost s významem nebo mluvním obrazem slova v češtině, např. PAMPELIŠKA – artikuluje se znak KVĚTINA, který má představovat začátek slova PAMPE + znak LIŠKA, který je základním znakem pro zvíře lišku).

v. **funkce expresivní, emociální (psychologická)** – „*Pod těmito funkcemi se shrnuje druh účinku jména, totiž jakým dojmem jména působí.*“ (Šrámek, 1999, s. 24) Jak na nás to či ono jméno působí, bude jistě velmi individuální.

Toto lze vidět na příkladu z českého znakového jazyka: znak AVATAR, kdy jedno propriální pojmenování je složeno ze dvou znaků ČLOVĚK + MODRÝ a druhé propriální pojmenování je vyjádřeno pouze jedním znakem AVATAR, který ikonicky znázorňuje určitý děj (spojení dvou bytostí). Na někoho může jedna či druhá varianta znaku působit vhodněji či méně vhodně.

1.3 Dělení vlastních jmen

Pouze pro ilustraci uvedu základní dělení vlastních jmen v českém jazyce. Klasifikací proprií se zabývalo několik autorů, dovolím si zde uvést pouze dva z nich. Ve své práci se budu blíže věnovat pouze vlastním jménům zeměpisným.

Dle **Šrámka** lze propria rozdělit do následujících tří skupin (Šrámek, 1999, s. 16):

- a) **geonoma** – zahrnují všechny třídy **toponym**, „...tj. jména onymických objektů na povrchu země (a geomorfologické útvary pod ním) a **kosmonym**, tj. jména nebeských těles a útvarů na nich.“ (Šrámek, 1999, s. 16); vyjadřují se na mapových dílech;
- b) **bionyma** – zahrnují **antroponyma**, **pseudoantroponyma** a **zoonyma**, „...tj. jména všech živých (nebo jakoby živých) onymických objektů = bytostí;“ (Šrámek, 1999, s. 16);
- c) **chrématonyma** – zahrnují „...vlastní jména pro objekty, jevy a vztahy vzniklé lidskou činností (společenskou, kulturní, ekonomickou, politickou apod.).“ (Šrámek, 1999, s. 16)

Šmilauer uvádí pouze dvě hlavní skupiny proprií (Šmilauer, 1963, s. 6):

- a) **antroponyma** – vlastní jména lidská,
- b) **toponyma** – vlastní jména zeměpisná (geografická).

2 Vlastní jména zeměpisná

Toponyma (vlastní jména zeměpisná)¹⁴ jak uvádí Šrámek, jsou podskupinou **geonym** a pojmenovávají ty objekty, které lze kartograficky zaznamenat do mapových děl.

Samostatná lingvistická disciplína zabývající se naukou o vlastních jménech zeměpisných je **toponomastika**.

„Toponomastika má dvě duše, duši filologickou a duši historickou (L. Steinberger, ZONF I, 208). To znamená: zeměpisná jména nelze studovat čistě jazykově, nýbrž je třeba i všestranné znalosti nositele jména (objektu) a těch, kdo jméno dávají a užívají. Stejně ovšem nelze zeměpisná jména studovat jen historicky, se zanedbáním stránky jazykové.“ (Šmilauer, 1963, s. 9)

Toponyma lze dále dělit do jednotlivých kategorií, pro tuto práci to však není důležité, proto konkrétní klasifikace uvádět nebudu.

¹⁴ Více např. Majtán, 1980.

3 Sběr materiálu

Na počátku mé práce bylo důležité zvolit vhodnou metodu pro získávání jazykového materiálu. Nabízely se celkem tři možnosti: elicitální metoda, observační metoda, metoda intuitivní reflexe. Při pozorování intrakulturní komunikace¹⁵, které je podstatnou observační metody, bych jen velmi těžko získala jazykový materiál, který je předmětem mého výzkumu (znaky pro pražské památky). Metodu intuitivní reflexe používá člověk smýšlející o svém jazyce, ve své práci se zabývám českým znakovým jazykem, který není mým mateřským jazykem, proto jsem zvolila metodu elicitální.

V první fázi jsem vybrala dvacet nejznámějších pražských památek¹⁶, pro které jsem chtěla zjistit všechny existující varianty znaků v českém znakovém jazyce.

Poté jsem pomocí internetu vyhledala fotografie (viz Příloha I. Seznam obrázků) daných památek, na nichž je konkrétní stavba, místo či pomník dobře viditelný a jednoznačně identifikovatelný.

Dále jsem vytvořila krátký text v českém jazyce (viz Příloha II. Původní text předložený neslyšícím respondentům), v němž byl stručně popsán záměr mé práce, koho k výzkumu potřebuji a jak bude přesně můj výzkum vypadat. Jednalo se o krátké vysvětlení neslyšícím, co po nich budu potřebovat a slib, že materiál, který díky jejich spolupráci v rámci natáčení získám, nebudu prezentovat dále. Respondenty jsem informovala o podobě spolupráce, v rámci níž po předložení fotografií vybraných památek potřebuji zjistit: 1) jaký znak pro danou památku užívají; 2) jak znak vznikl / jak je motivován; 3) odkud / od koho znak znají 4) jakou další variantu znaku pro danou památku znají.

Z důvodu potřeby (jistota jednoznačného pochopení) zadání v mateřském jazyce (českém znakovém jazyce) jsem požádala neslyšícího kolegu o překlad.

¹⁵ **Intrakulturní komunikace** = komunikace uvnitř jedné kultury. V tomto případě kultury českých neslyšících. Opakem je **interkulturní komunikace** = komunikace mezi kulturami (např. komunikace mezi kulturou českých slyšících a kulturou českých neslyšících).

¹⁶ Vycházela jsem zejména z této literatury: Kubík, V. Praha – historická část města, památky a kultura. 2002.; Kochánek, L. 444 Pražských nej, unikátů a kuriozit, 1993.; Staňková, J., Voděra, S. Praha gotická – Praha barokní, 2001.; dále jsem použila autoatlas Prahy, kde jednou jeho částí byla také kapitola o Pražských památkách.

Dále jsem vytvořila stručný anonymní dotazník, jehož prostřednictvím jsem se respondentů ptala na věk, místo narození, bydliště, školu a také kolikátá generace neslyšících jsou (viz Příloha III. Dotazník).

Po přípravě podkladů následovalo natáčení respondentů.

Respondenty jsem oslovovala pomocí emailu, SMS, sociální sítě Facebook, osobně nebo prostřednictvím neslyšících kolegů a přátel. Každému oslovenému respondentovi přes email nebo Facebook jsem zaslala video zadání spolu s textem v českém jazyce.

Natáčení probíhala přímo u neslyšících doma, v prostorách Pevnosti – českého centra znakového jazyka, o. s., na pracovištích neslyšících, na narozeninové oslavě jedné neslyšící kamarádky, ve škole v Radlicích či dokonce venku (většinou někde v parku, kde nebylo příliš mnoho lidí).

V období březen – květen 2011 se mi podařilo získat celkem 21 neslyšících respondentů druhé generace.

Respondenti pocházeli z různých oblastí České republiky, největší zastoupení bylo v Praze (výzkum byl prováděn v Praze).

U každé nahrávky jsem byla přítomna pouze já a neslyšící respondent. Vždy jsem sebou měla notebook, kde jsem měla uložené jednotlivé fotografie pod čísly, tudíž neslyšícím nebyl předkládán žádný materiál, který by byl v českém jazyce, aby nedošlo k ovlivnění jejich projevu, dále stativ, dotazník a videokameru.

Nikdy jsem žádnému z respondentů předem neprozradila název nebo dokonce znak používaný pro danou památku, pokud je to však zajímalo, po skončení natáčení jsem jim ukázala znak, který mi dříve poskytl jiný neslyšící respondent.

Někteří respondenti se soustředili pouze na konkrétní znaky, jiní na předložení fotografie reagovali souvislým spontánním projevem, v němž se objevil znak pro danou památku.

V následujících tabulkách je znázorněno složení skupin respondentů dle pohlaví, věku a místa narození. Faktor vzdělání jsem nijak blíže nezohledňovala, ačkoliv jsem se na něj v dotazníku ptala.

Pohlaví	Počet respondentů
Muž	9
Žena	12

Tab. 1 Složení respondentů podle pohlaví

Věk	Počet respondentů
16-25 let	6
26-35 let	9
36-45 let	2
46-55 let	1
56-65 let	3

Tab. 2 Složení respondentů podle věku

Místo narození	Počet respondentů
Beroun	1
Čáslav	1
Frýdek-Místek	1
Hořice v Podkrkonoší	1
Mariánské Lázně	1
Nymburk	1
Praha	10
Rychnov nad Kněžnou	2
Valtice	1
Zlín	1
(Rusko)*	1

Tab. 3 Složení respondentů podle místa narození¹⁷

* Respondent se narodil v Rusku, od útlého dětství žije v Praze.

¹⁷ Informace jsou pouze ilustrativní. Nebylo více zkoumáno, zda se liší znaky neslyšících narozených v Praze a neslyšících, kteří se do Prahy přistěhovali později.

4 Pražské památky v českém znakovém jazyce

V této kapitole popíši podrobně všechny získané varianty znaků pro pražské památky (viz Seznam památek) jež byly pro tento výzkum vybrány.

Úvodní fotografie jsou shodné s fotografiemi, které byly předkládány neslyšícím respondentům během výzkumu. Následuje krátký text o památce a tabulky, v nichž je zachycena frekvence užívání jednotlivých variant. Informace odkud respondenti danou variantu znají je pouze ilustrativní (s ohledem na kulturní předání bude v kapitole č. 5 specifikováno, kolik respondentů zná dané varianty od svých neslyšících rodičů).

Každá varianta znaku bude zachycena na fotografii a doplněna o slovní popis. Slovní popis by měl čtenáři posloužit jako návod, jak daný znak správně artikulovat. U každé varianty je na úvod v jednom či více řádcích popsáno složení jednotlivých znaků, které respondent pro pojmenování památky užil. Pakliže se jedná o složený znak, je to v řádku napsáno. Pokud se o složeninu nejedná, žádná informace ke znaku uvedena není (např. Použit byl znak HRAD + znak SVATÝ.; Z tohoto zápisu je zřejmé, že se jedná o dva samostatné znaky, nikoliv složeninu.).

Pod popisem některých variant je navíc uvedena stručná poznámka týkající se např. srovnání té dané varianty s variantou předchozí apod.

Na konci každé památky je umístěn stručný popis odlišností jednotlivých variant, který jednoznačně vyplynul z výzkumu. Rozsah závěrečného popisu se liší v závislosti na počtu variant jednotlivých památek (např. Belvédér / Letohrádek Královny Anny má pouze 3 varianty oproti tomu Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta má variant 16. Délka jejich závěrečných textů se tak výrazně liší).¹⁸

Seznam památek

- 1 Belvédér / Letohrádek královny Anny
- 2 Betlémská kaple
- 3 Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta
- 4 Karlův most

¹⁸ Znaky a jednotlivá slova, která jsou k nim ekvivalenty, jsou ve slovním popisu psána velkými písmeny.

- 5 Letohrádek Hvězda
- 6 Národní divadlo
- 7 Národní muzeum
- 8 Novoměstská radnice
- 9 Obecní dům
- 10 Petřín / Petřínská rozhledna
- 11 Pomník Jana Žižky z Trocnova
- 12 Pomník sv. Václava
- 13 Pražský hrad
- 14 Staroměstské náměstí
- 15 Staroměstský orloj
- 16 Staronová synagoga
- 17 Tančící dům
- 18 Týnský chrám
- 19 Vyšehrad
- 20 Zlatá ulička

4.1 Belvédér / Letohrádek královny Anny

Fotografie č. 1 Belvédér / Letohrádek královny Anny Jagellonské¹⁹

Letohrádek královny Anny Jagellonské, zvaný Belvédér, nechal pro svou manželku postavit Ferdinand I. (1536 – 1563). Stavba je zdobená desítkami renesančních reliéfů s historickou tematikou. Jedná se o jednu z nejznámějších staveb poblíž Pražského hradu. (Kubík, 2002, s. 18)

Varianta	Počet respondentů
A	1
B	2
C	2

Tab. 4 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

¹⁹ Zdroj fotografie: http://www.hradyzamky24.cz/wp-content/gallery/prazsky-hrad/prazsky_hrad_letohradek_kralovny_anny_02.jpg

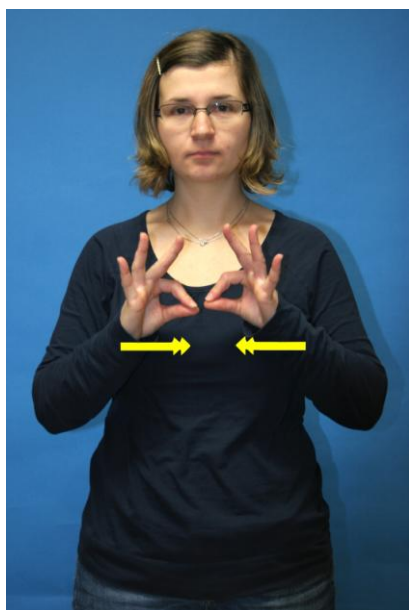
Celkem variant	Celkem respondentů
3	5

Tab. 5 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala čtyři odpovědi: od rodičů, vymyslel jsem si ho sám, ze školy, nevím.

Varianta A

Použit byl znak BELVEDÉR (obr. 1) + znak PALÁC (obr. 2).

obr. 1

obr. 2

popis obr. 1

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „O“. Opakovaně vykonávají krátký pohyb k sobě a znovu od sebe. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo BELVEDÉR

popis obr. 2

Znak je artikulován pravou (dominantní) rukou, ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „A“, palec se dvakrát skrčí a opět narovná. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo PALÁC.

Variantu A artikuloval 1 respondent.

V případě znaku pro BELVEDÉR (obr. 1) se jedná o inicializovaný znak.²⁰

²⁰ **Inicializovaný znak** = takový znak, kde tvar ruky odpovídá nějakému písmenu slova, většinou prvnímu. Více např. Macurová, Nováková, 2008.

Znak pro PALÁC je možné označit za kalk, zařadit bychom jej mohli do skupiny motivovaných kalků.²¹

Varianta B

Použit byl znak BELVEDÉR (obr. 1).

obr. 1

popis obr. 1

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „O“. Opakovaně vykonávají pohyb k sobě od sebe. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo BELVEDÉR.

Variantu B artikulovali 2 respondenti.

Variantu B lze rovněž označit za inicializovaný znak, kdy je pomocí prstové abecedy artikulováno písmeno B, na které slovo začíná. U první varianty byl navíc užit znak PALÁC.

²¹ **Motivované kalky** jsou motivovány mluvenou češtinou. Vizualní podobnost lze jednoznačně spatřit u slov PALÁC a PALEC.

Varianta C

Použit byl znak LETOHRÁDEK (obr. 3).

obr. 3

popis obr. 3

Znak je artikulován pravou (dominantní) rukou, ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene D. Ruka udělá kruhový pohyb proti směru hodinových ručiček. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo LETOHRÁDEK.

Variantu C artikulovali 2 respondenti.

V případě varianty C se opět jedná o inicializovaný znak, artikulováno je první písmeno, na které začíná název památky.

Z celkového počtu 21 respondentů se mi podařilo získat znaky od 5 respondentů, ostatní znak pro Belvédér neznali.

Odlišnosti v lexikální rovině bylo možné vidět např. u varianty A a varianty C, které se od sebe lišily použitím zcela odlišných znaků.

První dvě varianty obsahují stejný znak BELVEDÉR (obr. 1), v první je navíc přidán znak PALÁC (obr. 2).

4.2 Betlémská kaple

Fotografie č. 2 Betlémská kaple²²

Betlémská kaple byla založena roku 1391. Originál byl zbořen, rekonstruována byla znovu ve 20. století (1950 – 1953). Nyní slouží jako památník husitského hnutí, dříve byla místem, kde kázal reformátor mistr Jan Hus. (Kubík, 2002, s. 32)

Varianta	Počet respondentů
A	1
B	2
C	1
D	1
E	1

Tab. 6 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

²² Zdroj fotografie: <http://www.guide-pruvodce-praha.cz/uploads/images/betlemska-kaple-1794.jpg>

Celkem variant	Celkem respondentů
5	4

Tab. 7 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tři odpovědi: od jiného neslyšícího, vymyslel jsem si ho sám, nevím.

Varianta A

Použit byl znak KOSTEL (obr. 4) + znak KAPLE (obr. 5) + znak JAN (obr. 6) + znak HUS (obr. 7).

obr. 4

obr. 5

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají krátký pohyb od sebe a znovu k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kaple KAP.

popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁ a svým pohybem jakoby obkreslují tvar stavby (budovy kaple). Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova kaple LE.

obr. 6

popis obr. 6

Znak je artikulován pravou (dominantní) rukou. Ruka je ve tvaru Ď. Znak začíná dotykem ruky na pravé tváři v blízkosti rtů a pohybem přes ústa končí dotykem na levé tváři v blízkosti rtů. Při produkci znaku je současně artikulováno mužské jméno JAN.

obr. 7

popis obr. 7

Znak je artikulován pravou (dominantní) rukou. Ruka je ve tvaru Ě. Znak začíná dotykem na bradě. Pohyb je veden šikmo dolů od brady. Dochází ke změně tvaru ruky na Ě. Při produkci znaku současně je současně artikulována část slova Hus HU.

Variantu A artikuloval 1 respondent.

Varianta B

Použit byl znak KOSTEL (obr. 4) + znak KAPLE (obr. 5).

obr. 4

obr. 5

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo BETLÉMSKÁ.

popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁ a svým pohybem jakoby obkreslují tvar stavby (budovy kaple). Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KAPLE.

Variantu B artikulovali 2 respondenti.

Manuální složka znaků KOSTEL a KAPLE byla stejná jako u varianty A, rozdíl byl pouze v nemanuální složce, kdy při produkci znaků byla artikulována jiná slova. U varianty A bylo současně s produkcí obou znaků artikulováno jedno slovo KAPLE. U varianty B byla artikulována dvě slova BETLÉMSKÁ a KAPLE.

Varianta C

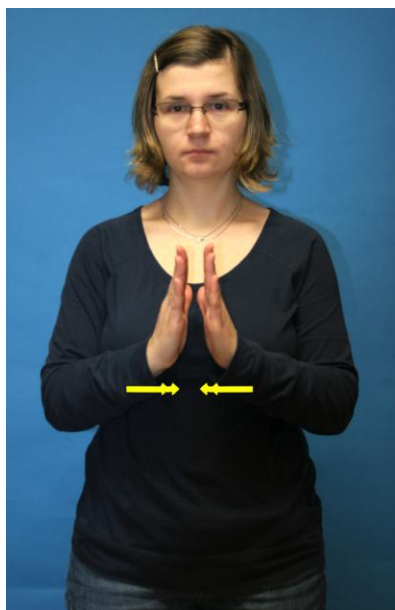
Použit byl znak BETLÉM (obr. 8) + znak KOSTEL (obr. 4) + znak KAPLE (obr. 5).

obr. 8

popis obr. 8

Obě ruce jsou před bradou ve tvaru B₀. Ruce jdou od sebe šikmo dolů. Počáteční pozice rukou je před bradou, druhá je trochu níže a ruce jsou více od sebe, v poslední třetí fázi znaku jsou ruce od sebe ještě více vzdálené zhruba na úrovni ramen. Při pohybu rukou je vidět letmé zastavení v jednotlivých fázích, přesto je pohyb plynulý. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo BETLÉMSKÁ.

obr. 4

obr. 5

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kaple KAP.

popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁ a svým pohybem jakoby obkreslují tvar stavby (budovy kaple). Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova kaple LE.

Variantu C artikuloval 1 respondent.

Znaky KOSTEL a KAPLE byly artikulovány stejně jako u varianty A.

Varianta D

Použit byl znak KAPLE (obr. 5) + znak JMÉNO (obr. 9) + znak KOSTEL (obr. 4).

obr. 5

popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B, a svým pohybem jakoby obkreslují tvar stavby (budovy kaple). Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KAPLE.

obr. 9

popis obr. 9

Znak je artikulován pravou (dominantní) rukou. Ruka je ve tvaru A₀, palec je kolmo k čelu. Namalují před čelem křížek. Pohyb jde nejprve směrem dolů, poté zleva doprava. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo JMÉNO.

obr. 4

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru **B**. Opakovaně vykonávají pohyb k sobě od sebe. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo **BETLÉMSKÁ**.

Variantu D artikuloval 1 respondent.

U znaků **KAPLE** a **KOSTEL** byla manuální složka stejná jako u varianty **B**, při artikulaci znaku **KAPLE** vyslovoval respondent slovo **KAPLE**, u znaku **KOSTEL** vyslovoval **BETLÉMSKÁ**.

Varianta E

Použit byl znak BETLÉM (obr. 10) + znak KOSTEL (obr. 4).

obr. 10

obr. 4

popis obr. 10

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene B dvouruční prstové abecedy. Ruce dělají malý opakovaný pohyb k sobě od sebe. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je artikulováno slovo BETLÉMSKÁ.

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KAPLE.

Variantu E artikuloval 1 respondent.

U znaku KOSTEL bylo artikulováno slovo KAPLE, manuální složka znaku byla stejná jako u předchozích variant. V případě obr. 10 se jedná opět o inicializovaný znak.

Celkem se mi podařilo získat 5 variant znaků od 4 respondentů. Ostatní znak pro tuto památku neznali.

U znaku KOSTEL (obr. 4) byla častým rozdílem artikulace jiného slova KAPLE, KOSTEL, BETLÉMSKÁ, manuální složka znaku však byla u všech variant stejná. Pakliže po znaku KOSTEL následoval znak KAPLE, u znaku KOSTEL byla artikulována první část slova kaple KAP a současně s produkcí druhého znaku druhá část slova LE (KAPLE).

Rozdíly lze spatřit zejména v počtu užitých znaků, kdy např. u varianty A je použit znak JAN + znak HUS, ale u následujících variant se již tyto znaky neobjevují.

4.3 Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta

Fotografie č. 3 Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta²³

Katedrála sv. Víta byla založena r. 1344 Janem Lucemburským a jeho syny podle plánů Matyáše z Arrasu a Petra Parléře. Stavba trvala téměř 600 let, dokončena byla až r. 1929. Kromě vzácné umělecké výzdoby, kaple sv. Václava a hrobky českých králů v podzemí jsou zde uloženy také korunovační klenoty. (Kubík, 2002, s. 15 – 17)

²³ Zdroj fotografie: <http://zhola.com/praha/data/35916063416vitCelyZlutomodry610.jpg>

Varianta	Počet respondentů
A	1
B	2
C	1
D	1
E	1
F	4
G	1
H	1
I	2
J	1
K	1
L	1
M	1
N	1
O	1
P	1

Tab. 8 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

Celkem variant	Celkem respondentů
16	18

Tab. 9 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od jiného neslyšícího, vymyslel jsem si ho sám, od rodičů, ze školy, nevím.

Varianta A

Použit byl znak CHRÁM (obr. 11) + znak SVATÝ (obr. 12) + znak VÍT (obr. 13).

obr. 11

obr. 12

popis obr. 11

Ruce jsou před ústy, artikulují písmeno CH dvouruční prstové abecedy, pravá ruka je v kontaktu s tváří. Artikulováno je slovo CHRÁM.

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

obr. 13

popis obr. 13

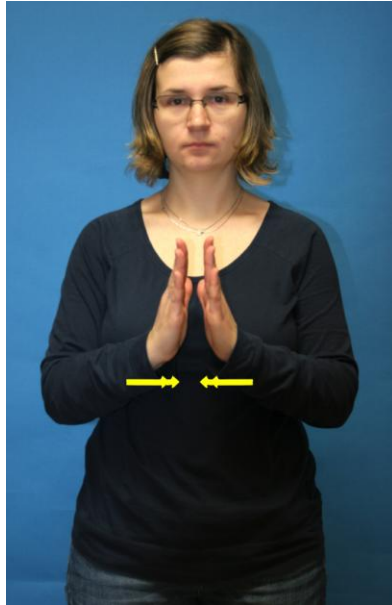
Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru V, dlaň je orientována směrem k tělu. Ruka nevykonává žádný pohyb. Artikulováno je slovo VÍTA.

VARIANTU A artikuloval 1 respondent.

Znak CHRÁM (obr. 11) a znak VÍT (obr. 13) jsou inicializované znaky.

Varianta B

Použit byl znak KOSTEL (obr. 4) + znak KAPLE (obr. 5) + znak SVATÝ (obr. 12)
+ znak VÍT (obr. 14).

obr. 4

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kostel KOS.

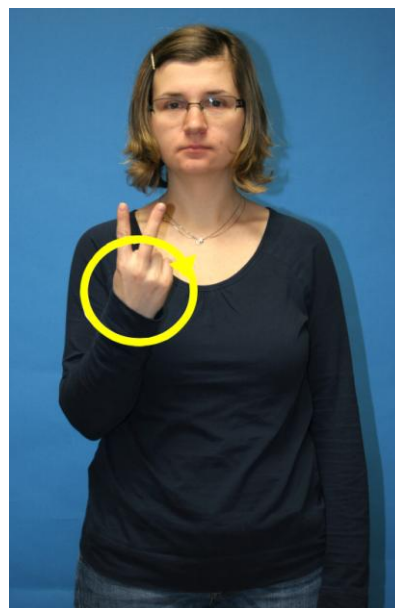
obr. 5

popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁ a svým pohybem jakoby obkreslují tvar stavby (budovy kaple). Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova kostel TEL.

obr. 12

obr. 14

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

popis obr. 14

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene V, dlaň je orientována směrem k tělu. Ruka vykonává kruhový pohyb směrem k tělu (doleva). Artikulováno je slovo VÍTA.

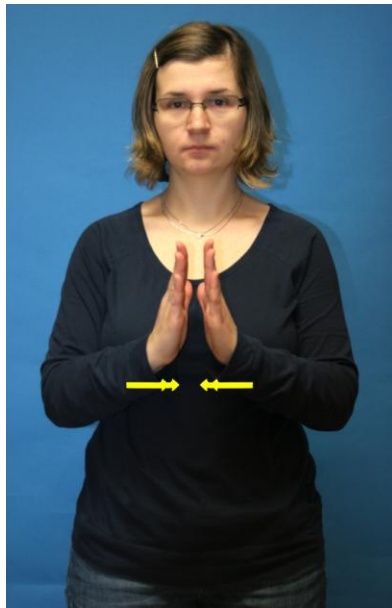
Variantu B artikulovali 2 respondenti.

U znaku KOSTEL a KAPLE nedošlo k žádné změně jejich manuální složky. Respondenti ukázali oba znaky a současně s jejich produkcí artikulovali jedno slovo KOSTEL. Znak SVATÝ byl ukázán stejně jako u varianty A.

Pro jmenný znak VÍT respondenti použili opět prvního písmene V (obr. 14.). Stejně jako u varianty A se jedná o inicializovaný znak, kdy bylo použito první písmeno, na které jméno začíná. U varianty B byl na rozdíl od varianty A přidán ještě kruhový pohyb.

Varianta C

Použit byl znak KOSTEL (obr. 4) + znak SVATÝ (obr. 12) + znak VÍT (obr. 15).

obr. 4

obr. 12

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KOSTEL.

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B₁ před tělem, dotýká se levého ramene. Ruka vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

obr. 15

popis obr. 15

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene V, dlaň je orientována směrem od těla. Ruka vykonává kruhový pohyb směrem k tělu (doleva). Artikulováno je slovo VÍTA.

Variantu C artikuloval 1 respondent.

Znak pro KOSTEL byl artikulován stejně jako v předchozích případech. Respondent současně artikuloval slovo KOSTEL. Znak SVATÝ byl také ukázán stejně jako v předchozím případě, artikulováno bylo slovo SVATÉHO.

Varianta D

Použit byl znak CHRÁM (obr. 11) + znak SVATÝ (obr. 12) + znak VÍT (obr. 15).

obr. 11

popis obr. 11

Ruce jsou před ústy, artikulují písmeno CH dvouruční prstové abecedy, pravá ruka je v kontaktu s tváří. Artikulováno je slovo CHRÁM.

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

obr. 15

popis obr. 15

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene V, dlaň je orientována směrem od těla. Ruka vykonává kruhový pohyb směrem k tělu (doleva). Artikulováno je slovo VÍTA.

Variantu D artikuloval 1 respondent.

Všechny znaky byly artikulovány stejně jako v předchozích variantách. Byla vyslovena stejná slova CHRÁM, SVATÉHO, VÍTA.

Varianta E

Použit byl znak CHRÁM (obr. 11) + znak KAPLE (obr. 5) + znak SVATÝ (obr. 12)
+ znak VÍT (obr. 14).

obr. 11

popis obr. 11

Ruce jsou před ústy, artikuluji písmeno CH dvouruční prstové abecedy, pravá ruka je v kontaktu s tváří. Artikulován je počátek slova chrám CHR.

obr. 5

popis obr. 5

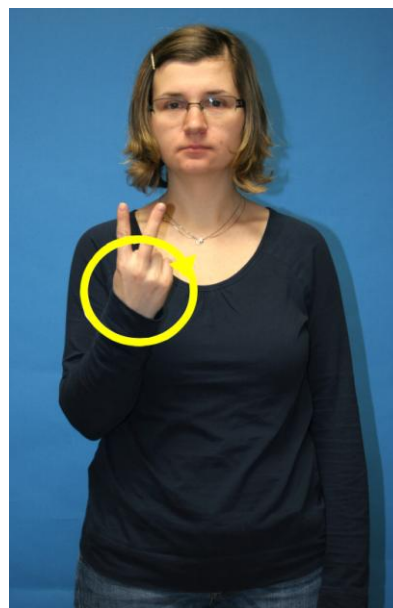
Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B, a svým pohybem jakoby obkreslují tvar stavby (budovy kaple). Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova chrám ÁM.

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

obr. 14

popis obr. 14

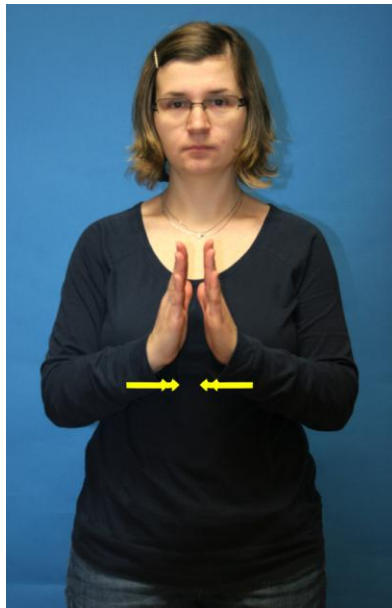
Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene V, dlaň je orientována směrem k tělu. Ruka vykonává kruhový pohyb směrem k tělu (doleva). Artikulováno je slovo VÍTA.

Variantu E artikuloval 1 respondent.

U prvních dvou znaků nedošlo k žádné změně manuální složky. Respondent ukázal oba znaky a současně s jejich produkcí artikuloval pouze jedno slovo CHRÁM. Znak SVATÝ bylo artikulováno stejně jako u varianty A. Rovněž bylo vysloveno slovo SVATÉHO. Znak VÍT byl artikulován stejně jako u varianty B, vysloveno bylo VÍTA.

Varianta F

Použit byl znak KOSTEL (obr. 4) + znak SVATÝ (obr. 12) + znak VÍT (obr. 14).

obr. 4

obr. 12

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo CHRÁM.

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

obr. 14

popis obr. 14

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene V, dlaň je orientována směrem k tělu. Ruka vykonává kruhový pohyb směrem k tělu (doleva). Artikulováno je slovo VÍTA.

Variantu F artikulovali 4 respondenti.

Všechny znaky byly ukázány stejně jako v předchozích variantách. Manuální i nemanuální složky znaků nebyly změněny. U znaku KOSTEL bylo artikulováno slovo CHRÁM.

Varianta G

Použit byl znak KOSTEL (obr. 4) + znak KAPLE (obr. 5) + znak SVATÝ (obr. 16)
+ znak VÍT (obr. 14).

obr. 4

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je artikulována první část slova chrám CHR.

obr. 5

popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁ a svým pohybem jakoby obkreslují tvar stavby (budovy kaple). Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova chrám ÁM.

obr. 16

obr. 14

popis obr. 16

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru P. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

popis obr. 14

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene V, dlaň je orientována směrem k tělu. Ruka vykonává kruhový pohyb směrem k tělu (doleva). Artikulováno je slovo VÍTA.

Variantu G artikuloval 1 respondent.

Manuální složka znaku KOSTEL a KAPLE byla stejná jako v předešlých variantách. Vysloveno bylo jedno slovo CHRÁM. Znak VÍT byl bez jakékoliv změny. Pouze znak SVATÝ měl jinou podobu než v předchozích případech (viz popis obr. 16).

Varianta H

Použit byl znak CHRÁM (obr. 11) + znak SVATÝ (obr. 16) + znak VÍT (obr. 14).

obr. 11

popis obr. 11

Ruce jsou před ústy, artikulují písmeno CH dvouruční prstové abecedy, pravá ruka je v kontaktu s tváří. Artikulováno je slovo CHRÁM.

obr. 16

popis obr. 16

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru P. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

obr. 14

popis obr. 14

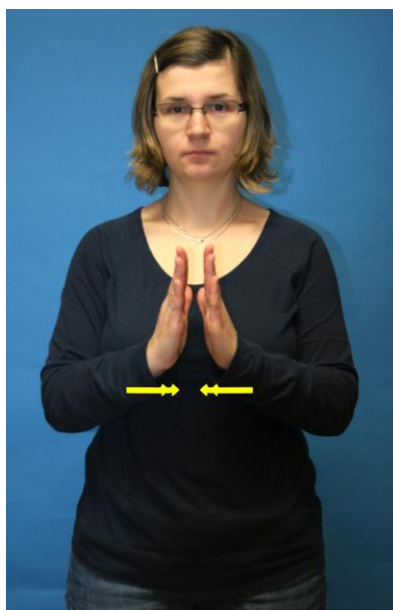
Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene V, dlaň je orientována směrem k tělu. Ruka vykonává kruhový pohyb směrem k tělu (doleva). Artikulováno je slovo VÍTA.

Variantu H artikuloval 1 respondent.

Všechny znaky byly artikulovány stejně jako v předchozích příkladech.

Varianta I

Použit byl znak KOSTEL (obr. 4) + znak VÍT (obr. 14).

obr. 4

obr. 14

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je artikulováno slovo KOSTEL.

popis obr. 14

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene V, dlaň je orientována směrem k tělu. Ruka vykonává kruhový pohyb směrem k tělu (doleva). Artikulováno je slovo VÍTA.

Variantu I artikulovali 2 respondenti.

Znaky byly artikulovány ve stejné jako v minulých variantách. U znaku KOSTEL bylo artikulováno slovo KOSTEL.

Varianta J

Použit byl znak SVATÝ (obr. 12) + písmena dvouruční prstové abecedy V (obr. 13) + Í (obr. 17) + T (obr. 18) + A (obr. 19), kterými bylo vyhláskováno jméno VÍTA.

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

obr. 13

obr. 17

obr. 18

obr. 19

Variantu J artikuloval 1 respondent.

Varianta K

Použit byl znak KOSTEL (obr. 4) + znak SVATÝ (obr. 12) + znak VIDĚT (obr. 20).

obr. 4

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo CHRÁM.

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

obr. 20

popis obr. 20

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru D. Začíná dotykem pod okem a dále vykonává krátký rovný pohyb před obličej. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÍTA.

Variantu K artikuloval 1 respondent.

Znaky KOSTEL a SVATÝ byly artikulovány stejně jako v minulých případech.

V případě obr. 20 byl použit znak VIDĚT, kdy neslyšící pravděpodobně spatřuje ve vizuální podobě slov VIDĚT a VÍTA jistou podobnost. V tomto případě bychom mohli opět hovořit o motivovaném kalku.²⁴

²⁴ Více se kalkům v českém znakovém jazyce věnovala Matušková (Matušková, 2008).

Varianta L

Použit byl znak SVATÝ (obr. 12) + znak VÍTA (obr. 21).

obr. 12

obr. 21

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem.

Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

popis obr. 21

Znak je artikulován pouze jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru V na bradě. Ruka se malinko vzdálí bradě a dvakrát se jí dotkne. Pohyb je plynulý, rychlý. Ruka se odchýlí od brady jen na cca 5 cm. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÍTA.

Variantu L artikuloval 1 respondent.

Znak VÍT (obr. 21) by mohl být opět znakem inicializovaným.

Varianta M

Použit byl znak KOSTEL (obr. 4) + znak SVATÝ (obr. 12).

obr. 4

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je artikulováno slovo KOSTEL.

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÝ.

Variantu M artikuloval pouze 1 respondent.

Varianta N

Použity byly dva znaky SVATÝ (obr. 12) + VÍT (obr. 22).

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÝ.

obr. 22

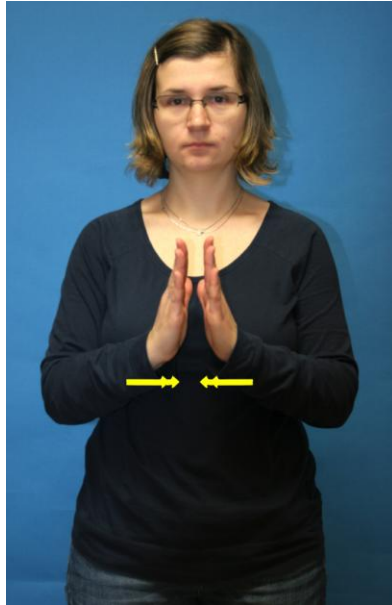
popis obr. 22

Znak je artikulován oběma rukama. Ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Levá ruka je ve tvaru V a nevykonává žádný pohyb. Pravá ruka je ve tvaru D, je šikmo nahoře od levé ruky. Pravá ruka vykoná jednorázový pohyb mezi prsty levé ruky, jakoby chtěla písmeno V rozdělit na dvě poloviny. Pohyb končí dotykem obou rukou. Při artikulaci znaku je současně artikulováno slovo VÍT.

Variantu N artikuloval 1 respondent.

Varianta O

Použit byl znak KOSTEL (obr. 4) + znak KAPLE (obr. 5) + znak SVATÝ (obr. 12)
+ znak VIDĚT (obr. 20).

obr. 4

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova katedrála KATE.

obr. 5

popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁ a svým pohybem jakoby obkreslují tvar stavby (budovy kaple). Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova katedrála DRÁLA.

obr. 12

obr. 20

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

popis obr. 20

Znak je artikulován pouze jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru D. Začíná dotykem pod okem a dále vykonává krátký rovný pohyb před obličej. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÍTA.

Variantu O artikuloval 1 respondent.

Všechny zmíněné znaky byly použity v nezměněné formě, pouze u artikulace prvních dvou znaků KOSTEL a KAPLE bylo vysloveno jen jedno slovo KATEDRÁLA. Manuální složka znaků se nezměnila. Při produkci znaku SVATÝ bylo artikulováno slovo SVATÉHO. U znaku VIDĚT bylo artikulováno slovo VÍTA.

Varianta P

Použit byl znak SVATÝ (obr. 12) + znak SVÁTEK (obr. 23) + znak VÍTA (obr. 13).

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem.

Při produkci znaku je současně artikulováno slovo CHRÁM.

obr. 23

popis obr. 23

Levá ruka slouží jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru Y a dělá dlouhý rovný pohyb po hraně levé ruky směrem od ramene dolů až na horní stranu dlaně. Pravá ruka se levé ruky dotýká malíčkem a hrany dlaně. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

obr. 13

popis obr. 13

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru V, dlaň je orientována směrem k tělu. Ruka nevykonává žádný pohyb. Artikulováno je slovo VÍTA.

Variantu P artikuloval 1 respondent.

V případě obr. 23 byl použit znak SVÁTEK, kdy neslyšící pravděpodobně spatřuje ve vizuální podobě slov SVÁTEK a SVATÝ jistou podobnost. V tomto případě bychom mohli opět hovořit o motivovaném kalku.

Znak pro Chrám sv. Víta znalo celkem 18 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu znaku. Získala jsem celkem 16 variant.

Přes vysoký počet variant se u jednotlivých znaků objevovaly pouze malé odchylky, a to zejména ve fonologické rovině, kdy byl pozměněn jeden z komponentů znaku (tvar ruky, pohyb, místo artikulace, orientace dlaně, orientace prstů).

Odchylky ve fonetické rovině můžeme sledovat např. u znaků SVATÝ (obr. 12) a SVATÝ (obr. 16), které se od sebe liší pouze tvarem ruky, ostatní komponenty znaku (pohyb a místo artikulace) stejně jako jeho nemanuální složka jsou stejné. Při produkci znaků je současně artikulováno slovo SVATÉHO (běžně se u znaku SVATÝ artikuluje také slovo SVATÝ, zde dochází ke změně, která je vyvolána názvem památky Chrám svatého Víta / Katedrála svatého Víta). Jako další příklad je možné uvést znak VÍT (obr. 14) a znak VÍT (obr. 15), které se od sebe liší pouze orientací dlaně nebo znak VÍT (obr. 13) a znak VÍT (obr. 21), kde je rozdílné pouze místo artikulace znaků. U všech variant znaku VÍT bylo artikulováno slovo VÍTA (pokud by se mluvilo o nějaké osobě, bylo by artikulováno pouze VÍT, zde je mluvní komponent opět ovlivněn názvem památky Chrám svatého Víta).

Jisté odchylky mezi variantami lze spatřit také v lexikální rovině, např. mezi znaky SVATÝ (obr. 12) a SVÁTEK (obr. 23). Jedná se o dva různé znaky, které byly použity jako ekvivalenty ke slovu SVATÉHO. Obdobně tomu je u znaku VÍT (obr. 14) a VIDĚT (obr. 20), kdy byly použity dva zcela odlišné znaky pro pojmenování téhož subjektu.

Další rozdíly můžeme vidět u znaku KOSTEL (obr. 4), kdy je v případě jedné varianty artikulováno slovo nebo pouze část slova KOSTEL a u jiné varianty pak slovo nebo pouze část slova CHRÁM. V tomto případě je manuální část znaku stejná, liší se pouze jeho nemanuální část (podobně také u Betlémské kaple).

4.4 Karlův most

Fotografie č. 4 Karlův most²⁵

Nejstarším zachovaným, ale hlavně nejznámějším mostem v Praze je Karlův most. Od roku 1357 ho dal stavět Karel IV. Je dlouhý 520 m, široký 10 m a nese ho celkem 16 oblouků. V současné době je zdoben 28 sochami od nejlepších sochařů, F. M. Brokoffa a M. B. Brauna. Nejstarší sochou je socha sv. Jana Nepomuckého. (Kubík, 2002, s. 24)

Varianta	Počet respondentů
A	18
B	1
C	1
D	4
E	2
F	1
G	1

Tab. 10 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

²⁵ Zdroj fotografie: http://regiony.ic.cz/clanky/praha/karluv_v.jpg

Celkem variant	Celkem respondentů
7	21

Tab. 11 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

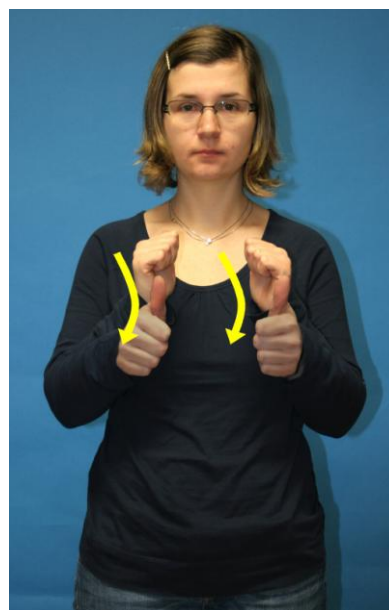
Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tři odpovědi: od jiného neslyšícího, od rodičů, ze školy.

Varianta A

Použit byl znak KAREL (obr. 24) + znak MOST (obr. 25).

obr. 24

obr. 25

popis obr. 24

Obě ruce jsou ve tvaru písmene V před obličejem orientovány dlaní k čelu. Obě udělají oblouček do strany, kdy pravá ruka bude směřovat dlaní k pravému spánku a levá ruka bude směřovat dlaní k levému spánku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KARLŮV.

popis obr. 25

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A_o, palce jsou kolmo k tělu. Obě ruce udělají oblouk dopředu, jakoby obkreslovaly tvar mostu. Pohyb končí před tělem. Palce jsou vztyčené vzhůru. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MOST.

Variantu A artikulovalo 18 respondentů.

Varianta B

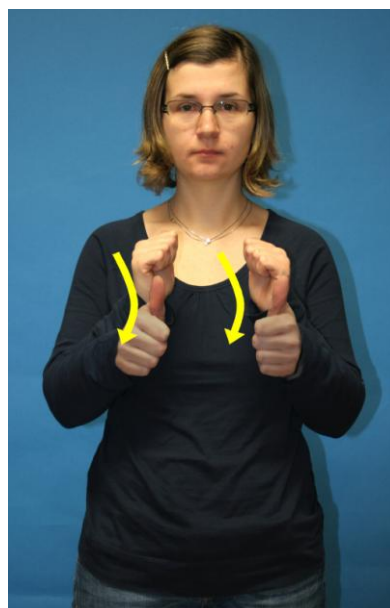
Použit byl znak KAREL (obr. 26) + znak MOST (obr. 25).

obr. 26

popis obr. 26

Obě ruce jsou ve tvaru písmene V před hrudí. Ruce se dvakrát po sobě dotknou prsty hrudě. Obě ve stejný čas. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KARLŮV.

obr. 25

popis obr. 25

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A₀, palce jsou kolmo k tělu. Obě ruce udělají oblouk dopředu, jakoby obkreslovaly tvar mostu. Pohyb končí před tělem. Palce jsou vztyčené vzhůru. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MOST.

Variantu B artikuloval 1 respondent.

Znak MOST byl artikulován stejně jako u varianty A.

Varianta C

Použit byl znak MOST (obr. 25) + znak JMÉNO (obr. 9) + znak JEHO (obr. 27)
+ znak KAREL (obr. 24).

obr. 25

popis obr. 25

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A_0 , palce jsou kolmo k tělu. Obě ruce udělají oblouk dopředu, jakoby obkreslovaly tvar mostu. Pohyb končí před tělem. Palce jsou vztyčené vzhůru. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MOST.

obr. 9

popis obr. 9

Znak je artikulován jen jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru A_0 , palec je kolmo k čelu. Namalují před čelem křížek. Pohyb jde nejprve směrem dolů, poté zleva doprava. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo JMÉNO.

obr. 27

obr. 24

popis obr. 27

Znak je artikulován pouze pravou (dominantní) rukou, která je ve tvaru B₀ umístěna před tělem. Ruka udělá malý zdvojený pohyb dopředu, jakoby celou dlaní na něco poklepávala. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo JEHO.

popis obr. 24

Obě ruce jsou ve tvaru písmene V před obličejem orientovány dlaní k čelu. Obě udělají oblouček do strany, kdy pravá ruka bude směřovat dlaní k pravému spánku a levá ruka bude směřovat dlaní k levému spánku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KAREL.

Variantu C artikuloval 1 respondent.

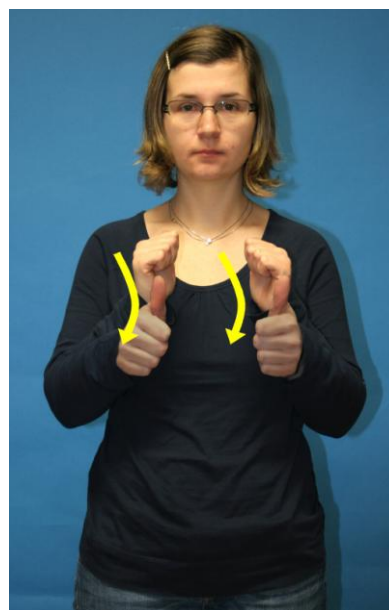
Znaky MOST a JMÉNO byly ukázány úplně stejně jako v předchozích variantách. U znaku KAREL nebylo artikulováno slovo KARLŮV ale KAREL.

Varianta D

Použit byl znak KRÁL (obr. 28) + znak MOST (obr. 25).

obr. 28

obr. 25

popis obr. 28

Znak je artikulován pouze jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je umístěna před čelem ve tvaru D. Udělá pohyb směrem zleva doprava a jakoby třikrát ťukla o čelo, ve skutečnosti se ho však nedotkne. Pohyb je ukončen na pravé straně čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KARLŮV.

popis obr. 25

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A₀, palce jsou kolmo k tělu. Obě ruce udělají oblouk dopředu, jakoby obkreslovaly tvar mostu. Pohyb končí před tělem. Palce jsou vztyčené vzhůru. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MOST.

Variantu D artikulovali 4 respondenti.

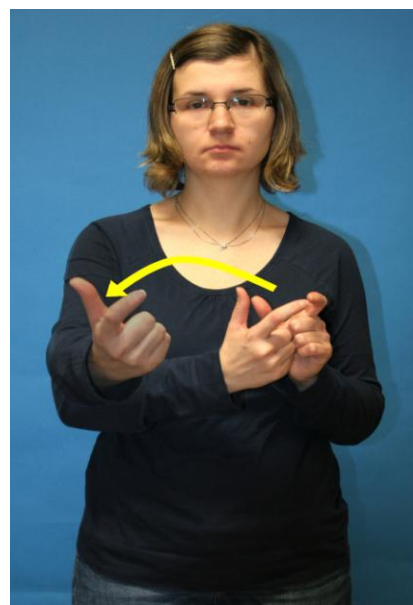
Znak MOST byl stejný jako u varianty A, varianty B a varianty C.

Varianta E

Použit byl znak KRÁL (obr. 28) + znak MOST (obr. 29).

obr. 28

obr. 29

popis obr. 28

Znak je artikulován pouze jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je umístěna před čelem ve tvaru D. Udělá pohyb směrem zleva doprava a jakoby třikrát ťukla o čelo, ve skutečnosti se ho však nedotkne. Pohyb je ukončen na pravé straně čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KARLŮV.

popis obr. 29

Obě ruce jsou před tělem ve tvaru písmene C dvouruční prstové abecedy. Ruce jsou vedle sebe, ale nedotýkají se. Levá ruka zůstává na místě, pravá ruka udělá oblouk šikmo dopředu. Směr oblouku je zachován tak, aby obě ruce byly vůči sobě stále rovnoběžné. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MOST.

Variantu E artikulovali 2 respondenti.

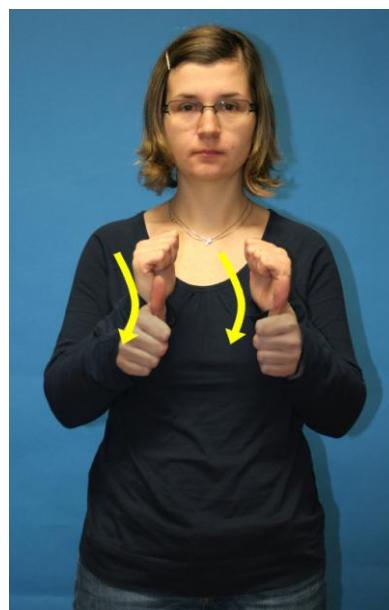
Znak KRÁL byl stejný jako u varianty D.

Varianta F

Použit byl znak KRÁL (obr. 30) + znak MOST (obr. 25).

obr. 30

obr. 25

popis obr. 30

Znak je artikulován pouze jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je umístěna před čelem ve tvaru P. Udělá pohyb směrem zleva doprava a jakoby třikrát ťukla o čelo, ve skutečnosti se ho však nedotkne. Pohyb je ukončen na pravé straně čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KARLŮV.

popis obr. 25

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A₀, palce jsou kolmo k tělu. Obě ruce udělají oblouk dopředu, jakoby obkreslovaly tvar mostu. Pohyb končí před tělem. Palce jsou vztyčené vzhůru. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MOST.

Variantu F artikuloval 1 respondent.

Znak MOST byl stejný jako u prvních čtyř variant.

U znaku KRÁL (obr. 30) se podle mne jedná o inkorporaci. Původní znak KRÁL s rukou ve tvaru D byl nahrazen novým tvarem ruky P. Mezi změnou tvaru ruky z tvaru D na tvar P byl pravděpodobně ještě přechodný tvar ruky V, který je typický pro základní jmenný znak KAREL, ale z důvodu snazšího provedení znaku je na závěr použito tvaru ruky P. Tímto dochází ke spojení dvou znaků v jeden, znaku KRÁL a znaku KAREL.²⁶

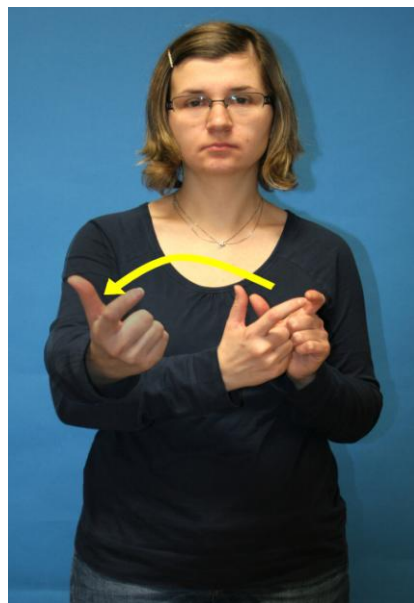
²⁶ Jako onymický motiv vzniku tohoto znaku by dle Šrámka mohla být skutečnost, že král, který nechal postavit most, se jmenoval Karel (resp. Karel IV) nebo naopak to, že ten Karel, který nechal most postavit, byl zároveň králem.

Varianta G

Použit byl znak KAREL (obr. 31) + znak MOST (obr. 29).

obr. 31

obr. 29

popis obr. 31

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru V před čelem, orientována je dlaní k čelu. Udělá oblouček do strany, bude směřovat dlaní k pravému spánku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KARLŮV.

popis obr. 29

Obě ruce jsou před tělem ve tvaru písmene C dvouruční prstové abecedy. Ruce jsou vedle sebe, ale nedotýkají se. Levá ruka zůstává na místě, pravá ruka udělá oblouk šikmo dopředu. Směr oblouku je zachován tak, aby obě ruce byly vůči sobě stále rovnoběžné. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MOST.

Variantu G artikuloval 1 respondent.

Porovnáme-li znak KAREL (obr. 24) se znakem KAREL (obr. 31) lze říci, že z původně dvouručního znaku (znak artikulovaný oběma rukama) se stal znak jednoruční (znak artikulovaný pouze jednou rukou).

Znak pro Karlův most znali všichni respondenti. Někteří uvedli více jak jednu variantu. Celkem jsem získala 7 variant.

Většina respondentů použila variantu A, kterou lze dle mého názoru i na základě tohoto výzkumu pokládat za reprezentativní. Znak pro Karlův most znali všichni respondenti, kteří se podíleli na výzkumu.

Největší rozdíl mezi jednotlivými variantami jsem zaznamenala u znaku MOST (obr. 25) a znaku MOST (obr. 29) kdy se jejich forma zcela lišila. Podobně také znak KAREL (obr. 24) a KAREL (obr. 26), zde byl použit stejný tvar ruky, ale místo artikulace i pohyb rukou byl jiný. Zde se jednalo o změnu v lexikální rovině jazyka.

Další odlišnosti bylo možné spatřit v rovině fonetické. Jako příklad uvedu znak KRÁL (obr. 28) a znak KRÁL (obr. 30), znaky se od sebe liší tvarem ruky, ostatní komponenty znaku jsou shodné.

4.5 Letohrádek Hvězda

Fotografie č. 5 Letohrádek Hvězda²⁷

Jméno Letohrádku Hvězda bylo určeno podle stejnojmenné Obory Hvězda, kterou založil r. 1534 Ferdinand I. Původně byla v oboře chována lesní zvěř, poté se změnila na park. Letohrádek je skutečně postaven na půdorysu šesticípé hvězdy. Nedaleko od něj se nachází Bílá hora. (Kubík, 2002, s. 49)

Varianta	Počet respondentů
A	1
B	2
C	1
D	1
E	12
F	1
G	1
H	1
I	1
J	1

Tab. 12 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

²⁷ Zdroj fotografie: http://blog.zarohem.cz/images/images/hvezda_letohradek2.jpg

Celkem variant	Celkem respondentů
10	15

Tab. 13 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, odpověděli takto: od rodičů, ze školy, od jiného neslyšícího, vymyslel jsem si ho sám.

Varianta A

Použit byl znak ZÁMEK (obr. 32) + znak HVĚZDA (obr. 33a, obr. 33b).

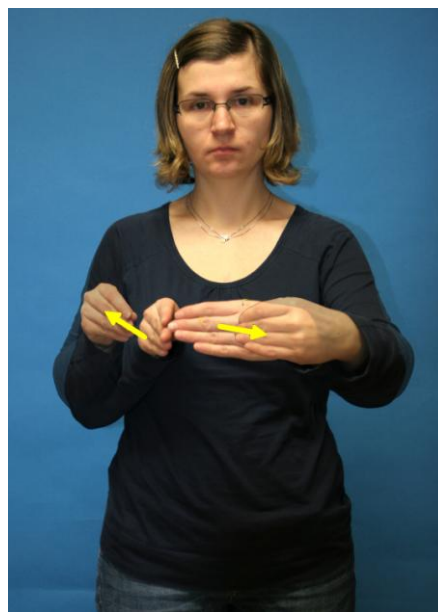
obr. 32

popis obr. 32

Pravá (dominantní) ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ZÁMEK.

obr. 33a

obr. 33b

popis obr. 33a, obr. 33b

obr. 33a

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostotu před tělem ve tvaru \hat{B} . Ruce jsou naproti sobě, lehce se od sebe vzdálí. Při pohybu se ruce uzavírají do štipce (tvar ruky \hat{B}). Levá ruka je blíže k tělu.

Poté se změní pozice rukou.

obr. 33b

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostotu před tělem ve tvaru \hat{B} . Ruce jsou naproti sobě, lehce se od sebe vzdálí. Při pohybu se ruce uzavírají do štipce (tvar ruky \hat{B}). Pravá ruka je blíže k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo HVĚZDA. Ruce jakoby obkreslují tvar čtyřcípé hvězdy.

Variantu A artikuloval 1 respondent.

Varianta B

Použit byl znak ZÁMEK (obr. 32) + znak HVĚZDA (obr. 34).

obr. 32

obr. 34

popis obr. 32

Pravá (dominantní) ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ZÁMEK.

popis obr. 34

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, ve tvaru ruky D. Ukazováčky v prostoru před tělem malují obrázek pěticípé hvězdy. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo HVĚZDA.

Variantu B artikulovali 2 respondenti.

Znak ZÁMEK byl stejný jako u varianty A.

Varianta C

Použit byl složený znak LETOHRÁDEK [znak LETĚT (obr. 35) + znak HRAD (obr. 32)] + znak HVĚZDA (obr. 33a, obr. 33b).

obr. 35

obr. 32

popis obr. 35

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀ lehce vytočené do stran. Obě vykonají pohyb dopředu. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova letohrádek LETO

popis obr. 32

Pravá ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5̣. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova letohrádek HRÁDEK.

obr. 33a

obr. 33b

popis obr. 33a, obr. 33b

obr. 33a

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostotu před tělem ve tvaru \hat{B} . Ruce jsou naproti sobě, lehce se od sebe vzdálí. Při pohybu se ruce uzavírají do štipce (tvar ruky \hat{B}). Levá ruka je blíže k tělu.

Poté se změní pozice rukou.

obr. 33b

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostotu před tělem ve tvaru \hat{B} . Ruce jsou naproti sobě, lehce se od sebe vzdálí. Při pohybu se ruce uzavírají do štipce (tvar ruky \hat{B}). Pravá ruka je blíže k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo HVĚZDA. Ruce jakoby obkreslují tvar čtyřcípé hvězdy.

Variantu C artikuloval 1 respondent.

Složený znak LETOHRÁDEK je složen ze dvou znaků, znaku LETĚT obr. 35 + znaku HRAD obr. 32. Znak je možné zařadit do skupiny motivovaných kalků²⁸, ale také mezi kalky vzniklé doslovným překladem²⁹.

²⁸ Mezi slovy LETADLO/LETĚT a slovem LETO je nepochybná vizuální podobnost, stejně tomu je u slov HRAD a HRÁDEK.

²⁹ Kalky vzniklé doslovným překladem vznikají transformací slov z mluveného jazyka do českého znakového jazyka. U složeného znaku LETOHRÁDEK jsou artikulovány znaky LETĚT +HRAD.

Varianta D

Použit byl složený znak LETOHRÁDEK [znak LETĚT (obr. 35) + znak HRAD (obr. 32)] + HVĚZDA (obr. 34).

obr. 35

popis obr. 35

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀ lehce vytočené do stran. Obě vykonají pohyb dopředu. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova letohrádek LETO

obr. 32

popis obr. 32

Pravá ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5̣. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova letohrádek HRÁDEK.

obr. 34

popis obr. 34

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, ve tvaru ruky **D**. Ukazováčky v prostoru před tělem malují obrázek pěticípé hvězdy. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo HVĚZDA.

Variantu D artikuloval pouze 1 respondent.

Složený znak LETOHRÁDEK je složen ze dvou znaků, znaku LETĚT obr. 35 + znaku HRAD obr. 32 stejně jako u varianty C.

Varianta E

Použit byl znak HVĚZDA (obr. 34).

obr. 34

popis obr. 34

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, ve tvaru ruky D. Ukazováčky v prostoru před tělem malují obrázek pěticípé hvězdy. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo HVĚZDA.

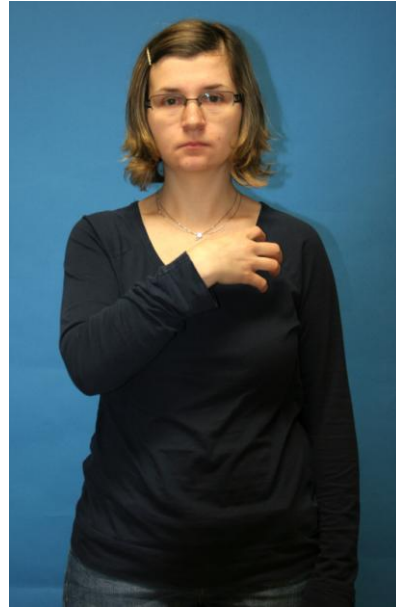
Variantu E artikulovalo celkem 12 respondentů.

Varianta F

Použit byl složený znak LETOHRÁDEK [znak LÉTO (obr. 36) + znak HRAD (obr. 32)].

obr. 36

obr. 32

popis obr. 36

Pravá ruka je ve tvaru V před bradou. Nejprve se dotkne prostředníčkem brady, poté udělá pohyb nahoru a dotkne se čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo LETO.

popis obr. 32

Pravá ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova letohrádek HRÁDEK.

Variantu F artikuloval 1 respondent.

Znak LETOHRÁDEK je složen ze dvou znaků, znaku LÉTO obr. 36 + znaku HRAD obr. 32. Znak je možné zařadit do skupiny motivovaných kalků³⁰, ale také mezi kalky vzniklé doslovným překladem³¹.

³⁰ Mezi slovy LÉTO a slovem LETO je jasná vizuální podobnost, stejně tomu je u slov HRAD a HRÁDEK.

³¹ Kalky vzniklé doslovným překladem vznikají transformací slov z mluveného jazyka do českého znakového jazyka. U složeného znaku LETOHRÁDEK jsou artikulovány znaky LÉTO +HRAD.

Varianta G

Použit byl znak LETOHRÁDEK (obr. 3).

obr. 3

popis obr. 3

Znak je artikulován pravou (dominantní) rukou, ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene D. Ruka udělá kruhový pohyb proti směru hodinových ručiček. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo LETOHRÁDEK.

Variantu G artikuloval 1 respondent.

Znak pro LETOHRÁDEK byl použit stejně jako u památky Letohrádek královny Anny/Belvedér. Opět ho je možné označit za inicializovaný znak, artikulováno je první písmeno, na které začíná název památky.

Varianta H

Použito bylo písmeno dvouruční prstové abecedy L (obr. 37) + znak HRAD (obr. 32)
+ znak HVĚZDA (obr. 38a, obr. 38b).

obr. 37

obr. 32

popis obr. 37

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru L dvouruční prstové abecedy v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Ruka se nepohybuje. Artikulována je první část slova letohrádek LETO.

popis obr. 32

Pravá (dominantní) ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova letohrádek HRÁDEK.

obr. 38a

obr. 38b

popis obr. 38a, obr. 38b

obr. 38a

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene L dvouruční prstové abecedy. Ruce jsou naproti sobě, lehce se od sebe vzdálí. Při pohybu se ruce uzavírají do štipce (tvar ruky Ď). Levá ruka je blíže k tělu. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova hvězda HVĚZ.

Poté se změní pozice rukou.

obr. 38b

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene L dvouruční prstové abecedy. Ruce jsou naproti sobě, lehce se od sebe vzdálí. Při pohybu se ruce uzavírají do štipce (tvar ruky Ď). Pravá ruka je blíže k tělu. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova hvězdy DA.

Ruce jakoby obkreslují tvar čtyřcípé hvězdy.

Variantu H artikuloval 1 respondent.

Spojením písmene L a znaku HRAD vznikl složený znak LETOHRÁDEK, který je možné zařadit mezi kalky.

Varianta I

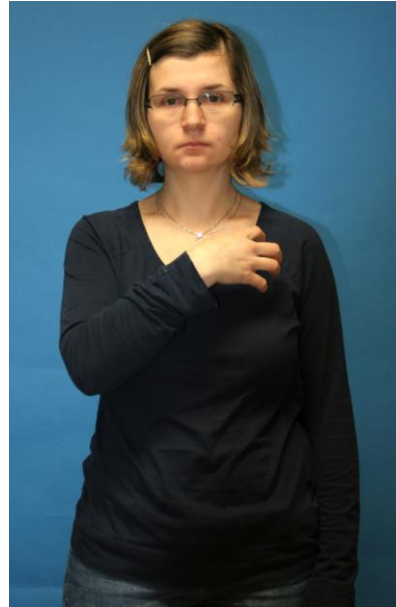
Použity byly tři znaky LÉTO (obr. 36) + HRAD (obr. 32) + HVĚZDA (obr. 38a, obr. 38b).

obr. 36

popis obr. 36

Pravá ruka je ve tvaru ʎ před bradou. Nejprve se dotkne prostředníčkem brady, poté udělá pohyb nahoru a dotkne se čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo LETO.

obr. 32

popis obr. 32

Pravá ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5̣. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova letohrádek HRÁDEK.

obr. 38a

obr. 38b

popis obr. 38a, obr. 38b

obr. 38a

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene L dvouruční prstové abecedy. Ruce jsou naproti sobě, lehce se od sebe vzdálí. Při pohybu se ruce uzavírají do štipce (tvar ruky Ď). Levá ruka je blíže k tělu. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova hvězda HVĚZ.

Poté se změní pozice rukou.

obr. 38b

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene L dvouruční prstové abecedy. Ruce jsou naproti sobě, lehce se od sebe vzdálí. Při pohybu se ruce uzavírají do štipce (tvar ruky Ď). Pravá ruka je blíže k tělu. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova hvězdy DA.

Ruce jakoby obkreslují tvar čtyřcípé hvězdy.

Variantu I artikuloval pouze 1 respondent.

U této varianty je použit stejný složený znak LETOHRÁDEK jako u varianty F.

Varianta J

Použit byl pouze znak HVĚZDA (obr. 39).

obr. 34

popis obr. 34

Pravá ruka je ve tvaru D. Ukazováček se dotýká nosu, poté se otočí a udělá prudký pohyb dolů, jakoby napodoboval klovnutí nějakého ptáka. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo HVĚZDA.

Variantu J artikuloval pouze 1 respondent.

Znak pro Letohrádek Hvězdu znalo 15 respondentů, 12 respondentů artikulovalo variantu E, kde byl použit pouze jeden znak (obr. 34). Pokud je znak HVĚZDA (obr. 34) použit samostatně, není jasné, o jakou hvězdu se jedná, zdali se jedná o hvězdu na obloze, nějaký předmět či stavbu. Znak HVĚZDA (obr. 34) je nutné užít v nějakém kontextu.

4.6 Národní divadlo

Fotografie č. 6 Národní divadlo³²

Budovu slavného Národního divadla vytvořil Josef Zítek a po požáru ji r. 1881 upravil Josef Schultz. Na výzdobě se podílelo několik umělců, z nejslavnějších to byl zejména sochař J. V. Myslbek, malíř M. Aleš, V. Brožík a V. Hynajs. (Kubík, 2002, s. 34 – 36)

Varianta	Počet respondentů
A	2
B	21
C	3

Tab. 14 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

Celkem variant	Celkem respondentů
3	21

Tab. 15 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

³² Zdroj fotografie: http://www.pragap.com/fotografie/narodni_divadlo_praha_budova.jpg

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od rodičů, od jiného neslyšícího, ze školy.

Varianta A

Použit byl znak NÁRODNÍ (obr. 40) + znak DIVADLO (obr. 41a, obr. 41b).

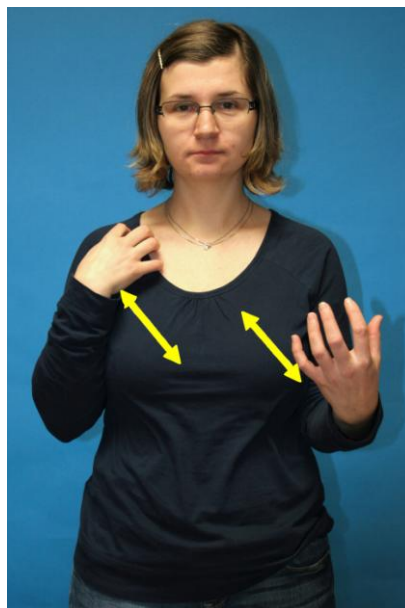
obr. 40

popis obr. 40

Znak je artikulován pravou (dominantní) rukou, která je ve tvaru ruky **V** umístěna vedle pravé strany čela. Dlaň ruky je orientována od hlavy. Ruka se otočí doleva a prostředníčkem se dotkne pravého spánku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁRODNÍ.

obr. 41a

obr. 41b

popis obr. 41a, obr. 41b

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru ruky 5. Vykonávají střídavý pohyb. Nejprve je u ramene levá ruka, pravá ruka je od ramene vzdálená, poté se jejich pozice vymění. Při pohybu k tělu se ruka letmo dotkne ramene. Ke změně pozic rukou dochází celkem třikrát. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo DIVADLO.

Variantu A artikulovali 2 respondenti.

Znak NÁRODNÍ je za použití jiného mluvního komponentu možné vidět také jako znak PAMÁTKA. V prvním případě je při produkci znaku artikulováno slovo NÁRODNÍ, při produkci znaku PAMÁTKA je artikulováno slovo PAMÁTKA.

Varianta B

Použit byl znak NÁROD (obr. 42) + znak DIVADLO (obr. 41a, obr. 41b).

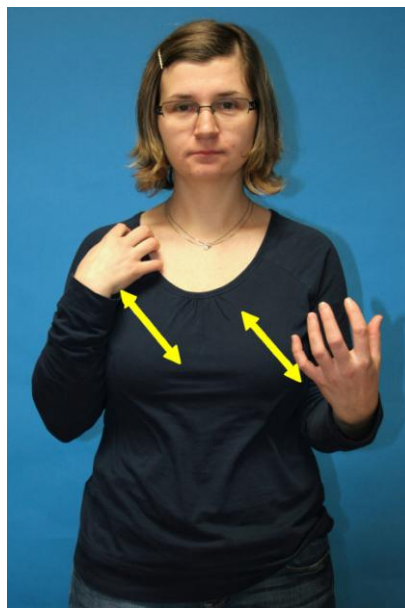
obr. 42

popis obr. 42

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru písmene C dvouruční prstové abecedy, lehce se dotýká brady. Ruka se pohybuje dopředu, šikmo dolů. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁRODNÍ.

obr. 41a

obr. 41b

popis obr. 41a, obr. 41b

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru ruky 5. Vykonnávají střídavý pohyb. Nejprve je u ramene levá ruka, pravá ruka je od ramene vzdálená, poté se jejich pozice vymění. Při pohybu k tělu se ruka letmo dotkne ramene. Ke změně pozic rukou dochází celkem třikrát. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo DIVADLO.

Variantu B artikulovalo všech 21 respondentů.

Varianta C

Použit byl znak NARODIT SE (obr. 43) + znak DIVADLO (obr. 41a, obr. 41b).

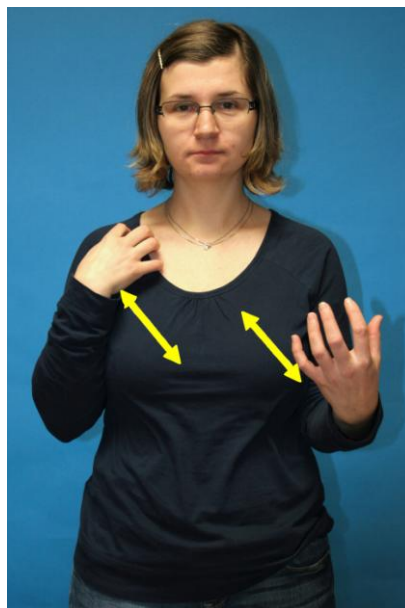
obr. 43

popis obr. 43

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B, dlaněmi se lehce dotýkají břicha. Obě vykonají malý obloukový pohyb dopředu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁRODNÍ.

obr. 41a

obr. 41b

popis obr. 41a, obr. 41b

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru ruky 5. Vykonávají střídavý pohyb. Nejprve je u ramene levá ruka, pravá ruka je od ramene vzdálená, poté se jejich pozice vymění. Při pohybu k tělu se ruka letmo dotkne ramene. Ke změně pozic rukou dochází celkem třikrát. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo DIVADLO.

Variantu C artikulovali 3 respondenti.

Znak, který je na obr. 43 ve svém základním významu představuje sloveso NARODIT SE. V tomto případě ho je možné klasifikovat jako kalk vzniklý doslovným překladem³³.

³³ Doslovným překladem dochází ke vzniku nepřesného kalku a změně základního významu. Pro slovo NÁRODNÍ je artikulován znak NARODIT SE.

Znak pro Národní divadlo znali všichni respondenti (celkem 21). Všichni rovněž artikulovali variantu B. Na základě výsledku výzkumu ji je možné označit za reprezentativní.

Znak DIVADLO byl ve všech třech variantách artikulován stejně.

4.7 Národní muzeum

Fotografie č. 7 Národní muzeum³⁴

Na vrcholu Václavského náměstí stojí budova Národního muzea, která byla postavena mezi léty 1885 – 1890 Josefem Schulzem. Sochařská výzdoba je dílem Antonína Wagnera. Již na počátku svého vzniku se tato stavba měla stát centrem české vědy. Interiéry ukrývají nejen bohaté sbírky, ale také Pantheon – síň věnovanou památce mimořádných osobností naší země. (Kubík, 2002, s. 37)

³⁴ Zdroj fotografie: http://www.pragap.com/fotografie/narodni_muzeum_praha.jpg

Varianta	Počet respondentů
A	7
B	4
C	7
D	4
E	4
F	1
G	1
H	1
I	1
J	1
K	2

Tab. 16 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

Celkem variant	Celkem respondentů
11	20

Tab. 17 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala čtyři odpovědi: od rodičů, od jiného neslyšícího, ze školy, vymyslel jsem ho sám.

Varianta A

Použit byl znak MUZEUM (obr. 44).

obr. 44

popis obr. 44

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀. Pravá ruka je umístěna zhruba uprostřed těla, levá je vpředu před levým ramenem. Obě ruce jdou směrem doprava, pohyb je členěný na tři fáze, v jednotlivých fázích se vždy zastaví. Konečná pozice rukou je, když pravá ruka je zhruba na úrovni před pravým ramenem a levá ruka uprostřed před tělem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MUZEUM.

Variantu A artikulovalo celkem 7 respondentů.

Znak MUZEUM (obr. 44) se od následujícího znaku MUZEUM varianty B (obr. 8) liší pouze pohybem, ostatní komponenty znaku (tvar ruky a místo artikulace) jsou shodné.

Varianta B

Použit byl znak MUZEUM (obr. 8).

obr. 8

popis obr. 8

Obě ruce jsou před bradou ve tvaru B₀. Ruce jdou od sebe šikmo dolů. Počáteční pozice rukou je před bradou, druhá je trochu níže a ruce jsou více od sebe, v poslední třetí fázi znaku jsou ruce od sebe ještě více vzdálené zhruba na úrovni ramen. Při pohybu rukou je vidět letmé zastavení v jednotlivých fázích, přesto je pohyb plynulý. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MUZEUM.

Variantu B artikulovali 4 respondenti.

Znak MUZEUM, který je použit v této variantě, je totožný se znakem BETLÉM. Znaky se od sebe liší pouze nemanuální složkou. Při produkci znaku MUZEUM je artikulováno slovo MUZEUM. Při produkci znaku BETLÉM je artikulováno slovo BÉTLÉMSKÁ (viz Betlémská kaple).

Znak MUZEUM (obr. 8) se od předcházejícího znaku MUZEUM varianty A (obr. 44) liší pouze pohybem, ostatní komponenty znaku (tvar ruky a místo artikulace) jsou shodné.

Varianta C

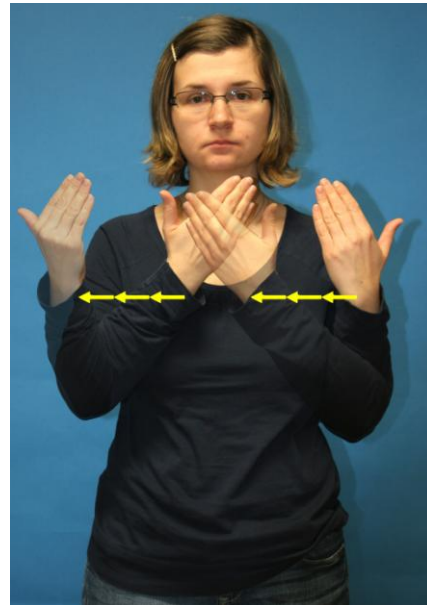
Použit byl znak NÁROD (obr. 42) + znak MUZEUM (obr. 44).

obr. 42

popis obr. 42

Pravá ruka je ve tvaru písmene C dvouruční prstové abecedy, lehce se dotýká brady. Ruka se pohybuje dopředu, šikmo dolů. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁRODNÍ.

obr. 44

popis obr. 44

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀. Pravá ruka je umístěna zhruba uprostřed těla, levá je vpředu před levým ramenem. Obě ruce jdou směrem doprava, pohyb je členěný na tři fáze, v jednotlivých fázích se vždy zastaví. Konečná pozice rukou je, když pravá ruka je zhruba na úrovni před pravým ramenem a levá ruka uprostřed před tělem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MUZEUM.

Variantu C artikulovalo 7 respondentů.

Varianta D

Použit byl znak VÝSTAVA (obr. 45).

obr. 45

popis obr. 45

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru P. Pravá ruka je umístěna zhruba uprostřed těla, levá je vpředu před levým ramenem. Obě ruce jdou směrem doprava, pohyb je členěný na tři fáze, v jednotlivých fázích se vždy zastaví. Konečná pozice rukou je, když pravá ruka je zhruba na úrovni před pravým ramenem a levá ruka uprostřed před tělem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MUZEUM.

Variantu D artikulovali 4 respondenti.

Tento znak (obr. 45) je používán zejména ve významu VÝSTAVA, někdy také ve významu MUZEUM. Neslyšící respondenti zřejmě automaticky pojí budovu muzea s místem, kde se výstavy konají a pro oba výrazy tak používají stejný znak. Znaky se od sebe liší pouze v nemanuální složce. U znaku VÝSTAVA je artikulováno slovo VÝSTAVA, při produkci znaku MUZEUM je artikulováno slovo MUZEUM.

Rozdíl mezi znakem VÝSTAVA (obr. 45) a MUZEUM (obr. 44) je ve tvaru ruky. Pohyb i místo artikulace znaku je shodný. Lišit se budou také nemanuální složkou znaku, kdy při produkci znaku VÝSTAVA bude současně artikulováno slovo VÝSTAVA, u znaku MUZEUM bude artikulováno slovo MUZEUM.

Varianta E

Použit byl znak NÁROD (obr. 42) + znak VÝSTAVA (obr. 45).

obr. 42

obr. 45

popis obr. 42

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru písmene C dvouruční prstové abecedy, lehce se dotýká brady. Ruka se pohybuje dopředu, šikmo dolů. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁRODNÍ.

popis obr. 45

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru P. Pravá ruka je umístěna zhruba uprostřed těla, levá je vpředu před levým ramenem. Obě ruce jdou směrem doprava, pohyb je členěný na tři fáze, v jednotlivých fázích se vždy zastaví. Konečná pozice rukou je, když pravá ruka je zhruba na úrovni před pravým ramenem a levá ruka uprostřed před tělem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MUZEUM.

Variantu E artikulovali 4 respondenti.

Varianta F

Použit byl znak NÁROD (obr. 42) + znak VÝSTAVA (obr. 46).

obr. 42

obr. 46

popis obr. 42

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru písmene C dvouruční prstové abecedy, lehce se dotýká brady. Ruka se pohybuje dopředu, šikmo dolů. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁRODNÍ.

popis obr. 46

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru P. Ruce jdou od sebe šikmo dolů. Počáteční pozice rukou je před bradou, druhá je trochu níže a ruce jsou více od sebe, v poslední třetí fázi znaku jsou ruce od sebe ještě více vzdálené zhruba na úrovni ramen. Při pohybu rukou je vidět letmé zastavení v jednotlivých fázích, přesto je pohyb plynulý. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MUZEUM.

Variantu F artikuloval 1 respondent.

Rozdíl mezi znakem VÝSTAVA (obr. 46) a VÝSTAVA (obr. 45) je pouze ve fonetické rovině, a sice v odlišném pohybu. Tvar ruky i místo artikulace znaků je shodný.

Varianta G

Použit byl znak NÁROD (obr. 42) + znak MUZEUM (obr. 47).

obr. 42

obr. 47

popis obr. 42

Pravá ruka je ve tvaru písmene C dvouruční prstové abecedy, lehce se dotýká brady. Ruka se pohybuje dopředu, šikmo dolů. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁRODNÍ.

popis obr. 47

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, rovnoběžně vedle sebe. Ruce jsou ve tvaru B, dvakrát vykonají pohyb k sobě od sebe. Při pohybu k sobě dojde dvakrát ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MUZEUM.

Variantu G artikuloval 1 respondent.

Znak MUZEUM (obr. 47) je běžně užíván jako znak TRÍDA. Neumím vysvětlit, proč jej neslyšící respondent použil pro pojmenování MUZEA.

Varianta H

Použit byl znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátorový tvar ruky³⁵ zastupující KONĚ (obr. 49).

obr. 48

obr. 49

popis obr. 48

Pravá ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KŮŇ.

popis obr. 49

Ruce znázorňují svými pozicemi postoj koně, na kterém sedí sv. Václav. Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „A“. Pravá ruka zastupuje zvednutou pravou přední nohu koně, levá ruka pak jeho levou přední nohu.

Variantu H artikuloval 1 respondent.

³⁵ **Klasifikátor** je nějaký tvar ruky umístěný nebo pohybující se v prostoru. Pojí se se jménem, blíže ho určuje nebo zastupuje. Klasifikátory je možné dále dělit, jejich třídění však není jednotné. Více např. Macurová, Vysuček (Macurová, Vysuček, 2005).

Tento znak je neslyšící komunitou hodně používán ve smyslu: sejdeme se u koně. Každému je hned jasné, že se jedná o MUZEUM, je tím však zřejmě míněna pouze stanice metra, popř. horní část Václavského náměstí, kde stojí pomník sv. Václava na koni, nikoli však budova Národního muzea. Ačkoliv místo je shodné, o tomto znaku nelze uvažovat jako o ekvivalentu k českému slovu MUZEUM.

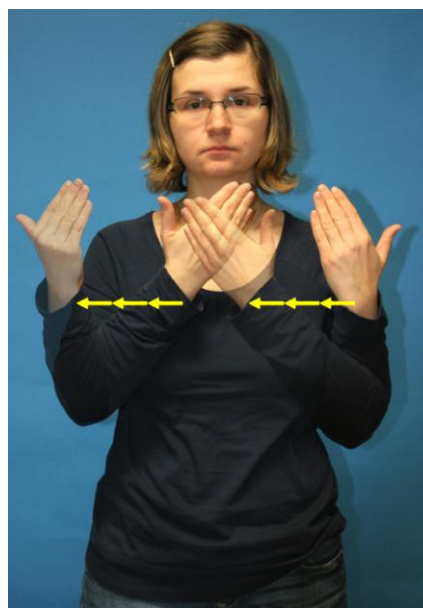
Klasifikátorový tvar ruky (obr. 49) zastupující koně podává informaci o tom, jak kůň stojí.

Varianta I

Použit byl znak NARODIT SE (obr. 43) + znak MUZEUM (obr. 44).

obr. 43

obr. 44

popis obr. 43

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀, dlaněmi se lehce dotýkají břicha. Obě vykonají malý obloukový pohyb dopředu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁRODNÍ.

popis obr. 44

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀. Pravá ruka je umístěna zhruba uprostřed těla, levá je vpředu před levým ramenem. Obě ruce jdou směrem doprava, pohyb je členěný na tři fáze, v jednotlivých fázích se vždy zastaví. Konečná pozice rukou je, když pravá ruka je zhruba na úrovni před pravým ramenem a levá ruka uprostřed před tělem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MUZEUM.

Variantu I artikuloval 1 respondent.

Obr. 43 byl použit stejně jako u předchozí památky Národního divadla. V tomto případě je možné znak označit rovněž za kalk vzniklý doslovným překladem.

Varianta J

Použit byl znak NÁRODNÍ (obr. 40) + znak MUZEUM (obr. 8).

obr. 40

popis obr. 40

Znak je artikulován pouze pravou rukou, která je ve tvaru ruky \forall umístěna vedle pravé strany čela. Dlaň ruky je orientována od hlavy. Ruka se otočí doleva a prostředníčkem se dotkne pravého spánku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁRODNÍ.

obr. 8

popis obr. 8

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_0 . Pravá ruka je umístěna zhruba uprostřed těla, levá je vpředu před levým ramenem. Obě ruce jdou směrem doprava, pohyb je členěný na tři fáze, v jednotlivých fázích se vždy zastaví. Konečná pozice rukou je, když pravá ruka je zhruba na úrovni před pravým ramenem a levá ruka uprostřed před tělem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MUZEUM.

Variantu J artikuloval 1 respondent.

Varianta K

Použit byl znak NÁROD (obr. 42) + znak MUZEUM (obr. 8).

obr. 42

obr. 8

popis obr. 42

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru písmene C dvouruční prstové abecedy, lehce se dotýká brady. Ruka se pohybuje dopředu, šikmo dolů. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁRODNÍ.

popis obr. 8

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀. Pravá ruka je umístěna zhruba uprostřed těla, levá je vpředu před levým ramenem. Obě ruce jdou směrem doprava, pohyb je členěný na tři fáze, v jednotlivých fázích se vždy zastaví. Konečná pozice rukou je, když pravá ruka je zhruba na úrovni před pravým ramenem a levá ruka uprostřed před tělem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo MUZEUM.

Variantu K artikulovali 2 respondenti.

Znak pro Národní muzeum znalo 20 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu znaku. Získala jsem celkem 11 variant.

Podobně jako u Chrámu sv. Víta se i u této památky objevil vysoký počet variant. Rozdíly mezi jednotlivými znaky byly zejména ve fonetické rovině, znaky se většinou lišily v jednom z komponentů znaku (tvar ruky, pohyb, místo artikulace, orientace dlaně, orientace prstů).

Odchytky ve fonetické rovině lze sledovat např. mezi znaky MUZEM (obr. 44) a MUZEUM (obr. 45), které se od sebe liší pouze tvarem ruky, ostatní komponenty znaku stejně jako jeho nemanuální složka (v případě obou znaků je artikulováno slovo MUZEUM) jsou shodné. Dalším příkladem jsou znaky MUZEUM (obr. 44) a MUZEUM (obr. 8), které se od sebe liší pouze pohybem (taktéž tomu je u obr. 45 a obr. 46).

Rozdíly v lexikální rovině lze spatřit např. mezi znaky MUZEUM (obr. 47), MUZEUM (obr. 48).

4.8 Novoměstská radnice

Fotografie č. 8 Novoměstská radnice³⁶

Novoměstská radnice, která byla postavena mezi léty 1377 – 1418 je nedílnou součástí Karlova náměstí. V dnešní době na radnici probíhají nejen svatební obřady, ale také různé výstavy. V předchozích letech zde byla k vidění výstava českých neslyšících umělců, zejm. fotografů. (Kubík, 2002, s. 38)

Varianta	Počet respondentů
A	5
B	1
C	1

Tab. 18 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

³⁶ Zdroj fotografie:

http://img2.rajce.idnes.cz/d2/4/4660/4660359_e24ac1b0ba5ef6cb82f467e1dacd0c01/images/51_Novomestska_radnice.jpg

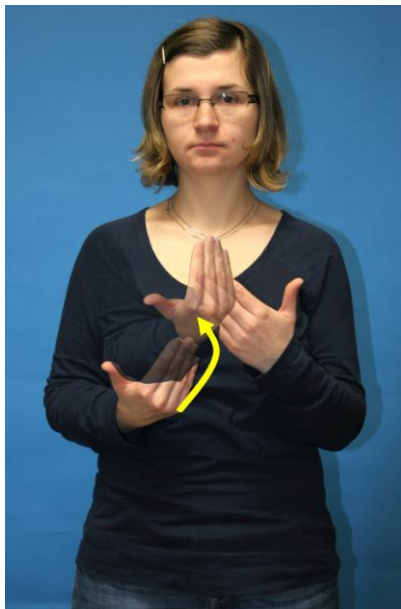
Celkem variant	Celkem respondentů
3	7

Tab. 19 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od rodičů, vymyslel jsem si ho sám.

Varianta A

Použit byl složený znak NOVOMĚSTSKÁ [znak NOVÝ (obr. 50) + znak MĚSTO (obr. 51)] + znak RADNICE (obr. 52).

obr. 50

obr. 51

popis obr. 50

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_0 . Levá ruka je více od těla, pravá (dominantní) ruka začíná pod levou rukou, poté udělá pohyb šikmo nahoru jakoby pod levou rukou, přičemž se jí v polovině pohybu dotkne. Pohyb pravé ruky končí nahoře nad levou rukou. Levá se současně posune trochu níže. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova novoměstská NOVO.

popis obr. 51

V první pozici znaku jsou obě ruce ve tvaru B_0 v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Dlaně jsou orientovány k tělu, levá ruka je blíže u těla, pravá ruka je umístěna rovnoběžně s levou rukou a je dále od těla. Ve druhé pozici jsou stále obě ve tvaru B_0 , umístěny jsou před tělem, ale dlaněmi k sobě. Špičky prstů směřují od těla. Ruce dělají jakoby čtverec. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova novoměstská MĚSTSKÁ.

obr. 52

popis obr. 52

Levá ruka je ve tvaru „A v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, nepohybuje se. Pravá ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „B_o, nejprve je dlaní vzhůru, poté udělá půlkruhový pohyb, při němž se otočí a dotkne celou dlaní levé ruky. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo RADNICE.

Variantu A artikulovalo 5 respondentů.

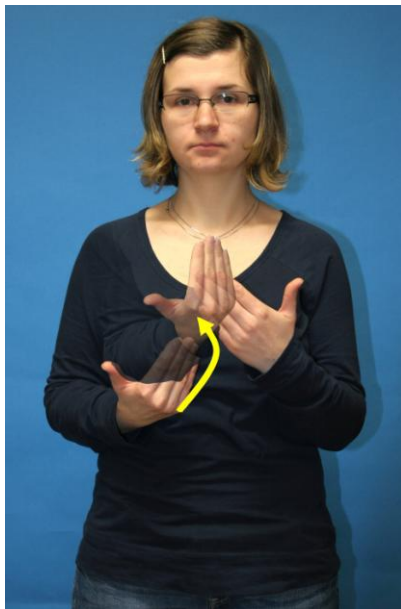
V případě varianty A tvoří znak NOVÝ a znak MĚSTO složený znak. Složený znak NOVOMĚSTSKÁ je možné zařadit mezi kalky vzniklé doslovným překladem³⁷, ale také mezi motivované kalky³⁸.

³⁷ Kalky vzniklé doslovným překladem vznikají transformací slov z mluveného jazyka do českého znakového jazyka. U složeného znaku NOVOMĚSTSKÁ jsou užity znaky NOVÝ + MĚSTO.

³⁸ Mezi slovem NOVÝ a slovem NOVO je jasná vizuální podobnost, stejně tomu je u slova MĚSTO a MĚSTSKÁ.

Varianta B

Použit byl složený znak NOVOMĚSTSKÁ [znak NOVÝ (obr. 50) + znak MĚSTO (obr. 51)] + RADNICE (obr. 52) + KAPLE (obr. 5).

obr. 50

obr. 51

popis obr. 50

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_0 . Levá ruka je více od těla, pravá (dominantní) ruka začíná pod levou rukou, poté udělá pohyb šikmo nahoru jakoby pod levou rukou, přičemž se jí v polovině pohybu dotkne. Pohyb pravé ruky končí nahoře nad levou rukou. Levá se současně posune trochu níže. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova novoměstská NOVO.

popis obr. 51

V první pozici znaku jsou obě ruce ve tvaru B_0 v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Dlaně jsou orientovány k tělu, levá ruka je blíže u těla, pravá ruka je umístěna rovnoběžně s levou rukou a je dále od těla. Ve druhé pozici jsou stále obě ve tvaru B_0 , umístěny jsou před tělem, ale dlaněmi k sobě. Špičky prstů směřují od těla. Ruce dělají jakoby čtverec. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova novoměstská MĚSTSKÁ.

obr. 52

popis obr. 52

Levá ruka je ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, nepohybuje se. Pravá ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀, nejprve je dlaní vzhůru, poté udělá půlkruhový pohyb, při němž se otočí a dotkne celou dlaní levé ruky. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo RADNICE.

obr. 5

popis obr. 5

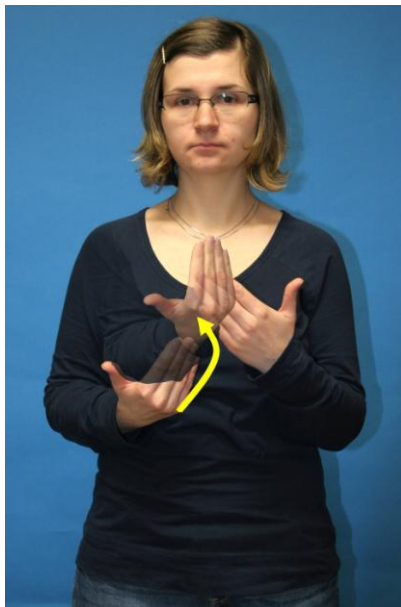
Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁ a svým pohybem jakoby obkreslují tvar stavby (budovy kaple). Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova radnice CE.

Variantu B artikuloval 1 respondent.

V případě varianty B tvoří znak NOVÝ a znak MĚSTO složený znak NOVOMĚSTSKÁ stejně jako u varianty A.

Varianta C

Použit byl složený znak NOVOMĚSTSKÝ [znak NOVÝ (obr. 50) + znak MĚSTO (obr. 51)] + znak KOSTEL (obr. 4).

obr. 50

obr. 51

popis obr. 50

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_0 . Levá ruka je více od těla, pravá (dominantní) ruka začíná pod levou rukou, poté udělá pohyb šikmo nahoru jakoby pod levou rukou, přičemž se jí v polovině pohybu dotkne. Pohyb pravé ruky končí nahoře nad levou rukou. Levá se současně posune trochu níže. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova novoměstský NOVO.

popis obr. 51

V první pozici znaku jsou obě ruce ve tvaru B_0 v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Dlaně jsou orientovány k tělu, levá ruka je blíže u těla, pravá ruka je umístěna rovnoběžně s levou rukou a je dále od těla. Ve druhé pozici jsou stále obě ve tvaru B_0 , umístěny jsou před tělem, ale dlaněmi k sobě. Špičky prstů směřují od těla. Ruce dělají jakoby čtverec. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova novoměstský MĚSTSKÝ.

obr. 4

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru **B**. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KOSTEL.

Variantu C artikuloval 1 respondent.

Stejně jako u varianty A a varianty B byl použit složený znak STAROMĚSTSKÁ / STAROMĚSTSKÝ. Znak se od sebe lišily pouze nemanuální částí znaku (při produkci znaku bylo artikulováno STAROMĚSTSKÁ x STROMĚSTSKÝ).

Znak pro památku znalo 7 respondentů. Další čtyři respondenti věděli, kde se radnice nachází, ale neznali její český název ani znak pro ní. Popisovali její umístění, většinou začínali Karlovo náměstím, poté ukázali velkou světelnou křižovatku a kostel umístili do prostoru (levý horní roh od křižovatky).

4.9 Obecní dům

Fotografie č. 9 Obecní dům³⁹

Nejreprezentativnějším palácem secesní Prahy (1905 – 1911) je Obecní dům. Postaven byl na místě bývalého Králova dvora. Staviteli byli A. Balšánek a O. Polívka. Secesní vnější i vnitřní výzdoba je dílem A. Muchy, M. Švabinského, J. V. Myslbeka aj. Středem budovy je koncertní Smetanova síň. V dnešní době jsou v Obecním domě pořádány nejrůznější koncerty, výstavy apod. (Kubík, 2002, s. 29)

Varianta	Počet respondentů
A	12
B	1

Tab. 20 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

Celkem variant	Celkem respondentů
2	13

Tab. 21 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala čtyři odpovědi: od rodičů, ze školy, od jiného neslyšícího, vymyslel jsem si ho sám.

³⁹ Zdroj fotografie: <http://www.vyletnik.cz/images/vylet/obecni-dum-030.jpg>

Varianta A

Použit byl znak OBECNÝ (obr. 52) + znak DŮM (obr. 5)

obr. 52

popis obr. 52

Levá ruka je ve tvaru A v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, nepohybuje se. Pravá ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_0 , nejprve je dlaní vzhůru, poté udělá půlkruhový pohyb, při němž se otočí a dotkne celou dlaní levé ruky. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo OBECNÝ.

obr. 5

popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_1 a svým pohybem jakoby obkreslují tvar budovy. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo DŮM.

Variantu A artikulovalo 12 respondentů.

Varianta B

Použit byl znak OBECNÝ (obr. 53) + znak DŮM (obr. 5).

obr. 53

popis obr. 53

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru **O**, vykonává kruhový pohyb směrem k tělu (proti směru hodinových ručiček).

obr. 5

popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru **B**, a svým pohybem jakoby obkreslují tvar budovy. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo DŮM.

Variantu B artikuloval 1 respondent.

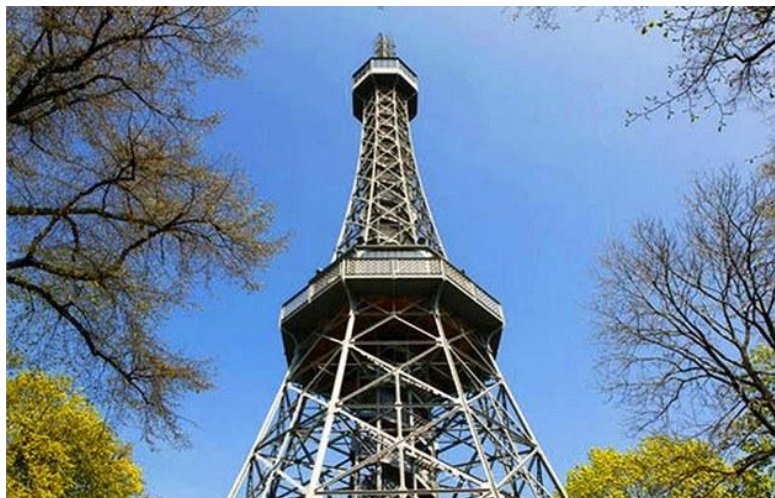
V případě znaku OBECNÝ (obr. 53) se jedná o inicializovaný znak⁴⁰.

⁴⁰ Inicializovaný znak = takový znak, kde tvar ruky odpovídá nějakému písmenu slova, většinou prvnímu. Více např. Macurová, Nováková (Macurová, Nováková, 2008).

Znak pro Obecní dům znalo celkem třináct respondentů, dvanáct z nich artikulovalo shodně variantu A, kterou lze tedy pokládat za reprezentativní⁴¹.

⁴¹ Za reprezentativní variantu považuji tu, kterou respondenti artikulovali nejčastěji.

4.10 Petřín / Petřínská rozhledna

Fotografie č. 10 Petřín / Petřínská rozhledna⁴²

Po Petříně dnes vede dvoukilometrová vyhlídková stezka, která provádí po tamějších zajímavostech, jako je např. Petřínská rozhledna či zrcadlové bludiště. Šedesát metrů vysoká věž byla postavena u příležitosti Jubilejní výstavy r. 1891 F. Prášilem jako volná kopie pařížské Eiffelovy věže. Na vrchol vede 299 schodů. (Kubík, 2002, s. 20)

Varianta	Počet respondentů
A	9
B	18
C	1
D	1
E	3

Tab. 22 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

Celkem variant	Celkem respondentů
5	21

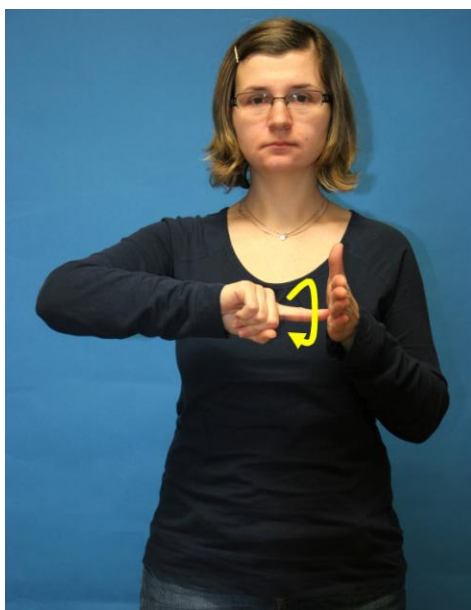
Tab. 23 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

⁴² Zdroj fotografie: http://i.idnes.cz/11/032/cl6/JB2c49b5_petrin.jpg

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od rodičů, od jiného neslyšícího, ze školy, vymyslel jsem si ho sám.

Varianta A

Použit byl znak PETŘÍN (obr. 54).

obr. 54

popis obr. 54

Levá ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B, dlaň směřuje doprava, špičky prstů směřují od těla. Ruka se nepohybuje, slouží jako místo artikulace pro pravou ruku, která je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru D a dotýká se levé ruky ukazováčkem. Pravá ruka je nejprve orientována dlaní dolů, poté se otočí doprava, kdy je dlaň k tělu a zpět (jako když ořezávám tužku). Při produkci znaku je současně artikulováno slovo PETŘÍN.

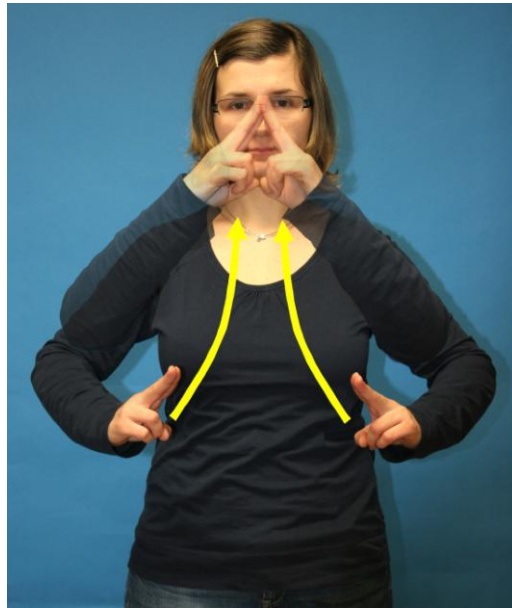
VARIANTU A artikulovalo 9 respondentů.

V první variantě byl použit jmenný znak PETR. Znak je možné zařadit mezi motivované kalky⁴³.

⁴³ Mezi slovy PETR a PETŘÍN lze spatřit určitou vizuální podobnost.

Varianta B

Použit byl znak PETŘÍN (obr. 55).

obr. 55

popis obr. 55

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru P, poté vykonají obě pohyb nahoru směrem k sobě. Svým pohybem obkreslují tvar stavby. Nakonec dojde ke kontaktu rukou. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo PETŘÍN.

Variantu B artikulovalo 18 respondentů.

Tento znak kopíruje znak pro PAŘÍŽ, kdy se pouze mění nemanuální složka znaku (u znaku PAŘÍŽ je artikulováno slovo PAŘÍŽ, u znaku PETŘÍN je artikulováno slovo PETŘÍN). Petřínská rozhledna byla navržena na motivy Eiffelovy věže. Znak svou vizuální podobou jednoznačně kopíruje tvar Petřínské rozhledny.

Varianta C

Použit byl znak PETŘÍN (obr. 56).

obr. 56

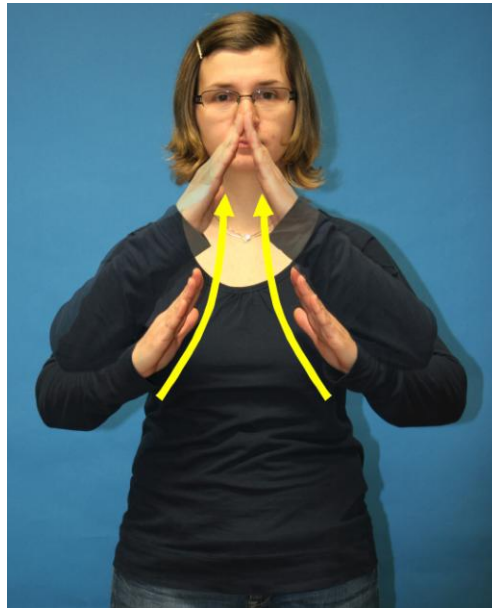
popis obr. 56

Pravá (dominantní) ruka je před čelem ve tvaru \hat{A} . Lehce se dotýká čela, dlaň je orientována dolů, poté se ruka vytočí nahoru a odchýlí od čela. V konečné pozici dlaň směřuje od čela a ruka je opět v kontaktu s čelem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo PETŘÍN.

VARIANTU C artikuloval 1 respondent.

Varianta D

Použit byl znak PETŘÍN (obr. 57).

obr. 57

popis obr. 57

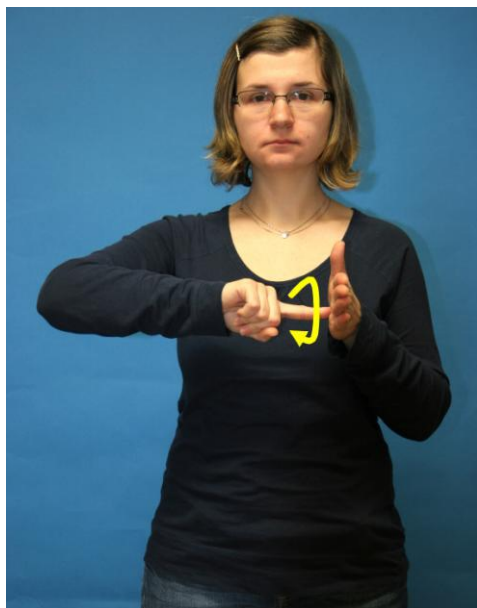
Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_0 , poté vykonají obě pohyb nahoru směrem k sobě. Svým pohybem obkreslují tvar stavby. Nakonec dojde ke kontaktu rukou. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo PETŘÍN.

Variantu D artikuloval 1 respondent.

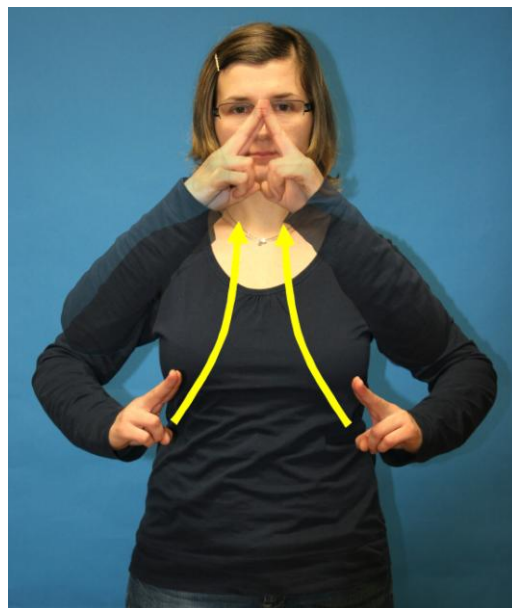
Varianta D se od varianty B liší pouze tvarem rukou.

Varianta E

Použit byl složený znak PETŘÍN [znak PETR (obr. 54) + znak PETŘÍN (obr. 55)].

obr. 54

obr. 55

popis obr. 54

Levá ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_o, dlaň směřuje doprava, špičky prstů směřují od těla. Ruka se nepohybuje, slouží jako místo artikulace pro pravou ruku, která je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru D a dotýká se levé ruky ukazováčkem. Pravá ruka je nejprve orientována dlaní dolů, poté se otočí doprava, kdy je dlaň k tělu a zpět (jako když ořezávám tužku). Při produkci znaku je současně artikulováno slovo PETŘÍN.

popis obr. 55

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru P, poté vykonají obě pohyby nahoru směrem k sobě. Svým pohybem obkreslují tvar stavby. Nakonec dojde ke kontaktu rukou. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova Petřín ŘÍN.

Variantu E artikulovali 3 respondenti.

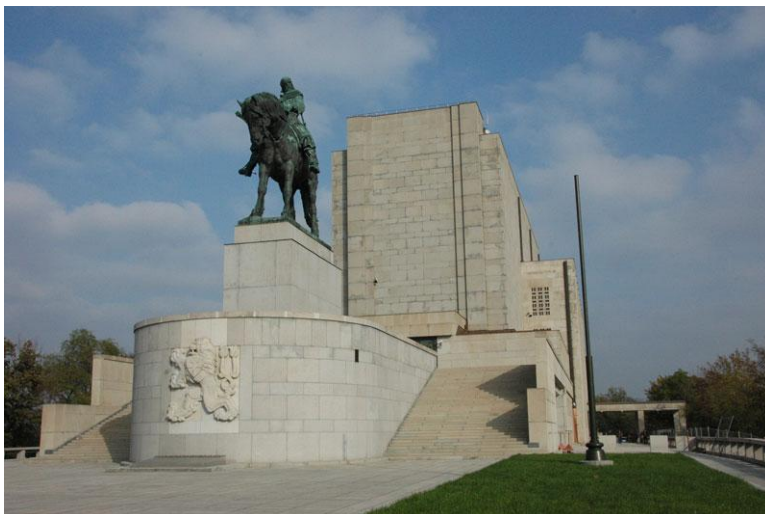
Tento složený znak (znak PETR + znak PETŘÍN) se objevil celkem třikrát. Použití jmenného znaku PETR by mohlo diferencovat znaky PETŘÍN a PAŘÍŽ.

Znak pro Petřínskou rozhlednu znali všichni respondenti. Ve výzkumu se nejčastěji objevila varianta B (celkem u 18 respondentů). Často zde neslyšící hovořili o spojitosti mezi Eiffelovou věží (znaku pro PAŘÍŽ) a Petřínskou rozhlednou (obr. 55).

Znak pro PETŘÍN (obr. 55) je vizuálně motivován skutečným vzhledem stavby. Petřínská rozhledna se tedy stala onymickým objektem, jež bylo pro kulturu českých neslyšící potřeba pojmenovat a jako motiv lze uvažovat právě její fyzický zjev. Pomocí jazykových prostředků, kterými český znakový jazyk disponuje (tvary rukou, pohyb, místo artikulace,...) byl vytvořen znak pro PETŘÍN (obr. 55).

Ve fonetické rovině lze spatřit rozdíly např. mezi znaky PETŘÍN (obr. 55) a PETŘÍN (obr. 57), které se od sebe liší jedním komponentem znaku, a sice tvarem ruky. Ostatní komponenty znaku (místo artikulace, pohyb) i nemanuální složka znaků jsou shodné.

4.11 Pomník Jana Žižky z Trocnova

Fotografie č. 11 Pomník Jana Žižky z Trocnova⁴⁴

Památník národního osvobození na Vítkově (1929 – 1932) připomíná velký triumf husitských válek. Jezdecká socha husitského vojevůdce Jana Žižky z Trocnova byla vytvořena v letech 1931 – 1941 Bohumilem Kafkou. (Kubík, 2002, s. 54)

Varianta	Počet respondentů
A	1
B	2
C	4
D	4
E	4
F	1
G	1
H	3
I	1
J	2
K	2
L	1

Tab. 24 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

⁴⁴ Zdroj fotografie: http://www.army.cz/images/id_15001_16000/15188/11.jpg

Celkem variant	Celkem respondentů
12	21

Tab. 25 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od rodičů, od jiného neslyšícího, ze školy, nevím.

Varianta A

Použit byl znak POMNÍK (obr. 58) + klasifikátor držení (obr. 59) + znak JAN (obr. 6) + znak ŽIŽKA (obr. 60).

obr. 58

popis obr. 58

Levá ruka je ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, slouží pravé ruce jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru „A“, na levé ruce. Obě ruce jsou dlaní orientovány směrem k tělu. Pravá ruka je v kontaktu s levou rukou, vykoná dvakrát klouzavý pohyb přes levou ruku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo POMNÍK.

obr. 59

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku Jana Žižky, která drží kladivo, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně.

obr. 6

obr. 60

popis obr. 6

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) Ruka je ve tvaru Ď. Znak začíná dotykem ruky na pravé tváři v blízkosti rtů a pohybem přes ústa končí dotykem na levé tváři v blízkosti rtů. Při produkci znaku je současně artikulováno mužské jméno JAN.

popis obr. 60

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru P umístěna před obličejem. Ruka se nejprve dotkne obočí nad pravým okem a poté vykoná pohyb šikmo dolů, pod okem se opět dotkne. Pravou rukou je znázorněna páska, kterou měl Jan Žižka přes oko.

Variantu A artikuloval 1 respondent.

Varianta B

Použit byl znak POMNÍK (obr. 58) + znak ŽIŽKA (obr. 60).

obr. 58

popis obr. 58

Levá ruka je ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, slouží pravé ruce jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru A₀ na levé ruce. Obě ruce jsou dlaní orientovány směrem k tělu. Pravá ruka je v kontaktu s levou rukou, vykoná dvakrát klouzavý pohyb přes levou ruku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo POMNÍK.

obr. 60

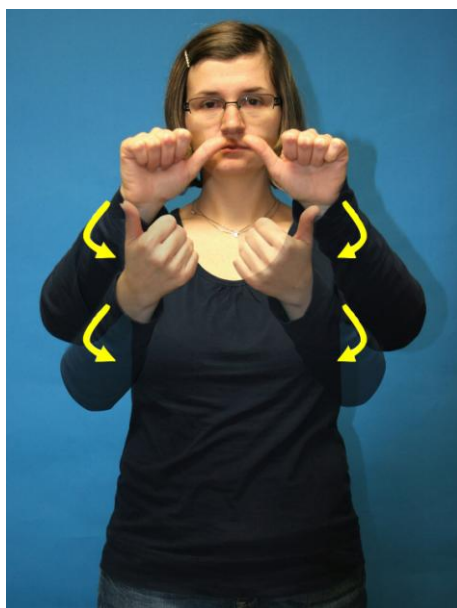
popis obr. 60

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru P umístěna před obličejem. Ruka se nejprve dotkne obočí nad pravým okem a poté vykoná pohyb šikmo dolů, pod okem se opět dotkne. Pravou rukou je znázorněna páska, kterou měl Jan Žižka přes oko.

Variantu B artikulovali 2 respondenti.

Varianta C

Použit byl znak SOCHA (obr. 61) + znak ŽIŽKA (obr. 60).

obr. 61

popis obr. 61

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A_0 . Dlaně jsou orientovány od těla. Ruce namalují dva obloučky, při dokončování obloukového pohybu se vždy změni orientace dlaně směrem k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 60

popis obr. 60

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru P umístěna před obličejem. Ruka se nejprve dotkne obočí nad pravým okem a poté vykoná pohyb šikmo dolů, pod okem se opět dotkne. Pravou rukou je znázorněna páska, kterou měl Jan Žižka přes oko.

Variantu C artikulovali 4 respondenti.

Varianta D

Použit byl znak JAN (obr. 6).

obr. 6

popis obr. 6

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) Ruka je ve tvaru **Ď**. Znak začíná dotykem ruky na pravé tváři v blízkosti rtů a pohybem přes ústa končí dotykem na levé tváři v blízkosti rtů. Při produkci znaku je současně artikulováno mužské jméno JAN.

Variantu D artikulovali 4 respondenti.

Varianta E

Použit byl znak JAN (obr. 6) + znak ŽIŽKA (obr. 60).

obr. 6

obr. 60

popis obr. 6

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) Ruka je ve tvaru $\overset{m}{D}$. Znak začíná dotykem ruky na pravé tváři v blízkosti rtů a pohybem přes ústa končí dotykem na levé tváři v blízkosti rtů. Při produkci znaku je současně artikulováno mužské jméno JAN.

popis obr. 60

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru P umístěna před obličejem. Ruka se nejprve dotkne obočí nad pravým okem a poté vykoná pohyb šikmo dolů, pod okem se opět dotkne. Pravou rukou je znázorněna páska, kterou měl Jan Žižka přes oko.

Variantu E artikulovali 4 respondenti.

Varianta F

Použit byl znak JAN (obr. 6) + znak ŽIŽKA (obr. 62).

obr. 6

obr. 62

popis obr. 6

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) Ruka je ve tvaru $\overset{\text{m}}{\text{D}}$. Znak začíná dotykem ruky na pravé tváři v blízkosti rtů a pohybem přes ústa končí dotykem na levé tváři v blízkosti rtů. Při produkci znaku je současně artikulováno mužské jméno JAN.

popis obr. 62

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru $\overset{\text{m}}{\text{B}}_1$ přes pravé oko, v kontaktu s obličejem a nevykonává žádný pohyb. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ŽIŽKA.

Variantu F artikuloval 1 respondent.

Varianta G

Použit byl znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor pro osobu sedící na koni (obr. 63) + znak ŽIŽKA (obr. 60).

obr. 48

obr. 63

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KŮŇ.

popis obr. 63

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Levá ruka zastupující koně je ve tvaru B a slouží jako místo artikulace pro pravou ruku. Pravá ruka zastupující sedícího Žižku na koni je ve tvaru V v kontaktu s levou rukou. Ruce se nepohybují. Při produkci znaku není artikulováno žádné slovo.

obr. 60

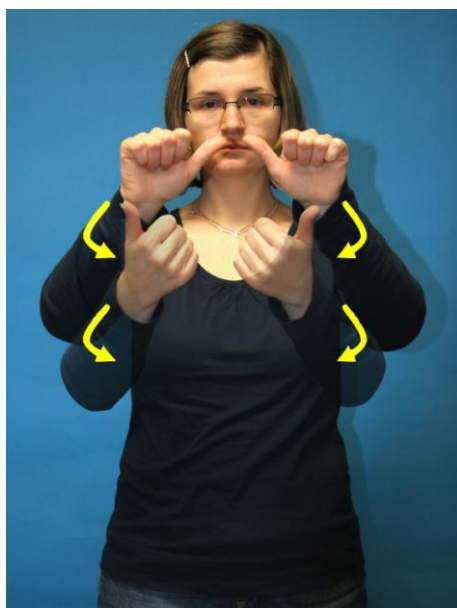
popis obr. 60

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru P umístěna před obličejem. Ruka se nejprve dotkne obočí nad pravým okem a poté vykoná pohyb šikmo dolů, pod okem se opět dotkne. Pravou rukou je znázorněna páska, kterou měl Jan Žižka přes oko.

Variantu G artikuloval 1 respondent.

Varianta H

Použit byl znak SOCHA (obr. 61) + znak JAN (obr. 6) + znak ŽIŽKA (obr. 60).

obr. 61

popis obr. 61

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A_o. Dlaně jsou orientovány od těla. Ruce namalují dva obloučky, při dokončování obloukového pohybu se vždy změni orientace dlaně směrem k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 6

popis obr. 6

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru Ď. Znak začíná dotykem ruky na pravé tváři v blízkosti rtů a pohybem přes ústa končí dotykem na levé tváři v blízkosti rtů. Při produkci znaku je současně artikulováno mužské jméno JAN.

obr. 60

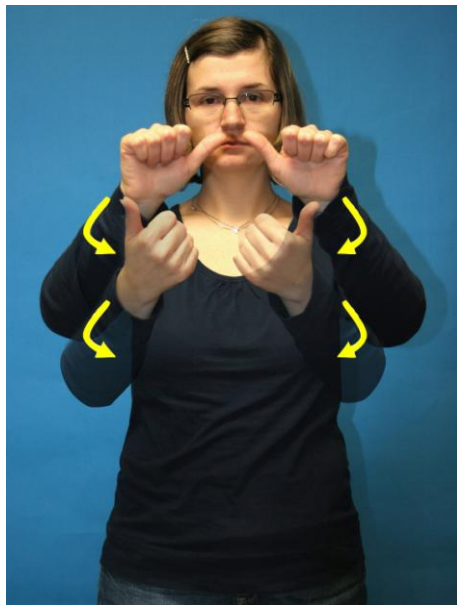
popis obr. 60

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru P umístěna před obličejem. Ruka se nejprve dotkne obočí nad pravým okem a poté vykoná pohyb šikmo dolů, pod okem se opět dotkne. Pravou rukou je znázorněna páska, kterou měl Jan Žižka přes oko.

Variantu H artikulovali 3 respondenti.

Varianta I

Použit byl znak SOCHA (obr. 61) + znak ŽIŽKA (obr. 60) + znak KŮŇ (obr. 48)
+ klasifikátor držení (obr. 59).

obr. 61

popis obr. 61

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A_0 . Dlaně jsou orientovány od těla. Ruce namalují dva obloučky, při dokončování obloukového pohybu se vždy změni orientace dlaně směrem k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

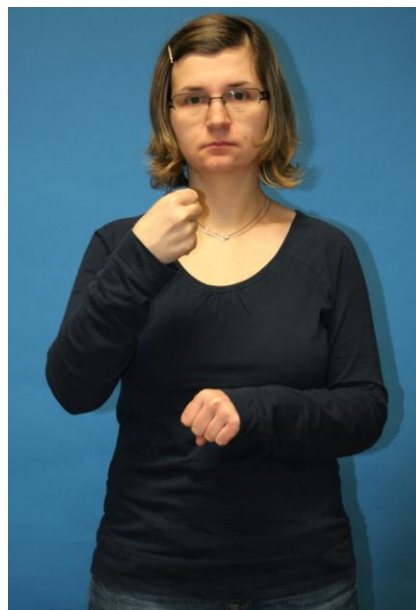
obr. 60

popis obr. 60

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru P umístěna před obličejem. Ruka se nejprve dotkne obočí nad pravým okem a poté vykoná pohyb šikmo dolů, pod okem se opět dotkne. Pravou rukou je znázorněna páska, kterou měl Jan Žižka přes oko.

obr. 48

obr. 59

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KŮŇ.

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku Jana Žižky, která drží kladivo, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně.

Variantu I artikuloval 1 respondent.

Varianta J

Použit byl znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59) + znak ŽIŽKA (obr. 60).

obr. 48

obr. 59

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KŮŇ.

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku Jana Žižky, která drží kladivo, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně.

obr. 60

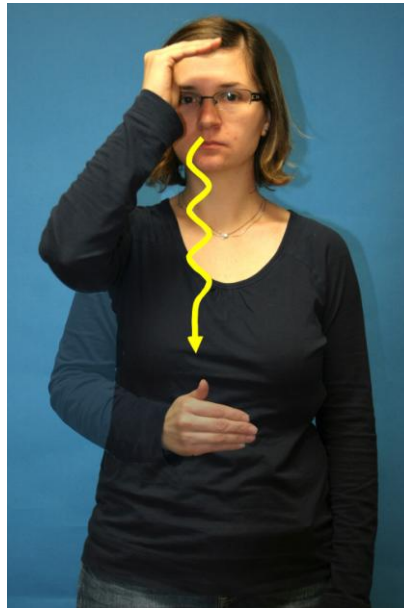
popis obr. 60

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru P umístěna před obličejem. Ruka se nejprve dotkne obočí nad pravým okem a poté vykoná pohyb šikmo dolů, pod okem se opět dotkne. Pravou rukou je znázorněna páska, kterou měl Jan Žižka přes oko.

Variantu J artikulovali 2 respondenti.

Varianta K

Použit byl znak SOCHA (obr. 64) + znak JAN (obr. 6) + znak ŽIŽKA (obr. 60).

obr. 64

popis obr. 64

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru **B**, před obličejem a vykonává vlnitý pohyb směrem dolů. Pohyb ruky končí v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 6

popis obr. 6

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru D^{m} . Znak začíná dotykem ruky na pravé tváři v blízkosti rtů a pohybem přes ústa končí dotykem na levé tváři v blízkosti rtů. Při produkci znaku je současně artikulováno mužské jméno JAN.

obr. 60

popis obr. 60

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru P umístěna před obličejem. Ruka se nejprve dotkne obočí nad pravým okem a poté vykoná pohyb šikmo dolů, pod okem se opět dotkne. Pravou rukou je znázorněna páska, kterou měl Jan Žižka přes oko.

Variantu K artikulovali 2 respondenti.

Varianta L

Použit byl znak JAN (obr. 6) + znak ŽIŽKA (obr. 60) + znak KŮŇ (obr. 48)
+ klasifikátor držení (obr. 59).

obr. 6

popis obr. 6

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru **D**. Znak začíná dotykem ruky na pravé tváři v blízkosti rtů a pohybem přes ústa končí dotykem na levé tváři v blízkosti rtů. Při produkci znaku je současně artikulováno mužské jméno JAN.

obr. 60

popis obr. 60

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru **P** umístěna před obličejem. Ruka se nejprve dotkne obočí nad pravým okem a poté vykoná pohyb šikmo dolů, pod okem se opět dotkne. Pravou rukou je znázorněna páska, kterou měl Jan Žižka přes oko.

obr. 48

obr. 59

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KŮŇ.

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku Jana Žižky, která drží kladivo, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně.

Variantu L artikuloval 1 respondent.

Znak pro památku Pomník Jana Žižky z Trocnova znalo všech 21 respondentů. Celkem se mi podařilo získat 13 variant. Nejčastěji byla artikulována varianta C, varianta D a varianta E.

Přes vysoký počet variant se mezi jednotlivými variantami objevovaly pouze malé odchylky, které se vázaly zejména k počtu použitých znaků. V jedné variantě byly např. použity znaky JAN + ŽIŽKA, u jiné varianty pak byl přidán znak SOCHA či POMNÍK a další varianty byl navíc ještě použit znak KŮŇ a k němu obvykle ještě klasifikátor držení.

Mezi jednotlivými znaky příliš odlišností nebylo. Znak KŮŇ (obr. 48) a klasifikátor držení (obr. 59) byly vždy artikulovány shodně. Stejně tomu bylo u znaku JAN (obr. 6).

Odchylky ve fonetické rovině můžeme vidět např. u znaku ŽIŽKA (obr. 60) a ŽIŽKA (obr. 62). Místo artikulace obou znaků je stejné (obličej – pravé oko), ale tvarem ruky a pohybem, který ruka vykonává, se liší.

Rozdíly v lexikální rovině můžeme vidět u znaku SOCHA (obr. 61) a SOCHA (obr. 64). Jedná se o dva zcela odlišné znaky, které byly použity jako ekvivalenty ke slovu SOCHA.

4.12 Pomník sv. Václava

Fotografie č. 12 Pomník sv. Václava⁴⁵

Jezdecký pomník sv. Václava byl v horní části Václavského náměstí postaven mezi léty 1912 – 1924. Nynější sousoší vytvořil zakladatel českého sochařství J. V. Myslbek. Bronzovou jezdeckou sochu obklopují sochy čtyř českých světců: sv. Ludmily, sv. Prokopa, sv. Anežky a sv. Vojtěcha. Pomník působí jako magnet, nejen že se zde každodenně scházejí tisíce lidí, ale kráčely tudy i dějiny. (Kubík, 2002, s. 38) Za jednu z posledních vzpomínek zde můžeme pokládat např. vytvoření smutečního místa na počest Václava Havla, zesnulého bývalého prezidenta.

⁴⁵ Zdroj fotografie: <http://www.zinger-travel.com/Pics2/praha-13.jpg>

Varianta	Počet respondentů
A	1
B	1
C	2
D	1
E	6
F	1
G	1
H	1
I	2
J	1
K	2
L	1
M	1
N	1
O	2
P	1
Q	1
R	1
S	1
T	1
U	1

Tab. 26 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

Celkem variant	Celkem respondentů
21	21

Tab. 27 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tři odpovědi: od rodičů, od jiného neslyšícího, vymyslel jsem si ho sám.

Varianta A

Použit byl znak POMNÍK (obr. 58) + znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59) + znak SVATÝ (obr. 12) + znak KORUNA (obr. 65).

obr. 58

obr. 48

popis obr. 58

Levá ruka je ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, slouží pravé ruce jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru A₀ na levé ruce. Obě ruce jsou dlaní orientovány směrem k tělu. Pravá ruka je v kontaktu s levou rukou, vykoná dvakrát klouzavý pohyb přes levou ruku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo POMNÍK.

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kůň KŮ.

obr. 59

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku sv. Václava, která drží tyč, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně. Při produkci znaku je artikulována druhá část slova kůň Ň.

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem.

Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÝ.

obr. 65

popis obr. 65

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru 5 nad hlavou, letmo se dotýká špičky prstů. Ruka vykoná pohyb šikmo nahoru. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu A artikuloval 1 respondent.

Znak VÁCLAV (obr. 65) je užíván zejména ve smyslu KORUNA. Znak bude pravděpodobně motivován skutečností, že Václav 4. byl, stejně jako každý král, králem, který nosil na hlavě korunu.

Varianta B

Byl použit znak POMNÍK (obr. 58) + znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59) + znak SVATÝ (obr. 12) + znak VÁCLAV (obr. 28).

obr. 58

obr. 48

popis obr. 58

Levá ruka je ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, slouží pravé ruce jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru A₀ na levé ruce. Obě ruce jsou dlaní orientovány směrem k tělu. Pravá ruka je v kontaktu s levou rukou, vykoná dvakrát klouzavý pohyb přes levou ruku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo POMNÍK.

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kůň KŮ.

obr. 59

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku sv. Václava, která drží tyč, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně. Při produkci znaku je artikulována druhá část slova kůň Ň.

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÝ.

obr. 28

popis obr. 28

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je umístěna před čelem ve tvaru D. Udělá pohyb směrem zleva doprava a jakoby třikrát ťukla o čelo, ve skutečnosti se ho však nedotkne. Pohyb je ukončen na pravé straně čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

VARIANTU B artikuloval 1 respondent.

Varianta C

Použit byl znak SVATÝ (obr. 12) + znak VÁCLAV (obr. 66).

obr. 12

obr. 66

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÝ.

popis obr. 66

Levá ruka je ve tvaru B_o v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, dlaň je orientována směrem nahoru, slouží jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru Y nad levou rukou, dlaň je orientována směrem dolů. Pravá ruka se dotkne prostředníčkem levé dlaně, poté udělá obloukový pohyb směrem před tělo. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu C artikulovali 2 respondenti.

Varianta D

Použit byl znak VÁCLAV (obr. 66) + znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59).

obr. 66

popis obr. 66

Levá ruka je ve tvaru **B**, v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, dlaň je orientována směrem nahoru, slouží jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru **V** nad levou rukou, dlaň je orientována směrem dolů. Pravá ruka se dotkne prostředníčkem levé dlaně, poté udělá obloukový pohyb směrem před tělo. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

obr. 48

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kůň KŮ.

obr. 59

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku sv. Václava, která drží tyč, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně. Při produkci znaku je artikulována druhá část slova kůň Ň.

Variantu D artikuloval 1 respondent.

Varianta E

Použit byl znak SVATÝ (obr. 12) + znak VÁCLAV (obr. 28).

obr. 12

obr. 28

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÝ.

popis obr. 28

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je umístěna před čelem ve tvaru D. Udělá pohyb směrem zleva doprava a jakoby třikrát ťukla o čelo, ve skutečnosti se ho však nedotkne. Pohyb je ukončen na pravé straně čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu E artikulovalo 6 respondentů.

Varianta F

Použit byl znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59) + znak SVATÝ (obr. 12)
+ znak VÁCLAV (obr. 28).

obr. 48

obr. 59

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kůň KŮ.

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku sv. Václava, která drží tyč, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně. Při produkci znaku je artikulována druhá část slova kůň Ň.

obr. 12

obr. 28

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Dotkne se levého ramene avykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÝ.

popis obr. 28

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je umístěna před čelem ve tvaru D. Udělá pohyb směrem zleva doprava a jakoby třikrát ťukla o čelo, ve skutečnosti se ho však nedotkne. Pohyb je ukončen na pravé straně čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu F artikuloval 1 respondent.

Varianta G

Použit byl znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59) + znak SVATÝ (obr. 12)
+ znak VÁCLAV (obr. 14).

obr. 48

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kůň KŮ.

obr. 59

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku sv. Václava, která drží tyč, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně. Při produkci znaku je artikulována druhá část slova kůň Ň.

obr. 12

obr. 14

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÝ.

popis obr. 14

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru písmene V, dlaň je orientována směrem k tělu. Ruka vykonává kruhový pohyb směrem k tělu (doleva). Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu G artikuloval 1 respondent.

Varianta H

Použit byl znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59).

obr. 48

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kůň KŮ.

obr. 59

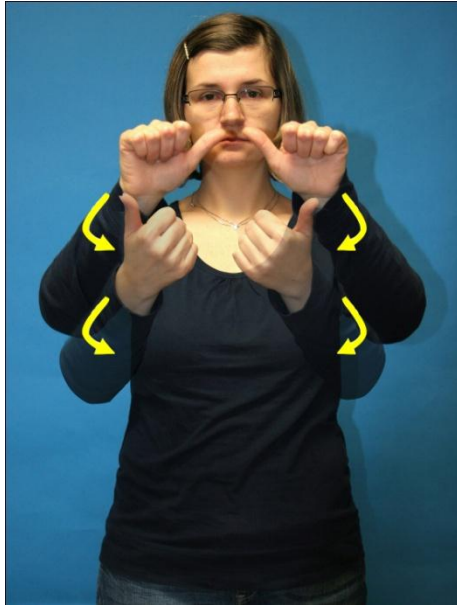
popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku sv. Václava, která drží tyč, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně. Při produkci znaku je artikulována druhá část slova kůň Ň.

Variantu H artikuloval 1 respondent.

Varianta I

Použit byl znak SOCHA (obr. 61) + znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59) + znak VÁCLAV (obr. 66).

obr. 61

popis obr. 61

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A₀. Dlaně jsou orientovány od těla. Ruce namalují dva obloučky, při dokončování obloukového pohybu se vždy změni orientace dlaně směrem k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 48

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kůň KŮ.

obr. 59

obr. 66

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku sv. Václava, která drží tyč, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně. Při produkci znaku je artikulována druhá část slova kůň Ň.

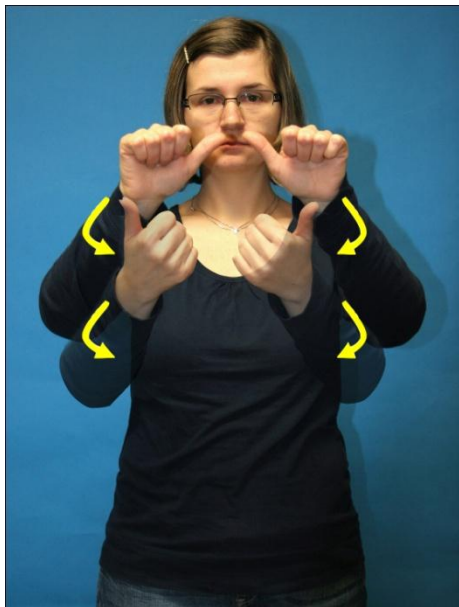
popis obr. 66

Levá ruka je ve tvaru B₀ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, dlaň je orientována směrem nahoru, slouží jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru V nad levou rukou, dlaň je orientována směrem dolů. Pravá ruka se dotkne prostředníčkem levé dlaně, poté udělá obloukový pohyb směrem před tělo. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu I artikulovali 2 respondenti.

Varianta J

Použit byl znak SOCHA (obr. 61) + znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59) + znak VÁCLAV (obr. 67).

obr. 61

popis obr. 61

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A₀. Dlaně jsou orientovány od těla. Ruce namalují dva obloučky, při dokončování obloukového pohybu se vždy změni orientace dlaně směrem k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 48

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kůň KŮ.

obr. 59

obr. 67

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku sv. Václava, která drží tyč, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně. Při produkci znaku je artikulována druhá část slova kůň Ň.

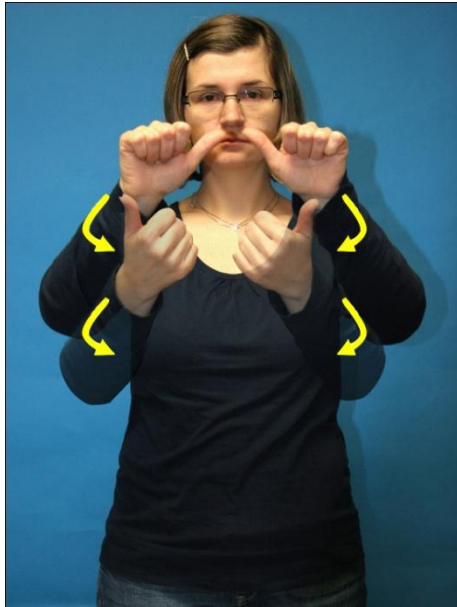
popis obr. 67

Pravá (dominantní) ruka je umístěna před pravým ramenem ve tvaru V, dlaní je orientována směrem od těla. Vykoná dvakrát krátký pohyb od těla k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu J artikuloval 1 respondent.

Varianta K

Použit byl znak SOCHA (obr. 61) + znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59) + znak VÁCLAV (obr. 68).

obr. 61

popis obr. 61

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A_0 . Dlaně jsou orientovány od těla. Ruce namalují dva obloučky, při dokončování obloukového pohybu se vždy změni orientace dlaně směrem k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 48

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kůň KŮ.

obr. 59

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku sv. Václava, která drží tyč, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně. Při produkci znaku je artikulována druhá část slova kůň Ň.

obr. 68

popis obr. 68

Obě ruce jsou ve tvaru „A“ v úrovni ramen. Ruce udělají dvakrát krátký pohyb k sobě od sebe. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu K artikulovali 2 respondenti.

Varianta L

Použit byl znak POMNÍK (obr. 58) + znak SVATÝ (obr. 16) + znak VÁCLAV (obr. 28).

obr. 58

popis obr. 58

Levá ruka je ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, slouží pravé ruce jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru A₀ na levé ruce. Obě ruce jsou dlaní orientovány směrem k tělu. Pravá ruka je v kontaktu s levou rukou, vykoná dvakrát klouzavý pohyb přes levou ruku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 16

popis obr. 16

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru P. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÉHO.

obr. 28

popis obr. 28

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je umístěna před čelem ve tvaru D. Udělá pohyb směrem zleva doprava a jakoby třikrát ťukla o čelo, ve skutečnosti se ho však nedotkne. Pohyb je ukončen na pravé straně čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

VARIANTU L artikulovali 2 respondenti.

Varianta M

Použit byl znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59) + znak VÁCLAV (obr. 28).

obr. 48

obr. 59

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kůň KŮ.

popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku sv. Václava, která drží tyč, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně. Při produkci znaku je artikulována druhá část slova kůň Ň.

obr. 28

popis obr. 28

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je umístěna před čelem ve tvaru D. Udělá pohyb směrem zleva doprava a jakoby třikrát ťukla o čelo, ve skutečnosti se ho však nedotkne. Pohyb je ukončen na pravé straně čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu M artikuloval 1 respondent.

Varianta N

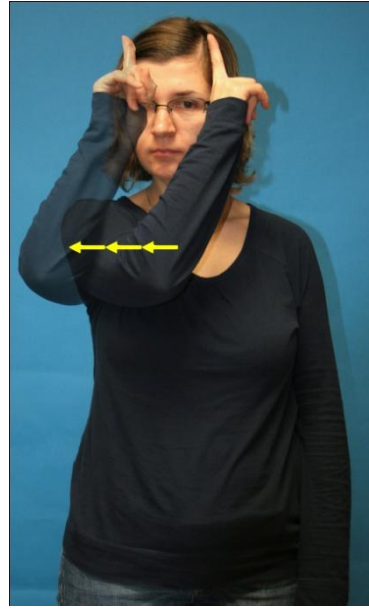
Použit byl znak SOCHA (obr. 64) + znak VÁCLAV (obr. 28) + znak ČTVRTÝ (obr. 69).

obr. 64

popis obr. 64

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B , před obličejem a vykonává vlnitý pohyb směrem dolů. Pohyb ruky končí v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 28

popis obr. 28

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je umístěna před čelem ve tvaru D. Udělá pohyb směrem zleva doprava a jakoby třikrát ťukla o čelo, ve skutečnosti se ho však nedotkne. Pohyb je ukončen na pravé straně čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

obr. 69

popis obr. 69

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru ruky 4, orientována je dlaní k tělu. Ruka vykoná jednoduchý pohyb dolů, kdy dochází ke skrčení prstů. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ČTVRTÝ.

Variantu N artikuloval 1 respondent.

Varianta O

Použit byl znak VÁCLAV (obr. 66).

obr. 66

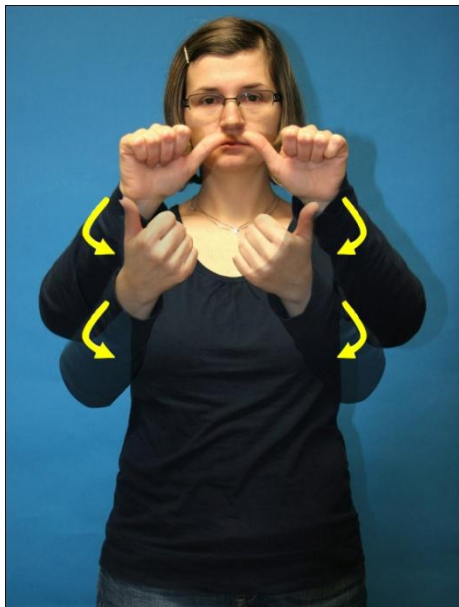
popis obr. 66

Levá ruka je ve tvaru **B**, v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, dlaň je orientována směrem nahoru, slouží jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru **V** nad levou rukou, dlaň je orientována směrem dolů. Pravá ruka se dotkne prostředníčkem levé dlaně, poté udělá obloukový pohyb směrem před tělo. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu O artikulovali 2 respondenti.

Varianta P

Použit byl znak SOCHA (obr. 61) + znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor držení (obr. 59).

obr. 61

popis obr. 61

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A₀. Dlaně jsou orientovány od těla. Ruce namalují dva obloučky, při dokončování obloukového pohybu se vždy změni orientace dlaně směrem k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 48

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova kůň KŮ.

obr. 59

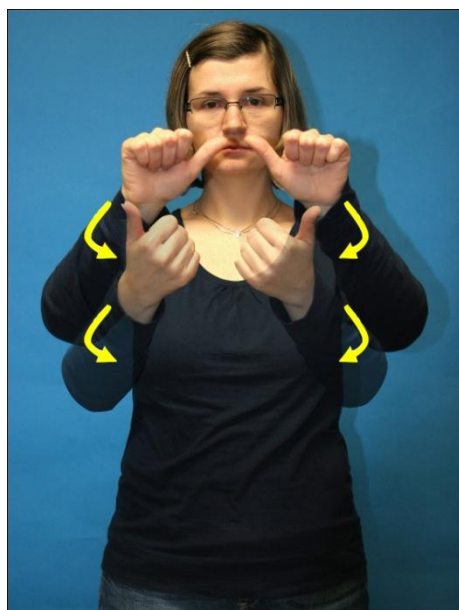
popis obr. 59

Obě ruce jsou ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Pravá ruka zastupuje pravou ruku sv. Václava, která drží tyč, levá ruka pak jeho levou ruku, kterou se drží koně. Při produkci znaku je artikulována druhá část slova kůň Ň.

VARIANTU P artikuloval 1 respondent.

Varianta Q

Použit byl znak SOCHA (obr. 61) + znak VÁCLAV (obr. 28).

obr. 61

popis obr. 61

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A₀. Dlaně jsou orientovány od těla. Ruce namalují dva obloučky, při dokončování obloukového pohybu se vždy změni orientace dlaně směrem k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 28

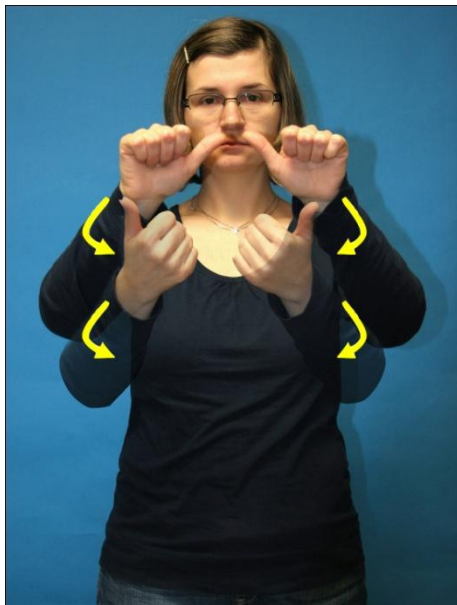
popis obr. 28

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je umístěna před čelem ve tvaru D. Udělá pohyb směrem zleva doprava a jakoby třikrát ťukla o čelo, ve skutečnosti se ho však nedotkne. Pohyb je ukončen na pravé straně čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu Q artikuloval 1 respondent.

Varianta R

Použit byl znak SOCHA (obr. 61) + znak SVATÝ (obr. 12) + znak VÁCLAV (obr. 66).

obr. 61

popis obr. 61

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A_0 . Dlaně jsou orientovány od těla. Ruce namalují dva obloučky, při dokončování obloukového pohybu se vždy změni orientace dlaně směrem k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_1 . Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45° . Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÝ.

obr. 66

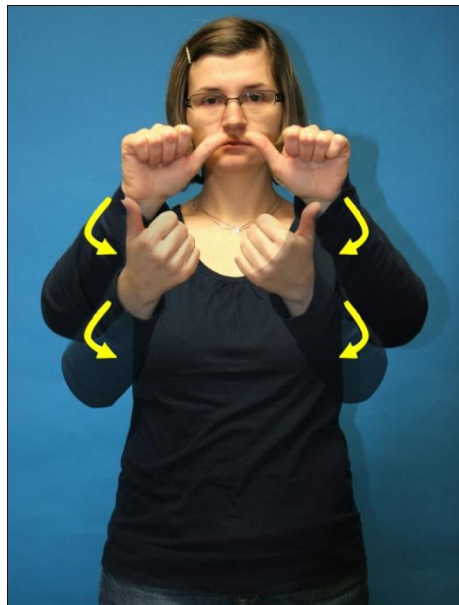
popis obr. 66

Levá ruka je ve tvaru **B**, v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, dlaň je orientována směrem nahoru, slouží jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru **V** nad levou rukou, dlaň je orientována směrem dolů. Pravá ruka se dotkne prostředníčkem levé dlaně, poté udělá obloukový pohyb směrem před tělo. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo **VÁCLAV**.

Variantu R artikuloval 1 respondent.

Varianta S

Použit byl znak SOCHA (obr. 61) + znak SVATÝ (obr. 12) + znak VÁCLAV (obr. 28).

obr. 61

popis obr. 61

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A_0 . Dlaně jsou orientovány od těla. Ruce namalují dva obloučky, při dokončování obloukového pohybu se vždy změni orientace dlaně směrem k tělu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SOCHA.

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_1 . Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45° . Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÝ.

obr. 28

popis obr. 28

Znak je artikulován jednou rukou. Pravá (dominantní) ruka je umístěna před čelem ve tvaru D. Udělá pohyb směrem zleva doprava a jakoby třikrát ťukla o čelo, ve skutečnosti se ho však nedotkne. Pohyb je ukončen na pravé straně čela. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

VARIANTU S artikuloval 1 respondent.

Varianta T

Použit byl znak KŮŇ (obr. 48) + znak SVATÝ (obr. 12).

obr. 48

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KŮŇ.

obr. 12

popis obr. 12

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VÁCLAV.

Variantu T artikuloval 1 respondent.

Varianta U

Použit byl znak KŮŇ (obr. 48) + klasifikátor pro osobu sedící na koni (obr. 63).

obr. 48

popis obr. 48

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru **B**. Dotýká se hranou ukazováčku o čelo, poté ruka vykoná obloukový pohyb dolů přes nos a ústa a dotkne se špičkou prstů brady. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KŮŇ.

obr. 63

popis obr. 63

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Levá ruka zastupující koně je ve tvaru **B** a slouží jako místo artikulace pro pravou ruku. Pravá ruka zastupující sedícího sv. Václava na koni je ve tvaru **V** v kontaktu s levou rukou. Ruce se nepohybují. Při produkci znaku není artikulováno žádné slovo.

Variantu U artikuloval 1 respondent.

Znak pro památku Pomník sv. Václava znali všichni respondenti. Někteří uvedli více jak jednu variantu. Celkem jsem získala 21 variant. Z výzkumu vyplynulo, že nejčastěji používanou variantou je varianta E (použity byly znaky SVATÝ obr. 12 + VÁCLAV obr. 28). Ačkoliv i zde je velmi vysoký počet variant, mezi jednotlivými variantami jsou jen malé nuance.

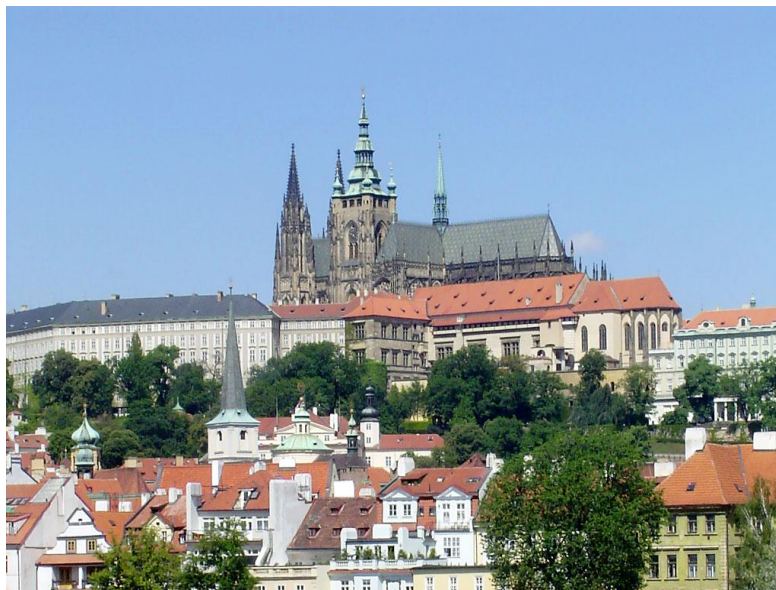
Podobně jako u předchozí památky, i zde lze hovořit o odchylkách vztahujících se zejména na počet použitých znaků, kdy v jedné variantě bylo užito dvou a v jiné více znaků.

Mezi jednotlivými znaky opět příliš změn nebylo. Např. znak KŮŇ (obr. 48), znak POMNÍK (obr. 58) a klasifikátor držení (obr. 59) byly vždy artikulovány stejně.

Odchylky ve fonetické rovině můžeme spatřit např. u znaků SVATÝ (obr. 12) a SVATÝ (obr. 16), které se od sebe liší pouze tvarem ruky. Ostatní komponenty znaku (místo artikulace, pohyb) stejně jako jeho nemanuální složka (při produkci obou znaků je artikulováno slovo SVATÝ) jsou stejné. Jako další příklad je možné uvést znaky VÁCLAV (obr. 14) a VÁCLAV (obr. 67), které se od sebe liší orientací dlaně a pohybem. Místo artikulace, tvar ruky i nemanuální složka znaků jsou shodné.

Rozdíly v lexikální rovině lze vidět u znaku SOCHA (obr. 61) a SOCHA (obr. 64). Jedná se o dva zcela odlišné znaky, které byly použity jako ekvivalenty ke slovu SOCHA. V lexikální rovině se liší také znaky VÁCLAV (obr. 28), VÁCLAV (obr. 65), VÁCLAV (obr. 66), VÁCLAV (obr. 67) a VÁCLAV (obr. 68).

4.13 Pražský hrad

Fotografie č. 13 Pražský hrad⁴⁶

Národní kulturní památkou, symbolem vývoje českého státu, politickým centrem a v současné době také sídlem prezidenta je Pražský hrad. Pražský hrad je komplexem palácových, úředních, církevních a obytných staveb všech slohových období. Rozkládá se kolem tří nádvoří. Původně byl sídlem českých králů a knížat. Roku 1918 se stal poprvé sídlem prezidenta. (Kubík, 2002, s. 14)

Varianta	Počet respondentů
A	16
B	8
C	5
D	2
E	2

Tab. 28 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

⁴⁶ Zdroj fotografie: <http://www.tripfff.com/prague-castle-prague-czech-republic/>

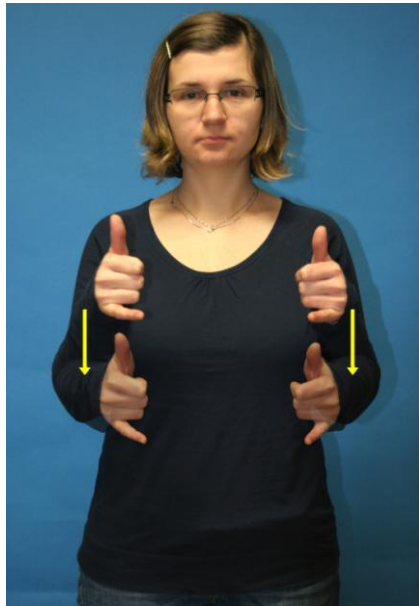
Celkem variant	Celkem respondentů
5	21

Tab. 29 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

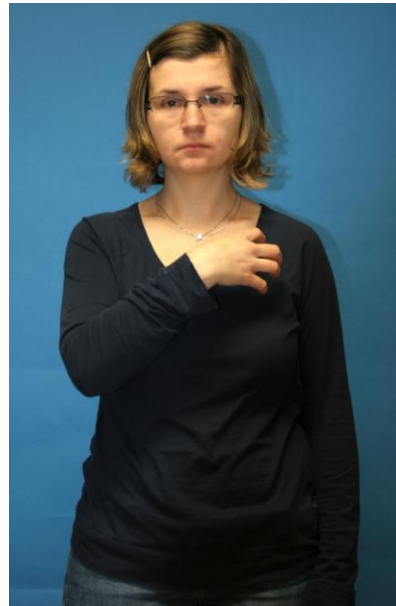
Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od jiného neslyšícího, vymyslel jsem si ho sám, od rodičů, ze školy.

Varianta A

Použit byl znak PRAHA (obr. 70) + znak HRAD (obr. 32).

obr. 70

obr. 32

popis obr. 70

Obě ruce jsou ve tvaru Y v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Dlaně jsou orientovány k sobě (pravá ruka je orientována doleva, levá ruka naopak doprava). Ruce jsou v počáteční pozici na úrovni ramen, poté vykonají pohyb dolů a jsou umístěny pod hrudníkem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo PRAŽSKÝ.

popis obr. 32

Pravá (dominantní) ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo HRAD.

Variantu A artikulovalo 16 respondentů.

Varianta B

Použit byl znak PRAHA (obr. 71) + znak HRAD (obr. 32).

obr. 71

obr. 32

popis obr. 71

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „A”. Dlaně jsou orientovány k sobě (pravá ruka je orientována doleva, levá ruka naopak doprava). Ruce jsou v počáteční pozici na úrovni ramen, poté vykonají pohyb dolů a jsou umístěny pod hrudníkem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo PRAŽSKÝ.

popis obr. 32

Pravá (dominantní) ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo HRAD.

Variantu B artikulovalo 8 respondentů.

Varianta C

Použit byl znak PRAHA (obr. 72) + znak HRAD (obr. 32).

obr. 72

popis obr. 72

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru A₀. Dlaně jsou orientovány k sobě (pravá ruka je orientována doleva, levá ruka naopak doprava). Ruce jsou v počáteční pozici na úrovni ramen, poté vykonají pohyb dolů a jsou umístěny pod hrudníkem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo PRAHA.

obr. 32

popis obr. 32

Pravá (dominantní) ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo HRAD.

Variantu C artikulovalo 5 respondentů.

Varianta D

Použit byl znak HRAD (obr. 32).

obr. 32

popis obr. 32

Pravá (dominantní) ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo HRADČANY.

Variantu D artikulovali 2 respondenti.

Tuto variantu ukázali dva respondenti ve věku nad 50 let. Oba uvedli, že se jedná o starý znak, který se dnes už příliš nepoužívá. Jako mladší / novou uvedli variantu A.

Varianta E

Použit byl znak PREZIDENT (obr. 73) + znak HRAD (obr. 32).

obr. 72

popis obr. 72

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru D. Ukazováčky směřují směrem dolů, dlaně jsou orientovány k tělu. V počáteční poloze se zápěstí lehce dotýkají těla, poté vykonají obě ruce pohyb šikmo dolů. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo PREZIDENT.

obr. 32

popis obr. 32

Pravá (dominantní) ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo HRAD.

Variantu E artikulovali 2 respondenti.

Znak PREZIDENT (obr. 72) byl dle mého názoru užit mylně. Pražský hrad je skutečným sídlem hlavy státu, možná proto respondenti použili tento znak.

Znak pro Pražský hrad znalo všech 21 respondentů. Několik z nich uvedlo více jak jednu variantu. Nejčastěji ukazovali variantu A, kterou lze tímto pokládat za reprezentativní.

Tři různé varianty znaku PRAHA můžeme posuzovat dle pohlaví respondentů, kdy je možné znak označit za mužský nebo ženský.⁴⁷ V případě znaků PRAHA (obr. 70), PRAHA (obr. 71) a PRAHA (obr. 72) se jedná o rozdíly ve fonetické rovině. Všechny tři znaky mají shodné místo artikulace, pohyb i orientaci dlaní avšak tvar ruky se u jednotlivých znaků liší. Nemanuální složka znaků je rovněž u všech variant stejné (pokaždé je artikulováno slovo PRAHA).

⁴⁷ Více např. Andrejsek (Andrejsek, 2008).

4.14 Staroměstské náměstí

Fotografie č. 14 Staroměstské náměstí⁴⁸

Jedno z nejznámějších náměstí v Praze. Najdeme na něm hned několik významných staveb, jako např. Staroměstskou radnici s orlojem, Týnský chrám a další. V dlažbě Staroměstského náměstí jsou před Staroměstskou radnicí vyznačeny kříže připomínající popravu 27 předáků tragického stavovského povstání z let 1618 – 1621. Právě tato událost se navždy zapsala do dějin Staroměstského náměstí. (Kubík, 2002, s. 29)

Varianta	Počet respondentů
A	6
B	8
C	4
D	3
E	15

Tab. 30 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

⁴⁸ Zdroj fotografie: http://www.tripzone.cz/content_img_cs/002/staromestske-namesti-v-praze-w-2583.jpg

Celkem variant	Celkem respondentů
5	21

Tab. 31 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od rodičů, od jiného neslyšícího, vymyslel jsem ho sám.

Varianta A

Použit byl znak STAROMĚSTKÉ (obr. 85) + znak NÁMĚSTÍ (obr. 86).

obr. 85

popis obr. 85

Levá ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „A“, nevykonává žádný pohyb, slouží pouze jako místo artikulace. Pravá ruka je ve tvaru B₀ umístěna vedle krku na pravé straně a je dlaní orientována směrem za tělo. Ukazováčkem se pravá ruka lehce dotýká krku, poté udělá dlouhý hbitý pohyb šikmo dolů přes levou ruku, kdy při pohybu pravé ruky přes levou dochází ke kontaktu. Pravá ruka končí pod levou rukou v její bezprostřední blízkosti. Při produkci znaku je

obr. 86

popis obr. 86

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀, dlaněmi orientovány směrem k zemi. Levá ruka je níže. Pravá ruka vykonává kruhový pohyb proti směru hodinových ručiček, levá ruka ve směru hodinových ručiček. Ruce mění vzájemně své polohy, jednou je níže levá ruka jednou pravá (vůči sobě vykonávají rovněž kruhový pohyb). Ruce se jakoby obíhají, ačkoliv každá jde jiným směrem. Při produkci znaku je současně artikuluji slovo

současně artikulováno slovo STAROMĚSTSKÉ.	NÁMĚSTÍ.
Variantu A artikulovalo 6 respondentů.	

Varianta B

Použit byl složený znak STAROMĚSTSKÉ [znak STARÝ (obr. 87) + znak MĚSTO (obr. 51)] + NÁMĚSTÍ (obr. 86).

obr. 87

obr. 51

popis obr. 87

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B_0 nad pravým ramenem. Dvakrát se ramene dotkne. Pohyb je krátký, ale rychlý. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova staroměstské STARO.

popis obr. 51

V první pozici znaku jsou obě ruce ve tvaru B_0 v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Dlaně jsou orientovány k tělu, levá ruka je blíže u těla, pravá ruka je umístěna rovnoběžně s levou rukou a je dále od těla. Ve druhé pozici jsou stále obě ve tvaru B_0 , umístěny jsou před tělem, ale dlaněmi k sobě. Špičky prstů směřují od těla. Ruce dělají jakoby čtverec. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova staroměstské MĚSTSKÉ.

obr. 86

popis obr. 86

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_0 , dlaněmi orientovány směrem k zemi. Levá ruka je níže. Pravá ruka vykonává kruhový pohyb proti směru hodinových ručiček, levá ruka ve směru hodinových ručiček. Ruce mění vzájemně své polohy, jednou je níže levá ruka jednou pravá (vůči sobě vykonávají rovněž kruhový pohyb). Ruce se jakoby obíhají, ačkoliv každá jde jiným směrem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁMĚSTÍ.

Variantu B artikulovalo 8 respondentů.

V případě varianty B tvoří znak STARÝ a znak MĚSTO složený znak. Složený znak STAROMĚSTSKÉ je možné zařadit mezi kalky vzniklé doslovným překladem⁴⁹, ale také mezi motivované kalky⁵⁰.

⁴⁹ Kalky vzniklé doslovným překladem vznikají transformací slov z mluveného jazyka do českého znakového jazyka. U složeného znaku STAROMĚSTSKÉ jsou užity znaky STARÝ + MĚSTO.

⁵⁰ Mezi slovem STARÝ a slovem STARO je jasná vizuální podobnost, stejně tomu je u slova MĚSTO a MĚSTSKÉ.

Varianta C

Použit byl znak STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ (obr. 88).

obr. 88

popis obr. 88

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „A“. Ruce jsou ve vzájemném kontaktu. Pravá ruka je na levé ruce. Ruce vykonávají kruhový pohyb proti směru hodinových ručiček a zároveň ještě vykonávají pohyb připomínající pohyb rukou, které mají v ruce kořenku (mlýnek na koření), kdy se obě ruce vytáčí dlaněmi opakovaně od sebe k sobě. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo STAROMÁK.

Variantu C artikulovali 4 respondenti.

Varianta D

Použit byl složený znak STAROMĚSTSKÉ [znak STARÝ (obr. 87) + znak MĚSTO (obr. 89)] + NÁMĚSTÍ (obr. 86).

obr. 87

obr. 89

popis obr. 87

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B_0 nad pravým ramenem. Dvakrát se ramene dotkne. Pohyb je krátký, ale rychlý. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova staroměstské STARO.

popis obr. 89

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_0 . Dlaně jsou orientovány směrem vzhůru. Obě ruce vykonají obloukový pohyb směrem k sobě, kdy dojde k jejich překřížení (pravá ruka je pod levou rukou) a vzájemnému kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova staroměstské MĚSTSKÉ.

obr. 86

popis obr. 86

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_0 , dlaněmi orientovány směrem k zemi. Levá ruka je níže. Pravá ruka vykonává kruhový pohyb proti směru hodinových ručiček, levá ruka ve směru hodinových ručiček. Ruce mění vzájemně své polohy, jednou je níže levá ruka jednou pravá (vůči sobě vykonávají rovněž kruhový pohyb). Ruce se jakoby obíhají, ačkoliv každá jde jiným směrem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo NÁMĚSTÍ.

Variantu D artikulovali 3 respondenti.

V případě varianty D tvoří znak STARÝ a znak MĚSTO složený znak stejně jako v případě varianty B.

Varianta E

Použit byl znak STARÝ (obr. 87) + znak NÁMĚSTÍ (obr. 86).

obr. 87

obr. 86

popis obr. 87

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru B_0 nad pravým ramenem. Dvakrát se ramene dotkne. Pohyb je krátký, ale rychlý. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo STAROMĚSTSKÉ.

popis obr. 86

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_0 , dlaněmi orientovány směrem k zemi. Levá ruka je níže. Pravá ruka vykonává kruhový pohyb proti směru hodinových ručiček, levá ruka ve směru hodinových ručiček. Ruce mění vzájemně své polohy, jednou je níže levá ruka jednou pravá (vůči sobě vykonávají rovněž kruhový pohyb). Ruce se jakoby obíhají, ačkoliv každá jde jiným směrem. Při produkci znaku je současně artikulováno

	slovo NÁMĚSTÍ.
Variantu E artikulovalo 15 respondentů.	

Znak pro Staroměstské náměstí znali všichni oslovení respondenti. Nejvíce se objevovala poslední varianta E, kterou artikulovalo 15 z 21 respondentů. Dalšími častými variantami byly varianta A, kterou artikulovalo 6 respondentů a varianta B, kterou artikulovalo 8 respondentů.

Odchylky, které se objevily u jednotlivých variant, souvisely zejména s počtem použitých znaků. Varianta C byla vyjádřena pouze jedním znakem pro STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ, varianta A se však skládala ze dvou znaků, které by bylo možné označit za složený znak. U dalších variant se opět lišil počet znaků užitých pro pojmenování dané památky, např. u varianty B bylo užito tří znaků: STARÝ (obr. 87) + MĚSTO (obr. 51) + NÁMĚSTÍ (obr. 86).

Rozdíl ve fonetické rovině můžeme spatřit u znaků MĚSTO (obr. 51) a MĚSTO (obr. 89). Znak se od sebe liší pouze pohybem, místo artikulace i tvary rukou obou znaků jsou stejné.

4.15 Staroměstský orloj

Fotografie č. 15 Staroměstský orloj⁵¹

Staroměstská radnice vznikla r. 1338 z několika měšťanských domů, které obec postupně připojovala jako sídlo samosprávy Starého Města. Nejstarší část komplexu s věží, arkýřovou kaplí a bohatou výzdobou je z 2. poloviny 14. století. Z jižního boku je radnice zdobena dosud funkčním Orlojem, který vytvořil Mikuláš z Kadaně (1410) a zdokonalil pak mistr Hanuš (1490). Na orloji se každou celou hodinu objevuje 12 apoštolů. V dolní části je umístěna kalendářní deska se znamenými zvěrokruhu od Josefa Mánesa (1864). Východní gotické křídlo bylo zničeno 8. 5. 1945 a již znovu neobnoveno. (Kubík, 2002, s. 29)

⁵¹ Zdroj fotografie: <http://www.vyletnik.cz/images/nejnavstevovanejsi/staromestska-radnice.jpg>

Varianta	Počet respondentů
A	1
B	5
C	5
D	6
E	9
F	6
G	2
H	4
I	1
J	1
K	1
L	2

Tab. 32 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

Celkem variant	Celkem respondentů
12	19

Tab. 33 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od jiného neslyšícího, vymyslel jsem si ho sám, od rodičů, ze školy, nevím.

Varianta A

Použit byl znak ORLOJ (obr. 74).

obr. 74

popis obr. 74

Pravá (dominantní) ruka je před obličejem ve tvaru D, dlaň je orientována směrem od těla. Ruka vykoná malý obloukový pohyb k čelu, a ukazováčkem se ho dotkne. Dlaň je orientována směrem k čelu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu A artikuloval 1 respondent.

Varianta B

Použit byl znak ORLOJ (obr. 75).

obr. 75

popis obr. 75

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru **B**. Dlaně jsou orientovány směrem od těla, ruce jsou v kontaktu vedle sebe. Nejprve vykonají pohyb doleva poté zpět doprava. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu B artikulovalo 5 respondentů.

Varianta C

Použit byl znak HODINY (obr. 76) + znak ORLOJ (obr. 77).

obr. 76

popis obr. 76

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru Y a třepotá nad pravým ramenem.

obr. 77

popis obr. 77

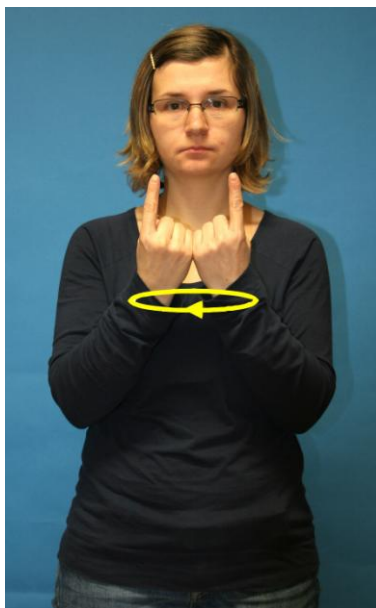
Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru Ď v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Dlaň je orientována směrem od těla. Ruka vykonává kruhový pohyb proti směru hodinových ručiček. Po produkci obou znaků (obr. 76 + obr. 77) je artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu C artikulovalo 5 respondentů.

V případě varianty C tvoří znak HODINY a znak ORLOJ složený znak.

Varianta D

Použit byl znak ORLOJ (obr. 78).

obr. 78

popis obr. 78

Obě ruce jsou ve tvaru D ve vzájemném kontaktu v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Dlaně jsou orientovány směrem k tělu. Ruce vykonávají kruhový pohyb ve směru hodinových ručiček. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu D artikulovalo 6 respondentů.

Varianta E

Použit byl znak ORLOJ (obr. 53).

obr. 53

popis obr. 53

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „O“, vykonává kruhový pohyb směrem k tělu (proti směru hodinových ručiček). Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu E artikulovalo 9 respondentů.

Varianta F

Použit byl znak ORLOJ (obr. 77).

obr. 77

popis obr. 77

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru **Ď** v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Dlaň je orientována směrem od těla. Ruka vykonává kruhový pohyb proti směru hodinových ručiček. Po produkci znaku je současně artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu F artikulovalo 6 respondentů.

Varianta G

Použit byl znak ORLOJ (obr. 79).

obr. 79

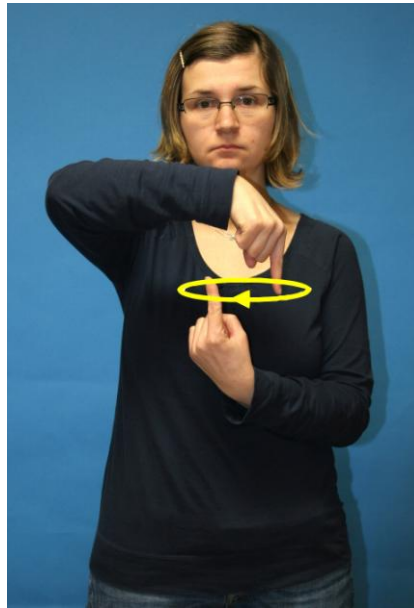
popis obr. 79

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „A“. Ruce jsou orientovány dlaní směrem k tělu a jsou ve vzájemném kontaktu. Pravá ruka je nad levou rukou. Celým tělem je vykonán malý pohyb dopředu a zpět (jako tahání za zvon). Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu G artikulovali 2 respondenti.

Varianta H

Použit byl znak ORLOJ (obr. 80).

obr. 80

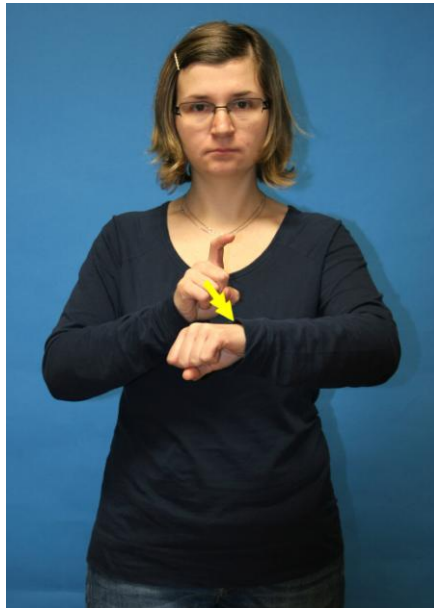
popis obr. 80

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru D. Levá ruka je níže a je dlaní orientována směrem k tělu, pravá ruka je umístěna vlevo nad pravou rukou a je dlaní také orientována směrem k tělu. Obě ruce vykonávají kruhový pohyb ve směru hodinových ručiček, kdy jedna ruka obíhá druhou ruku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu H artikulovali 4 respondenti.

Varianta I

Použit byl znak HODINKY (obr. 81) + znak ORLOJ (obr. 77).

obr. 81

obr. 77

popis obr. 81

Levá ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „A“ a slouží jako místo artikulace pro pravou ruku, která je ve tvaru Ď. Pravá ruka dvakrát poklepá na levou ruku.

popis obr. 77

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru Ď v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Dlaň je orientována směrem od těla. Ruka vykonává kruhový pohyb proti směru hodinových ručiček. Po produkci obou znaků (obr. 81 + obr. 77) je artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu I artikuloval 1 respondent.

Varianta J

Použit byl znak ORLOJ (obr. 82).

obr. 82

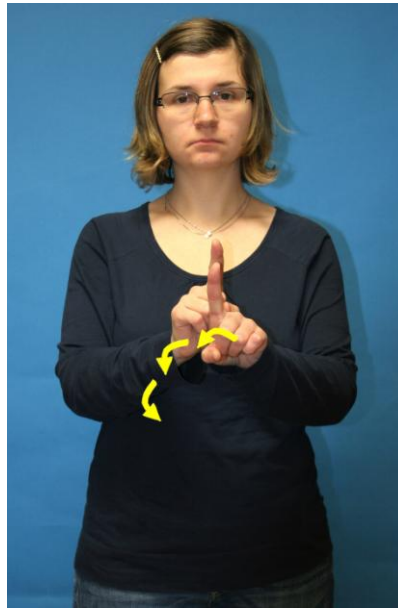
popis obr. 82

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru **B**. Ruce jsou orientovány dlaněmi od těla a jsou ve vzájemném kontaktu. Vykonávají třífázový pohyb ve směru hodinových ručiček, kdy se vždy na chvíli zastaví, jakoby zastavily ručičkou na hodinách. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu J artikuloval 1 respondent.

Varianta K

Použit byl znak ORLOJ (obr. 83).

obr. 83

popis obr. 83

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru D a jsou ve vzájemném kontaktu. Dlaně jsou orientovány směrem od těla. Levá ruka je před pravou rukou. Pravá ruka vykonává třífázový pohyb ve směru hodinových ručiček, kdy se vždy na chvíli zastaví, jakoby se zastavila ručička na hodinách. Levá ruka zůstává na místě. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu K artikuloval 1 respondent.

Varianta L

Použit byl znak OREL (obr. 84).

obr. 84

popis obr. 84

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru **Ď** v kontaktu s nosem. Ruka vykoná obloukový pohyb směrem dopředu, kdy jakoby namaluje orlí nos. Ruka končí před obličejem zhruba v úrovni brady. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ORLOJ.

Variantu L artikulovali 2 respondenti.

V případě této varianty se jedná o kalk, kde neslyšící vidí určitou vizuální podobnost mezi slovy OREL a ORLOJ.

Znak pro Staroměstský orloj znalo 19 respondentů. Prostřednictvím výzkumu se mi podařilo získat celkem 12 variant. Nejvíce respondentů (celkem 9) uvedlo variantu E.

Odchytky ve fonetické rovině můžeme vidět u znaků ORLOJ (obr. 82) a ORLOJ (obr. 83). Znaky se od sebe liší tvarem ruky, ostatní komponenty znaku (místo artikulace, pohyb, orientace dlaně) jsou shodné.

U ostatních variant je možné sledovat rozdíly zejména v lexikální rovině, jako př. lze uvést znaky ORLOJ (obr. 74), ORLOJ (obr. 75), ORLOJ (obr. 78), ORLOJ (obr. 53), ORLOJ (obr. 79), ORLOJ (obr. 80).

4.16 Staronová synagoga

Fotografie č. 16 Staronová synagoga⁵²

Nejvýznamnější památkou pražského ghetta je Staronová synagoga, raně gotická stavba ze 13. století. Jedná se o nejstarší dochovanou a stále funkční synagogu ve střední Evropě. Židovské ghetto bylo zbouráno po roce 1896. Zůstala pouze Staronová synagoga a Starý židovský hřbitov. (Kubík, 2002, s. 31)

Varianta	Počet respondentů
A	1
B	7
C	1

Tab. 34 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

⁵² Zdroj fotografie:

http://img5.rajce.idnes.cz/d0510/3/3387/3387378_fc7ac0ca2bd8b42546726e4b1b132bc3/images/Staronova_synagoga_Praha.jpg

Celkem variant	Celkem respondentů
3	7

Tab. 35 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tři odpovědi: od rodičů, od jiného neslyšícího, vymyslel jsem si ho sám.

Varianta A

Použit byl znak ŽID (obr. 90) + znak KOSTEL (obr. 4).

obr. 90

obr. 4

popis obr. 90

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru 5 před obličejem, palcem se dotýká brady a třepotá prsty. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ŽIDOVSKÁ.

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SYNAGOGA.

Variantu A artikuloval 1 respondent.

Varianta B

Použit byl znak ŽID (obr. 90) + znak KOSTEL (obr. 4).

obr. 90

popis obr. 90

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru 5 před obličejem, palcem se dotýká brady a třepotá prsty. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ŽIDOVSKÝ.

obr. 4

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KOSTEL.

Variantu B artikulovalo 7 respondentů.

Varianta B se od varianty A lišila pouze nemanuální složkou u znaku KOSTEL (obr. 4). V případě varianty A bylo s produkcí znaku artikulováno slovo SYNAGOGA, u varianty B bylo artikulováno slovo KOSTEL.

Varianta C

Použit byl znak ŽID (obr. 91) + znak KOSTEL (obr. 4).

obr. 91

popis obr. 91

Obě ruce jsou ve tvaru D a dotýkají se čela. Dlaně jsou orientovány směrem od těla. Ruce vykonávají vlnitý pohyb směrem dolů, jakoby malovaly lokny podél tváří. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ŽIDOVSKÝ.

obr. 4

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KOSTEL.

Variantu C artikuloval 1 respondent.

Znak pro Staronovou synagogu znalo 7 respondentů. Všechny 7 respondentů uvedlo variantu B, kterou lze tímto pokládat za reprezentativní. Dva respondenti znali ještě jednu jinou variantu (variantu A, variantu C).

4.17 Tančící dům

Fotografie č. 17 Tančící dům⁵³

V letech 1990 – 1996 byl na nábřeží vybudován pozoruhodný Tančící dům, kterým V. Milunić a F. O. Gehry přinesli do Prahy závan tehdejšího tvůrčího architektonického myšlení. (Kubík, 2002, s. 37)

Varianta	Počet respondentů
A	17
B	3
C	2

Tab. 36 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

Celkem variant	Celkem respondentů
3	17

Tab. 37 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od rodičů, od jiného neslyšícího, vymyslel jsem si ho sám.

⁵³ Zdroj fotografie: <http://www.praguecityline.cz/wp-content/uploads/2009/01/praha-2-tancici-dum-15.jpg>

Varianta A

Použit byl znak TANEC (obr. 80) + znak DŮM (obr. 5).

obr. 80

obr. 5

popis obr. 80

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru D. Levá ruka je níže a je dlaní orientována směrem k tělu, pravá ruka je umístěna vlevo nad pravou rukou a je dlaní také orientována směrem k tělu. Obě ruce vykonávají kruhový pohyb ve směru hodinových ručiček, kdy jedna ruka obíhá druhou ruku. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo TANČÍCÍ.

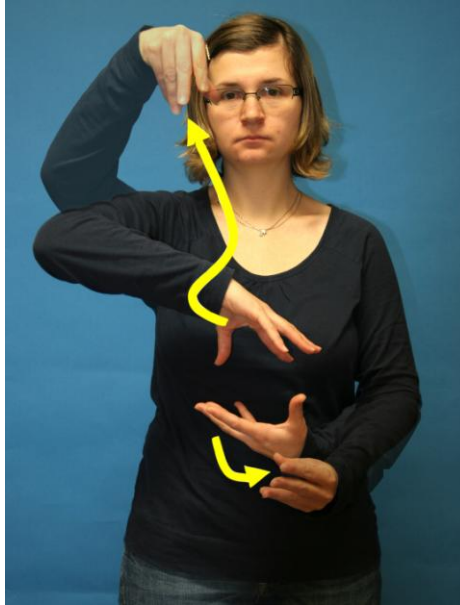
popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B, a svým pohybem jakoby obkreslují tvar domu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo DŮM.

Variantu A artikulovalo 17 respondentů.

Varianta B

Použit byl znak TANČÍCÍ DŮM (obr. 92).

obr. 92

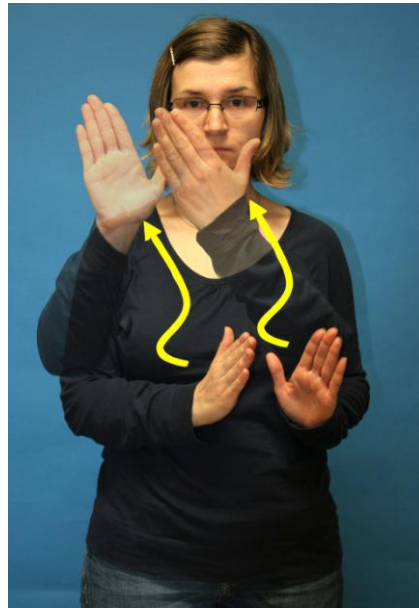
popis obr. 92

Ruce jsou nad sebou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru 5. Pravá ruka je umístěna nad levou rukou. Ruce jsou orientovány dlaněmi k sobě, vykonají pohyb od sebe. Levá ruka se vytočí doleva dolů a uzavře se do štipce (tvar ruky \hat{B}). Pravá ruka udělá nejprve spirálový půlkruhový pohyb doprava, poté rovně nahoru, kdy se také uzavírá do štipce. V poslední fázi znaku jsou obě ruce ve štipci (tvar ruky \hat{B}). Při produkci znaku není artikulováno žádné slovo.

Variantu B artikulovali 3 respondenti.

Varianta C

Použit byl znak TANČÍCÍ DŮM (obr. 93).

obr. 93

popis obr. 93

Obě ruce jsou ve tvaru B_0 v neutrálním znakovacím prostoru před tělem, dlaněmi jsou orientovány k sobě, špičky prstů směřují doleva. Ruce vykonají spirálový půlkruhový pohyb doprava a poté rovně nahoru. Nakonec jsou obě ruce špičkami prstů orientovány doprava, jejich pohyb končí přibližně nad pravým ramenem. Při produkci znaku není artikulováno žádné slovo.

Variantu C artikulovali 2 respondenti.

Všech 17 respondentů, kteří znali znak pro Tančící dům, uvedlo variantu A. Tři z nich ukázali také variantu A, dva z nich použili ještě variantu C.

Varianta A je doslovným překladem z češtiny do českého znakového jazyka⁵⁴. Varianta B a C jsou dle mého názoru mnohem více vizuálně motivované nežli. Vzhledem k množství respondentů, kteří ukázali variantu A ji dle mého názoru lze jednoznačně označit za reprezentativní.

⁵⁴ Variantu A lze zařadit mezi kalky vzniklé doslovným překladem slov TANČÍCÍ (znak TANEC) + DŮM (znak DŮM). Na základě vizuální podobnosti slov TANČÍCÍ a TANEC je možné variantu označit také jako motivovaný kalk.

4.18 Týnský chrám

Fotografie č. 18 Týnský chrám⁵⁵

Velkou část Týnského chrámu vytvořila ve 14. století huť P. Parlěře. Nejen, že se v něm dochovala zcela mimořádná středověká sochařská výzdoba, ale i náhrobek rudolfinského hvězdáře Tychone de Brahe a řada dalších památek. Za Týnským chrámem stojí budova Ungeltu, která už od 11. století sloužila jako celnice a obchodnické centrum českého státu. (Kubík, 2002, s. 28)

Varianta	Počet respondentů
A	2
B	1
C	1
D	1

Tab. 38 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

Celkem variant	Celkem respondentů
4	4

Tab. 39 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

⁵⁵ Zdroj fotografie: <http://www.vyletnik.cz/images/vylet/chram-matky-bozi-pred-tynem-618.jpg>

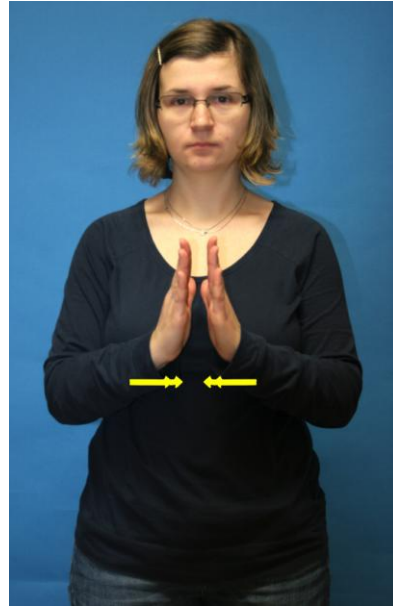
Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od rodičů, od jiného neslyšícího, vymyslel jsem si ho sám.

Varianta A

Použito bylo písmeno T dvouruční prstové abecedy (obr. 18) + znak KOSTEL (obr. 4).

obr. 18

obr. 4

popis obr. 18

Při produkci písmene T bylo současně artikulováno slovo TÝNSKÝ.

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KOSTEL.

Variantu A artikulovali 2 respondenti.

Varianta B

Použito bylo písmeno T dvouruční prstové abecedy (obr. 18) + znak HRAD (obr. 32)
+ znak KAPLE (obr. 5).

obr. 18

popis obr. 18

Při produkci písmene T bylo současně artikulováno slovo TÝNSKÝ.

obr. 32

popis obr. 32

Pravá (dominantní) ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova chrám CHR.

obr. 5

popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁ a svým pohybem jakoby obkreslují tvar domu. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova chrám ÁM.

Variantu B artikuloval 1 respondent.

Varianta C

Použito bylo písmeno T dvouruční prstové abecedy (obr. 18) + znak KOSTEL (obr. 4)
+ znak KAPLE (obr. 5).

obr. 18

popis obr. 18

Při produkci písmene T bylo současně artikulováno slovo TÝNSKÝ.

obr. 4

obr. 5

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_1 . Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova chrám CHR.

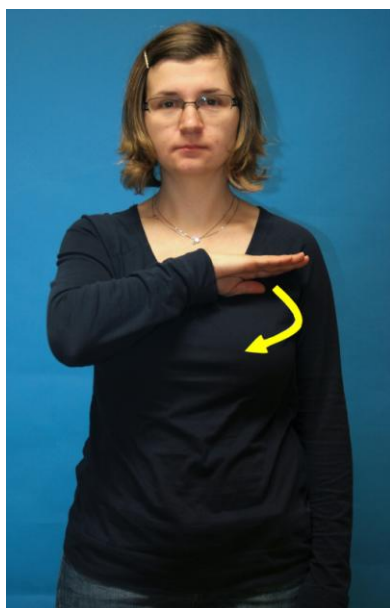
popis obr. 5

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B_1 a svým pohybem jakoby obkreslují tvar domu. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova chrám ÁM.

Variantu C artikuloval 1 respondent.

Varianta D

Použit byl znak SVATÝ (obr. 12) + písmeno T dvouruční prstové abecedy (obr. 18).

obr. 12

obr. 18

popis obr. 12

Pravá ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Dotkne se levého ramene a vykoná pohyb před tělo, jakoby vykreslila úhel 45°. Pohyb ruky končí před pravým ramenem.

Při produkci znaku je současně artikulováno slovo SVATÝ.

popis obr. 18

Při produkci písmene T bylo současně artikulováno slovo TÝN.

Variantu D artikuloval 1 respondent.

Znak pro Týnský chrám znali pouze čtyři respondenti. Další respondenti přesně popsali, jak stavba vypadá, kde se nachází, ale neznali její český název ani znak pro ni.

Většinou zmínili, že se památka nachází na Staroměstském náměstí a v jaké pozici je vůči Staroměstskému orloji. Někteří pak také popisovali, jak vypadají věže chrámu a že jedna je širší než druhá atd.

4.19 Vyšehrad

Fotografie č. 19 Vyšehrad⁵⁶

Bájně sídlo přemyslovských knížat, Vyšehrad, pochází z 10. století. Ve 2. polovině 11. století zde pobýval český král Vratislav II., který tu založil kostel sv. Petra a Pavla. Jeho dnešní podoba odpovídá regotizaci z 19. století. Po smrti Vratislava se Vyšehrad na celých 800 let proměnil v panovnickou pevnost nad Prahou. Roku 1866 zanikla pevnostní funkce Vyšehradu a zdejší Vyšehradský hřbitov se rozrůstal a měnil ve Slavín. Jsou zde pohřbeny významné osobnosti českého národa, např. spisovatelé J. Vrchlický, K. Čapek; malíř A. Mucha; sochař J. V. Myslbek; skladatel A. Dvořák; pěvkyně E. Destinová; herec V. Burian a další. (Kubík, 2002, s. 43 – 44)

Varianta	Počet respondentů
A	4
B	5
C	14
D	2

Tab. 40 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

⁵⁶ Zdroj fotografie: <http://img.blesk.cz/img/1/full/428267-img-vysehradsky-hrbitov.jpg>

Celkem variant	Celkem respondentů
4	20

Tab. 41 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od rodičů, od jiného neslyšícího, vymyslel jsem si ho sám, nevím.

Varianta A

Použit byl znak KOSTEL (obr. 4) + znak VYŠEHRAD (obr. 94).

obr. 4

popis obr. 4

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₁. Opakovaně vykonávají pohyb od sebe k sobě. U pohybu k sobě dochází ke kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo KOSTEL.

obr. 94

popis obr. 94

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru ,O. Pravá ruka je dále od hrudi, levá ruka je v kontaktu s hrudí. Ruce dělají střídavý pohyb od těla k tělu, kdy se jejich pozice mění, jednou je blíže k tělu levá ruka, podruhé pravá ruka a opět naopak. Při pohybu k tělu se vždy ruka dotkne hrudi. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VYŠEHRAD.

Variantu A artikulovali 4 respondenti.

Ačkoliv většina neslyšících znak VYŠEHRAD (obr. 94) zná, nepodařilo se mi zjistit, jak znak vznikl. Dva respondenti uvedli, že ruce značí tvar věží, na kterých jsou malé špičky.

Varianta B

Použit byl znak VYSOKÝ (obr. 95) + znak HRAD (obr. 32).

obr. 95

obr. 32

popis obr. 95

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru D, dlaň je orientována směrem od těla. Ruka se otočí doleva, kdy se změní orientace dlaně směrem k tělu a vykoná pohyb nahoru, kdy je zhruba na úrovni čela. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova Vyšehrad VYŠE.

popis obr. 32

Pravá (dominantní) ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru 5. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova Vyšehrad HRAD.

Variantu B artikulovalo 5 respondentů.

V případě varianty B tvoří znak VYSOKÝ a znak HRAD složený znak. Složený znak VYŠEHRAD je možné zařadit mezi motivované kalky⁵⁷.

⁵⁷ Je zde nepochybná vizuální podobnost mezi slovy VYSOKÝ a první částí slova Vyšehrad VYŠE.

Varianta C

Použit byl znak VYŠEHRAD (obr. 94).

obr. 94

popis obr. 94

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru „O“. Pravá ruka je dále od hrudi, levá ruka je v kontaktu s hrudí. Ruce dělají střídavý pohyb od těla k tělu, kdy se jejich pozice mění, jednou je blíže k tělu levá ruka, podruhé pravá ruka a opět naopak. Při pohybu k tělu se vždy ruka dotkne hrudi. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo VYŠEHRAD.

Variantu C artikulovalo 14 respondentů.

U této varianty neužili respondenti žádného znaku, který by označoval, zda se jedná o kostel, hrad či chrám. U varianty A byl navíc užit znak KOSTEL (obr. 4), který blíže určuje význam znaku. Stejný znak se používá pro vlastní jméno TEREZA (liší se pouze nemanuální složkou znaku).

Varianta D

Použit byl znak VÍNO (obr. 96) + znak HRAD (obr. 32).

obr. 96

popis obr. 96

Obě ruce jsou ve tvaru „A“ v neutrálním znakovacím prostoru před tělem. Ruce jsou ve vzájemném kontaktu, pravá ruka je nad levou rukou. Ruce se vytočí směrem od sebe, dlaně jsou orientovány směrem k sobě. Při produkci znaku je současně artikulována první část slova vinohrad VINO.

obr. 32

popis obr. 32

Pravá ruka je před tělem pod levým ramenem ve tvaru „5“. Udělá jednoduchý pohyb k tělu a dotkne se ho. Při produkci znaku je současně artikulována druhá část slova vinohrad HRAD.

Variantu D artikulovali 2 respondenti.

U Vyšehradu se nachází malá vinice, neslyšící tak zřejmě památku mylně pojmenoval jako VINOHRAD. Spojením znaku VYSOKÝ a HRAD tak vzniká složený znak VINOHRAD, který je možné zařadit mezi motivované kalky⁵⁸.

⁵⁸ Je zde nepochybná vizuální podobnost mezi slovy VÍNO a první částí slova Vinohrad VINO.

Znak pro Vyšehrad znalo celkem 20 respondentů. Nejčastěji používanou variantou se ukázala být varianta C. Znak Vyšehrad (obr. 94) lze na základě tohoto výzkumu označit za reprezentativní.

4.20 Zlatá ulička

Fotografie č. 20 Zlatá ulička⁵⁹

K hradnímu opevnění je přilepena malebná Zlatá ulička. Malé domky vestavěné v gotickém opevnění. Od 16. století zde bydleli hradní střelci a řemeslníci. V domku č. 22 pracoval v letech 1916 – 1917 Franz Kafka. Dnes je Zlatá ulička pouze prohlídkou pro turisty a zdrojem příjmů pro hl. město Prahu. (Kubík, 2002, s. 18)

Varianta	Počet respondentů
A	12
B	8
C	1
D	2
E	1

Tab. 42 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé varianty.

⁵⁹ Zdroj fotografie:

http://media.rozhlas.cz/_obrazek/02039670.jpeg?im=1&mand=gt&sc_x=1024&sc_y=682

Celkem variant	Celkem respondentů
5	21

Tab. 43 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů celkem znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku.

Na otázku odkud respondenti znak znají, jsem získala tyto odpovědi: od rodičů, od jiného neslyšícího, ze školy.

Varianta A

Použit byl znak ZLATO (obr. 97) + znak ULICE (obr. 98).

obr. 97

obr. 98

popis obr. 97

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru Y. Dlaně jsou orientovány směrem od těla. Ruce vykonají kruhový pohyb, pravá ruka proti směru hodinových ručiček, levá ruka po směru hodinových ručiček. Ruce dělají pohyb k sobě, ale nedochází při něm k žádnému kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ZLATÁ.

popis obr. 98

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀. Dlaně jsou orientovány k sobě. Ruce vykonají přímý pohyb dopředu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ULÍČKA.

Variantu A artikulovalo 12 respondentů.

Varianta B

Použit byl znak ZLATO (obr. 97) + znak ULICE (obr. 99).

obr. 97

obr. 99

popis obr. 97

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru Y. Dlaně jsou orientovány směrem od těla. Ruce vykonají kruhový pohyb, pravá ruka proti směru hodinových ručiček, levá ruka po směru hodinových ručiček. Ruce dělají pohyb k sobě, ale nedochází při něm k žádnému kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ZLATÁ.

popis obr. 99

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru P. Dlaně jsou orientovány k sobě. Ruce vykonají přímý pohyb dopředu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ULÍČKA.

Variantu B artikulovalo 8 respondentů.

Varianta C

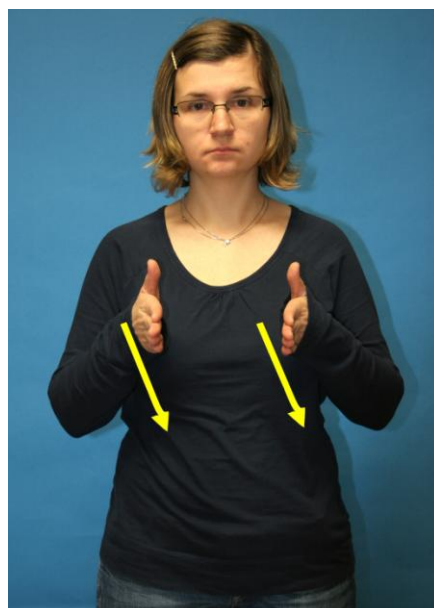
Použit byl znak ŽLUTÝ (obr. 76) + znak ULICE (obr. 98).

obr. 76

popis obr. 76

Pravá (dominantní) ruka je ve tvaru Y a třepotá nad pravým ramenem. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ZLATÁ.

obr. 98

popis obr. 98

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀. Dlaně jsou orientovány k sobě. Ruce vykonají přímý pohyb dopředu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ULIČKA.

Variantu C artikuloval 1 respondent.

Varianta D

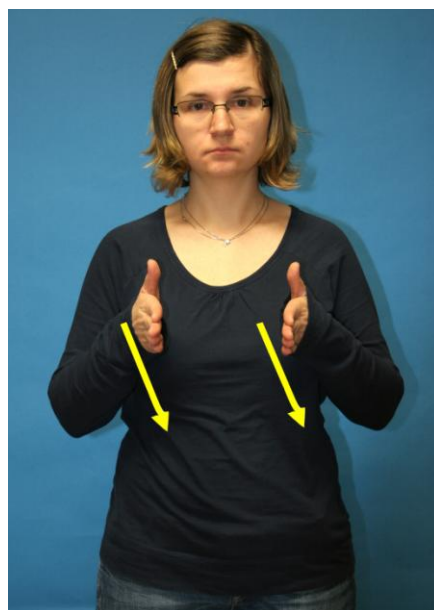
Použit byl znak ZLATO (obr. 100) + znak ULICE (obr. 98).

obr. 100

popis obr. 100

Pravá (dominantní) ruka je v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru Y. Dlaň je orientována směrem od těla. Ruka vykonává kruhový pohyb proti směru hodinových ručiček. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ZLATÁ.

obr. 98

popis obr. 98

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru B₀. Dlaně jsou orientovány k sobě. Ruce vykonají přímý pohyb dopředu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ULÍČKA

Variantu D artikulovali 2 respondenti.

Varianta E

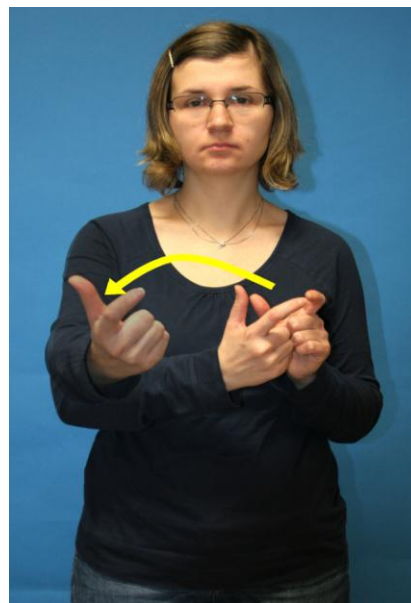
Použit byl znak ZLATO (obr. 97) + znak ULICE (obr. 29).

obr. 97

popis obr. 97

Obě ruce jsou v neutrálním znakovacím prostoru před tělem ve tvaru Y. Dlaně jsou orientovány směrem od těla. Ruce vykonají kruhový pohyb, pravá ruka proti směru hodinových ručiček, levá ruka po směru hodinových ručiček. Ruce dělají pohyb k sobě, ale nedochází při něm k žádnému kontaktu. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ZLATÁ.

obr. 29

popis obr. 29

Obě ruce jsou před tělem ve tvaru písmene C dvouruční prstové abecedy. Ruce jsou vedle sebe, ale nedotýkají se. Levá ruka zůstává na místě, pravá ruka udělá oblouk šikmo dopředu. Směr oblouku je zachován tak, aby obě ruce byly vůči sobě stále rovnoběžné. Při produkci znaku je současně artikulováno slovo ULIČKA.

Variantu E artikulovalo 8 respondentů.

Znak pro Zlatou uličku znalo všech 21 respondentů. Nejčastěji se objevovala varianta A, kterou artikulovalo 12 respondentů. Druhou nejhojněji užívanou variantou byla varianta B, kterou artikulovalo 8 respondentů.

Mezi jednotlivými variantami se objevilo jen několik málo odchylek. Ve fonologické rovině lze spatřit rozdíly mezi znaky ULICE (obr. 98) a ULICE (obr. 99). Znaky se od sebe navzájem liší pouze tvarem ruky. Místo artikulace, pohyb i nemanuální složka obou znaků je stejná. Dalším příkladem jsou znaky ZLATO (obr. 76) a ZLATO (obr. 100), kde je u obou znaků použit shodný tvar ruky, ale liší se místem artikulace a pohybem.

V morfologické rovině můžeme vidět odlišnosti mezi znaky ZLATO (obr. 97) a ZLATO (obr. 100), kdy první varianta je artikulována pouze jednou rukou, kdežto druhá varianta oběma rukama (je tedy přidán tentýž morfém).

V rovině lexikální lze spatřit nuance mezi znaky ULICE (obr. 99) a ULICE (obr. 29). Pro pojmenování tytéž věci je užito dvou zcela odlišných znaků.

5 Shrnutí výsledků

V této kapitole budou shrnuty výsledky práce.

Pro nerodilého mluvčí českého znakového jazyka je těžké stanovit závěry, zda je tato či jiná varianta ta, která by měl být užívána a považována za jakousi normu nebo pouze jednoznačně určit jedná-li se o znak složený⁶⁰, inicializovaný, ustálené spojení⁶¹ nebo např. kalk (doslovný překlad). Ačkoliv se mezi neslyšícími pohybují denně a český znakový jazyk používám velmi často, netroufám si říci, že označení (složený znak, ustálené spojení,...), která jsem ve své práci použila, jsou ta správná.

Z uvedeného důvodu jsem se rozhodla oslovit další neslyšící osobu, jejímž mateřským jazykem je český znakový jazyk, a která má lingvistické vzdělání⁶² (rozumí lingvistickým termínům a je schopna pro ně uvést konkrétní příklady). Od neslyšící konzultantky jsem očekávala výklad ke každé variantě (Použila by tuto variantu? Proč by ji nepoužila? Jedná se o kalk? Složený znak? Ustálené spojení? Zná tento znak pro toponymum?). Konzultantce jsem předložila všechny získané varianty a jednu po druhé s ní osobně prošla. Riziko tohoto postupu spatřuji v možném ovlivnění konzultantky (Konzultantka viděla tabulku, kde byla znázorněna frekvence užívání jednotlivých variant. Některé varianty mohla kopírovat, ačkoliv spontánně by je nepoužila.). Dalším možným rizikem je skutečnost, že varianty, které konzultantka užívá, mohou být pouze jejím idiolektem a ostatní neslyšící, třeba i lingvisticky vzdělaní, by stejné varianty nepoužily. Vhodnější by jistě bylo vytvořit přehled veškerých získaných variant a předložit jej více neslyšícím uživatelům českého znakového jazyka.

Na základě této konzultace bylo vytvořeno ilustrativní DVD (Vybrané pražské památky v českém znakovém jazyce), které je přílohou bakalářské práce. Na DVD nejsou zobrazeny všechny získané varianty znaků pro toponyma (DVD obsahuje pouze ty varianty, které uvedla konzultantka a ty, které se objevovaly nejčastěji).

Každé památce bude v této kapitole věnováno několik řádků a tabulka, v níž bude znovu znázorněno, kolik variant znaků jsem výzkumem získala, od kolika respondentů a jaký postoj k nim zaujímá neslyšící konzultantka (Znaky, které byly konzultantkou označeny

⁶⁰ **Složeným znakem** rozumím dva původně samostatné znaky, které dohromady tvoří 1 znak, který je ekvivalentem pro jedno slovo (např. slovo LETOHRÁDEK ekvivalentem mu je složený znak LETOHRÁDEK, který je složen ze dvou původně samostatných znaků LÉTO/LETĚT a HRAD).

⁶¹ **Ustáleným spojením** rozumím ty znaky, které jsou běžně používány pro pojmenování vybraných toponym a zná je většina uživatelů daného jazyka, v tomto případě českého znakového jazyka (např. Karlův most – ustáleným spojením je znak KAREL + znak MOST).

⁶² Metoda intuitivní reflexe.

za nehodící se nebo nevhodné nejsou dále rozebírány. Jistě by si zasloužily větší pozornost a uvedení konkrétního důvodu, proč je takto konzultantka označila). K postoji konzultantky se pokusím stručně vyjádřit svůj vlastní názor.

Odlišnosti jednotlivých variant z hlediska jazykových rovin byly stručně popsány v kapitole č. 4.

Na závěr bude jen krátce postihnout kulturní aspekt v souvislosti s předáváním znaku z generace na generaci.

5.1 Belvedér / Letohrádek královny Anny

Znak pro Belvedér / Letohrádek královny Anny aktivně znalo 5 respondentů. Ostatní znak neuvedli. Celkem jsem získala 3 varianty.

Belvedér / Letohrádek královny Anny				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	1 = 4,8 %	1/5 = 20 %	ANO	Použila by tuto variantu, znak PALÁC zpřesňuje význam znaku BELVEDÉR. Jedná se o dva znaky. Znak PALÁC je kalkem a znak BELVEDÉR je inicializovaný znak.
B	2 = 9,5 %	2/5 = 40 %	ANO	Tato varianta je také možná. Jedná se o inicializovaný znak.
C	2 = 9,5 %	2/5 = 40 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Jedná se o inicializovaný znak.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				3
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				5/21 = 23,8 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				2/5 = 40 %

Tab. 44 Shrnutí výsledků – Belvedér / Letohrádek královny Anny

Já osobně bych zvolila druhou variantu. Znak PALÁC, který je dle mého názoru jednoznačným kalkem⁶³, není podle mého názoru příliš šťastný. Užila bych znak BELVEDÉR (viz varianta A) + znak KOSTEL.

Variantu C bych rovněž nepoužila.

⁶³ Kalk je motivován psanou češtinou, konkrétně slovem PALEC.

5.2 Betlémská kaple

Znak pro Betlémskou kapli aktivně znali 4 respondenti. Ostatní znak pro tuto památku neuvedli. Celkem jsem získala 5 variant.

Betémská kaple				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	1 = 4,8 %	1/4 = 25 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak JAN a znak HUS se pro toponymum nehodí.
B	2 = 9,5 %	2/4 = 50 %	ANO	Tato varianta je dle konzultantky možná.
C	1 = 4,8 %	1/4 = 25 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak BETLÉM se dle konzultantky používá pouze ve spojení s Vánoce.
D	1 = 4,8 %	1/4 = 25 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Pro toponymum není dle konzultantky vhodné užít znak JMÉNO.
E	1 = 4,8 %	1/4 = 25 %	ANO	Použila by tuto variantu. Znak BETLÉM je inicializovaný znak.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				5
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				4/21 = 19 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				0/4 = 0 %

Tab. 45 Shrnutí výsledků – Betlémská kaple

U této památky plně souhlasím s neslyšící konzultantkou. Také bych volila variantu B nebo variantu E. Zbylé varianty nejsou dle mého názoru vhodné.

5.3 Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta

Znak pro Chrám sv. Víta aktivně znalo celkem 18 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu znaku. Celkem jsem získala 16 variant.

Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak pro CHRÁM a znak VÍT nezná.
B	2 = 9,5 %	2/18 = 11,1 %	ANO	Tato varianta je dle konzultantky možná.
C	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	ANO	Tato varianta je dle konzultantky možná.
D	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Pro toponymum není dle konzultantky vhodné užít znak JMÉNO.
E	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak pro CHRÁM nezná.
F	4 = 19,0 %	4/18 = 22,2 %	ANO	Použila by tuto variantu.
G	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak SVATÝ není dle konzultantky správně (měl by mít jiný tvar ruky).
H	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak SVATÝ není dle konzultantky správně (měl by mít jiný tvar ruky). Znak CHRÁM nezná.
I	2 = 9,5 %	2/18 = 11,1 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí zde znak SVATÝ.
J	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí zde znak pro CHRÁM. Nehodí se užití prstové abecedy.
K	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Nehodí se znak VIDĚT.
L	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí zde znak pro CHRÁM. Nezná znak VÍT.
M	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí zde znak VÍT.
N	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí zde znak pro CHRÁM. Nezná znak VÍT.
O	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Nehodí se znak VIDĚT.
P	1 = 4,8 %	1/18 = 5,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí zde znak pro CHRÁM. Nehodí se znak SVÁTEK.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem			16	
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem			18/21 = 85,7 %	
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů			11/18 = 61,1 %	

Tab. 46 Shrnutí výsledků – Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta

Osobně bych zvolila variantu F. Souhlasím s konzultantkou, že je možné použít variantu B či variantu C. Ostatní varianty, jak uvedla konzultantka, postrádají nějaký znak nebo obsahují znak nevhodný pro pojmenování toponyma.

Znak CHRÁM by bylo možné označit za inicializovaný znak. Konzultantka uvedla, že daný znak nezná, proto jsem jej za inicializovaný nepovažovala ani já.

5.4 Karlův most

Znak pro Karlův most aktivně znalo všech 21 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu znaku. Celkem jsem získala 7 variant.

Karlův most				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	18 = 85,7 %	18/21 = 85,7 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva samostatné znaky.
B	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak KAREL nezná.
C	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak JMÉNO se nehodí, protože se nejedná o pojmenování osoby.
D	4 = 19,0 %	4/21 = 19,0 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak KRÁL se nehodí.
E	2 = 9,5 %	2/21 = 9,5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak KRÁL se nehodí. Tuto variantu znaku MOST nepoužívá.
F	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak KRÁL se nehodí, navíc je použit chybný tvar ruky (správně tvar ruky D).
G	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak KAREL by měl být dvouruční. Tuto variantu znaku MOST nepoužívá.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				7
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				21/21 = 100 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				15/21 = 71,4 %

Tab. 47 Shrnutí výsledků – Karlův most

Osobně bych volila variantu A. Podle mého názoru se jedná o ustálené spojení dvou samostatných znaků, jež společně zastupují dané toponymum. Souhlasím plně s názorem neslyšící konzultantky a ostatní varianty bych nepoužila.

5.5 Letohrádek Hvězda

Znak pro Letohrádek Hvězdu aktivně znalo 15 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu. Celkem jsem získala 10 variant.

Letohrádek Hvězda				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	1 = 4,8 %	1/15 = 6,7 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva samostatné znaky.
B	2	2/15 = 13,3 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak HVĚZDA není vhodný.
C	1 = 4,8 %	1/15 = 6,7 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak LETĚT + HRAD tvoří složený znak, který je kalkem.
D	1 = 4,8 %	1/15 = 6,7 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak LETĚT + HRAD tvoří složený znak, který je kalkem. Znak HVĚZDA není vhodný.
E	12 = 57,1 %	12/15 = 80 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak HVĚZDA se hodí pro označení hvězd na nebi nikoliv pojmenování budovy. Také zde chybí znak pro ZÁMEK/HRAD a není tak jasné o jakou hvězdu se jedná.
F	1 = 4,8 %	1/15 = 6,7 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak LÉTO + HRAD tvoří složený znak, který je kalkem. Chybí zde znak HVĚZDA.
G	1 = 4,8 %	1/15 = 6,7 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak LETOHRÁDEK je inicializovaný znak Chybí zde znak HVĚZDA.
H	1 = 4,8 %	1/15 = 6,7 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Písmeno prstové abecedy L + znak HRAD tvoří složený znak pro LETOHRÁDEK, který je kalkem.
I	1 = 4,8 %	1/15 = 6,7 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak LÉTO + HRAD tvoří složený znak, který je kalkem.
J	1 = 4,8 %	1/15 = 6,7 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak HVĚZDA nezná. Dále chybí znak pro ZÁMEK/HRAD.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				10
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				15/21 = 71,4 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				9/15 = 60 %

Tab. 48 Shrnutí výsledků – Letohrádek Hvězda

Osobně bych se přikláněla k variantě E. Myslím si, že tento znak je mezi neslyšícími dostatečně rozšířen a bude-li užit v kontextu, bude všem zřejmé, že se jedná o památku nikoliv hvězdu na obloze.

Varianta A a varianta B jsou podle mne také možné, u znaku HRAD bych však artikulovala slovo LETOHRÁDEK.

Variantu C a variantu D bych nepoužila, protože je v nich užit kalk LETOHRÁDEK (znak LETĚT + znak HRAD)⁶⁴. Ze stejného důvodu bych nepoužila ani variantu F a variantu I, kde je užit kalk LETOHRÁDEK (znak LÉTO + HRAD)⁶⁵.

U varianty G, varianty H a varianty J sdílím názor s neslyšící konzultantkou.

⁶⁴ Kalk je motivován psanou podobou českého jazyka, konkrétně slovy: LETĚT a HRAD.

⁶⁵ Kalk je motivován psanou podobou českého jazyka, konkrétně slovy: LÉTO a HRAD.

5.6 Národní divadlo

Znak pro Národní divadlo znalo aktivně všech 21 respondentů. Všichni respondenti uvedli variantu B. Celkem jsem získala 3 varianty.

Národní divadlo				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	2 = 9,5 %	2/21 = 9,5 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva samostatné znaky.
B	21 = 100 %	21/21 = 100 %	ANO	Tato varianta je také možná. Jedná se o dva samostatné znaky.
C	3 = 14,3 %	3/21 = 14,3 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak NARODIT SE je kalkem.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				3
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				21/21 = 100 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				16/21 = 76,2 %

Tab. 49 Shrnutí výsledků – Národní divadlo

Souhlasím s konzultantkou, že je možné užít první dvě varianty. Osobně bych si zvolila variantu B, která je dle mého názoru ustáleným spojením dvou samostatných znaků a je mezi neslyšícími velmi hojně rozšířena.

Varianta C je dle mého názoru nevhodně užitým kalkem⁶⁶.

⁶⁶ Kalk je motivován psanou podobou českého jazyka, konkrétně slovesem NARODIT SE.

5.7 Národní muzeum

Znak pro Národní muzeum znalo aktivně 20 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu. Celkem jsem získala 3 varianty.

Národní muzeum				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	7 = 33,3 %	7/20 = 35 %	NE	Tuto variantu by nepoužila, protože zde chybí znak NÁROD, není jasné o jaké muzeum se jedná.
B	4 = 19,0 %	4/20 = 20 %	NE	Tuto variantu by nepoužila, protože zde chybí znak NÁROD, není jasné o jaké muzeum se jedná.
C	7 = 33,3 %	7/20 = 35 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva samostatné znaky.
D	4 = 19,0 %	4/20 = 20 %	NE	Tuto variantu by nepoužila, protože zde chybí znak NÁROD, není jasné o jaké muzeum se jedná. Znak VÝSTAVA se nehodí použít.
E	4 = 19,0 %	4/20 = 20 %	NE	Tuto variantu by nepoužila, protože je zde chybně znak VÝSTAVA.
F	1 = 4,8 %	1/20 = 5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila, protože je zde chybně znak VÝSTAVA.
G	1 = 4,8 %	1/20 = 5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak MUZEUM nezná.
H	1 = 4,8 %	1/20 = 5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak KÚŇ a klasifikátorový tvar ruky s památkou nijak nesouvisí.
I	1 = 4,8 %	1/20 = 5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak NARODIT SE je kalkem, nehodí se pro pojmenování památky.
J	1 = 4,8 %	1/20 = 5 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva samostatné znaky.
K	2 = 9,5 %	2/20 = 10 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva samostatné znaky.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				11
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				20/21 = 95,2 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				14/20 = 70 %

Tab. 50 Shrnutí výsledků – Národní muzeum

Souhlasím s konzultantkou, že užití varianty A nebo varianty B není příliš explicitní. Osobně bych zvolila variantu K. Další možnou variantou je varianta C.

Varianty D, E, F v sobě zahrnují znak VÝSTAVA, který ani podle mého názoru není vhodný pro pojmenování divadla.

Variantu G, H, I bych stejně jako konzultantka nepoužila. Souhlasím plně s názorem neslyšící konzultantky.

Variantu J bych na rozdíl od konzultantky také nepoužila. Nemyslím si, že by byla špatná, ale domnívám se, že znak NÁROD (obr. 42) + znak MUZEUM (obr. 8 nebo obr. 44) tvoří ustálenou dvojici znaků. Znak NÁRODNÍ (obr. 40) bych použila spíše jako ekvivalent ke slovu PAMÁTKA.

5.8 Novoměstská radnice

Znak pro Novoměstskou radnici znalo aktivně 7 respondentů. Celkem jsem získala 3 varianty.

Novoměstská radnice				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	5 = 23,8 %	5/7 = 71,4 %	ANO	Použila by tuto variantu. Znak NOVÝ + MĚSTO tvoří složený znak, který je kalkem.
B	1 = 4,8 %	1/7 = 14,3 %	ANO	Použila by tuto variantu. Znak NOVÝ + MĚSTO tvoří složený znak, který je kalkem.
C	1 = 4,8 %	1/7 = 14,3 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak KOSTEL není vhodný.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem			3	
kolik respondentů znalo znak toponymum celkem			7/21 = 33,3 %	
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů			2/7 = 28,5 %	

Tab. 51 Shrnutí výsledků – Novoměstská radnice

Souhlasila bych s užitím první varianty.

Znak KAPLE (obr. 5), který je uveden v druhé variantě je podle mého názoru již navíc.

Variantu C bych stejně jako konzultantka nepoužila. Znak pro RADNICI je dle mého názoru přesnější (vychází z názvu památky) nežli znak KOSTEL.

5.9 Obecní dům

Znak pro Obecní dům znalo aktivně 13 respondentů. Celkem jsem získala 2 varianty.

Obecní dům				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	12 = 57,1 %	12/13 = 92,3 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva samostatné znaky.
B	1 = 4,8 %	1/13 = 7,7 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak OBECNÝ je inicializovaným znakem.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				2
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				13/21 = 61,9 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				5/13 = 38,5 %

Tab. 52 Shrnutí výsledků – Obecní dům

Stejně jako konzultantka bych se přikláněla k užití varianty A. Dle mého názoru se jedná opět o ustálené spojení, které je dostatečně rozšířeno mezi neslyšícími uživateli českého znakového jazyka. Vytváření nového inicializovaného znaku (varianta B) se mi zdá zbytečné.

5.10 Petřín / Petřínská rozhledna

Znak pro Petřín / Petřínskou rozhlednu znalo aktivně všech 21 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu. Celkem jsem získala 5 variant.

Petřín / Petřínská rozhledna				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	9 = 42,9 %	9/21 = 42,9 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak PETŘÍN se nehodí, jedná se o jmenný znak PETR. V tomto užití se jedná o kalk.
B	18 = 85,7 %	18/21 = 85,7 %	ANO	Použila by tuto variantu. Znak je vizuálně motivován tvarem stavby.
C	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak PETŘÍN nezná.
D	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak PETŘÍN má jiný tvar ruky (správně tvar ruky P).
E	3 = 14,3 %	3/21 = 14,3 %	ANO	Tato varianta je dle konzultantky také možná. Užitím znaku PETR + PETŘÍN vzniká složený znak.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				5
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				21/21 = 100 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				0/4 = 0 %

Tab. 53 Shrnutí výsledků – Petřín / Petřínská rozhledna

Souhlasím s konzultantkou, že je možné použít variantu B a variantu E. Pokud bych si měla zvolit jednu variantu, pak by to byla jistě varianta B.

Variantu A bych na rozdíl od konzultantky také označila za možnou.

S variantou C jsem se setkala již dříve, ale nepoužila bych ji. Vím, že tento znak používají neslyšící pro označení Nemocnice pod Petřínem. Jak znak vznikl nevím.

U varianty D souhlasím s konzultantkou, že je chybně užit tvar ruky.

5.11 Pomník Jana Žižky z Trocnova

Znak pro Pomník Jana Žižky z Trocnova znalo aktivně všech 21 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu. Celkem jsem získala 13 variant.

Pomník Jana Žižky z Trocnova				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak JAN je navíc.
B	1 = 4,8 %	2/21 = 9,5 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva samostatné znaky.
C	4 = 19,0 %	4/21 = 19 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak SOCHA se nehodí.
D	4 = 19,0 %	4/21 = 19 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Pouze znak JAN je nedostačující. Nedává smysl.
E	4 = 19,0 %	4/21 = 19 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí znak pro POMNÍK. Není jasné, že se jedná o památku.
F	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí znak pro POMNÍK. Není jasné, že se jedná o památku. Znak ŽIŽKA nezná.
G	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	ANO	Tato varianta je také možná. Jedná se o dva samostatné znaky a klasifikátorový tvar ruky.
H	3 = 14,3 %	3/21 = 14,3 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak SOCHA se nehodí.
I	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak SOCHA se nehodí.
J	2 = 9,5 %	2/21 = 9,5 %	ANO	Tato varianta je také možná. Jedná se o dva samostatné znaky a klasifikátorový tvar ruky
K	2 = 9,5 %	2/21 = 9,5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Zbytečné užití znaku JAN.
L	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Zbytečné užití znaku JAN.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				12
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				21/21 = 100 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				15/21 = 71,4 %

Tab. 54 Shrnutí výsledků – Pomník Jana Žižky z Trocnova

Osobně bych zvolila variantu B.

Jako další možné varianty se mi jeví: varianta A, varianta C, varianta G, varianta H, varianta I, varianta J, varianta K, varianta L.

Myslím si, že užití znaku JAN je pouze fakultativní, proto nesouhlasím s tvrzení konzultantky, že je nadbytečné.

Nevidím důvod, proč by měl být znak SOCHA (obr. 61) nevhodný. Tato varianta je podle mého názoru také možná.

Použití znaku POMNÍK (SOCHA) není podle mého názoru obligatorní, jestliže je použit klasifikátorový tvaru ruky zastupující koně (je zřejmé, že se jedná o sochu).

Variantu D, variantu E, variantu F a variantu K bych stejně jako konzultantka nepoužila, souhlasím s jejím názorem. U varianty D jsem byla velmi překvapena, že ji artikulovalo více respondentů (použít pouze znak JAN podle mne nestačí).

5.12 Pomník sv. Václava

Znak pro Pomník sv. Václava znalo aktivně všech 21 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu. Celkem jsem získala 21 variant.

Pomník sv. Václava				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak KORUNA se nehodí.
B	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	ANO	Tato varianta je možná. Jedná se o samostatné znaky a klasifikátorový tvar ruky.
C	2 = 9,5 %	2/21 = 9,5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí zde znak POMNÍK.
D	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí zde znak POMNÍK a znak SVATÝ. Znak VÁCLAV se nehodí (používá se pro pojmenování VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ nikoliv jako jmenný znak).
E	6 = 28,6, %	6/21 = 28,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí znak POMNÍK. Nedává smysl.
F	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	ANO	Tato varianta je možná. Jedná se o samostatné znaky a klasifikátorový tvar ruky.
G	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak VÁCLAV nezná (existuje jiný jmenný znak VÁCLAV).
H	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	ANO	Tuto variantu by nepoužila. Znak KŮŇ + klasifikátor držení jsou nedostačující. Chybí znak POMNÍK, znak VÁCLAV, znak SVATÝ.
I	2 = 9,5 %	2/21 = 9,5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak SOCHA a znak VÁCLAV se nehodí (používá se pro pojmenování VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ nikoliv jako jmenný znak).
J	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak SOCHA se nehodí, znak VÁCLAV nezná (existuje jiný jmenný znak VÁCLAV).
K	2 = 9,5 %	2/21 = 9,5 %	ANO	Tuto variantu by nepoužila. Znak SOCHA se nehodí, znak VÁCLAV nezná (existuje jiný jmenný znak VÁCLAV).
L	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. U znaku SVATÝ je užit špatný tvar ruky.

Pomník sv. Václava				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
M	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	ANO	Tuto variantu by použila. Jedná se o samostatné znaky a klasifikátorový tvar ruky.
N	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Nedává smysl (špatný znak VÁCLAV, chybí znak pro POMNÍK, chybí znak SVATÝ).
O	2 = 9,5 %	2/21 = 9,5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Nedává smysl (špatný znak VÁCLAV, chybí znak pro POMNÍK, chybí znak SVATÝ).
P	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak SOCHA se nehodí. Chybí znak VÁCLAV a znak SVATÝ.
Q	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak SOCHA se nehodí. Chybí znak SVATÝ.
R	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak SOCHA a znak VÁCLAV se nehodí (používá se pro pojmenování VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ nikoliv jako jmenný znak).
S	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak SOCHA se nehodí.
T	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí znak POMNÍK a znak VÁCLAV (není tak jasné kdo na koni sedí).
U	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí znak POMNÍK, znak SVATÝ a znak VÁCLAV (není tak jasné kdo na koni sedí).
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem			21	
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem			21/21 = 100 %	
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů			16/21 = 76,2 %	

Tab. 55 Shrnutí výsledků – Pomník sv. Václava

Nejvíce bych se přikláněla k variantě F.

Jako další možné varianty jsou podle mne: varianta B, varianta E, varianta M a varianta S.

Varianta A, varianta C, varianta D, varianta G, varianta I, varianta J, varianta K a varianta R obsahují podle mého názoru špatný znak VÁCLAV, proto bych ani jednu z nich nepoužila.

Varianta H, varianta P, varianta T a variantu U podle mne postrádají znak VÁCLAV, proto nejsou dostatečně explicitní, ani jednu z nich bych nepoužila.

U varianty L souhlasím s konzultantkou. U znaku SVATÝ je špatný tvar ruky, nepoužila bych.

Souhlasím s konzultantčinou interpretací varianty N, varianty O a varianty Q. Rovněž bych je neužila.

5.13 Pražský hrad

Znak pro Pražský hrad znalo aktivně všech 21 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu. Celkem jsem získala 5 variant.

Pražský hrad				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	16 = 76,2 %	16/21 = 76,2 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva znaky, které tvoří ustálené spojení.
B	8 = 38,1 %	8/21 = 38,1 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva znaky, které tvoří ustálené spojení.
C	5 = 23,8 %	5/21 = 23,8 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva znaky, které tvoří ustálené spojení.
D	2 = 9,5 %	2/21 = 9,5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak HRAD je nedostačující.
E	2 = 9,5 %	2/21 = 9,5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak PREZIDENT se nehodí.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				5
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				21/21 = 100 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				21/21 = 100 %

Tab. 56 Shrnutí výsledků – Pražský hrad

Osobně používám první variantu (variantu A).

Varianta B a varianta C jsou také možné. První tři varianty jsou dle mého názoru ustáleným spojením dvou samostatných znaků a všichni čeští neslyšící je znají.

U varianty D a varianty E souhlasím s názorem konzultantky. Ani jednu z uvedených bych nepoužila.

5.14 Staroměstské náměstí

Znak pro Staroměstské náměstí znalo aktivně všech 21 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu. Celkem jsem získala 5 variant.

Staroměstské náměstí				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	6 = 28,6 %	6/21 = 28,6 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o ustálené spojení.
B	8 = 38,1 %	8/21 = 38,1 %	ANO	Použila by tuto variantu. Užitím znaku STARÝ + MĚSTO vzniká složený znak, který je kalkem.
C	4 = 19,0 %	4/21 = 19,0 %	NE	Tuto variantu nezná. Chybí znak NÁMĚSTÍ.
D	3 = 14,3 %	3/21 = 14,3 %	ANO	Použila by tuto variantu. Užitím znaku STARÝ + MĚSTO vzniká složený znak, který je kalkem.
E	15 = 71,4 %	15/21 = 71,4 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o ustálené spojení.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				5
kolik respondentů znak pro znalo toponymum celkem				21/21 = 100 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				19/21 = 90,5 %

Tab. 57 Shrnutí výsledků – Staroměstské náměstí

Osobně nejvíce používám variantu A.

S výjimkou varianty C by se dle mého názoru daly užít všechny uvedené varianty. Variantu C neznám.

5.15 Staroměstský orloj

Znak pro Staroměstský orloj znalo aktivně 19 respondentů. Někteří uvedli více než jednu variantu. Celkem jsem získala 12 variant.

Staroměstský orloj				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	1 = 4,8 %	1/19 = 5,3 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ORLOJ nezná.
B	5 = 23,8 %	5/19 = 26,3 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ORLOJ nezná.
C	5 = 23,8 %	5/19 = 26,3 %	ANO	Tuto variantu by použila. Užitím znaku HODINY + ORLOJ vzniká složený znak.
D	6 = 28,6 %	6/19 = 31,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ORLOJ nezná.
E	9 = 42,9 %	9/19 = 47,4 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ORLOJ je inicializovaným znakem.
F	6 = 28,6 %	6/19 = 31,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ORLOJ nestačí, chybí znak pro hodiny.
G	2 = 9,5 %	2/19 = 10,5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ORLOJ nezná.
H	4 = 19,0 %	4/21 = 21,1 %	ANO	Tuto variantu by použila. Znak ORLOJ je motivován pohybem apoštolů.
I	1 = 4,8 %	1/19 = 5,3 %	NE	Tuto variantu by použila. Znak HODINKY se nehodí.
J	1 = 4,8 %	1/19 = 5,3 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ORLOJ nezná.
K	1 = 4,8 %	1/19 = 5,3 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ORLOJ nezná.
L	2 = 9,5 %	2/19 = 10,5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak OREL je zde použit jako kalk.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				12
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				19/21 = 90,5 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				16/19 = 84,2 %

Tab. 58 Shrnutí výsledků – Staroměstský orloj

Osobně bych použila variantu C, variantu D nebo variantu H. Nejvíce bych se přikláněla k variantě D.

Variantu A, variantu B, variantu G, variantu J a variantu K stejně jako konzultantka neznám.

Na variantu E, variantu F a variantu I sdílím názor s konzultantkou.

Poslední varianta L je podle mého pouze nevhodně použitým kalkem⁶⁷.

⁶⁷ Kalk je motivován psanou podobou českého jazyka, konkrétně slovem OREL.

5.16 Staronová synagoga

Znak pro Staronovou synagogu znalo aktivně 7 respondentů. Dva respondenti uvedli ještě jinou variantu. Celkem jsem získala 3 varianty.

Staronová synagoga				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	1 = 4,8 %	1/7 = 14,3 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Neslyšící by neartikulovali slovo SYNAGOGA.
B	7 = 33,3 %	7/7 = 100 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o dva samostatné znaky.
C	1 = 4,8 %	1/7 = 14,3 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ŽID se zde nehodí.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				3
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				7/21 = 33,3 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				6/7 = 85,7 %

Tab. 59 Shrnutí výsledků – Staronová synagoga

Osobně bych použila první variantu.

Varianta B je dle mého názoru také možná. Souhlasím s neslyšící konzultantkou, že by neslyšící pravděpodobně slovo SYNAGOGA neartikulovali.

Variantu C bych nepoužila. Znak ŽID jsem až do této doby neznala.

5.17 Tančící dům

Znak pro Tančící dům znalo aktivně 17 respondentů. Někteří uvedli ještě jinou variantu. Celkem jsem získala 3 varianty.

Tančící dům				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	17 = 76,2 %	17/17 = 100 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o ustálené spojení.
B	3 = 14,3 %	3/17 = 17,6 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí znak DŮM.
C	2 = 9,5 %	2/17 = 11,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Chybí znak DŮM.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				3
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				17/21 = 81,0 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				4/17 = 23,5 %

Tab. 60 Shrnutí výsledků – Tančící dům

Použila bych variantu A, která je i dle mého názoru ustáleným spojením dvou samostatných znaků a je hojně rozšířena mezi neslyšícími mluvčí.

Variantu B a variantu C bych nepoužila, nemyslím si však, že by bylo nutné použít znak DŮM, jak uvádí konzultantka.

5.18 Týnský chrám

Znak pro Týnský chrám znali aktivně 4 respondenti. Jeden respondent uvedl dvě varianty. Celkem jsem získala 4 varianty.

Týnský chrám				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	2 = 9,5 %	2/4 = 50 %	ANO	Použila by tuto variantu. Pro slovo TÝNSKÝ neexistuje znak, proto je použito písmeno T prstové abecedy.
B	1 = 4,8 %	1/4 = 25 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak HRAD se nehodí.
C	1 = 4,8 %	1/4 = 25 %	ANO	Použila by tuto variantu. Pro slovo TÝNSKÝ neexistuje znak, proto je použito písmeno T prstové abecedy.
D	1 = 4,8 %	1/4 = 25 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Spojení znaků SVATÝ + TÝN není vhodné. Nedává smysl.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				4
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				4/21 = 19,0 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				1/4 = 25 %

Tab. 61 Shrnutí výsledků – Týnský chrám

U této památky souhlasím naprosto se vším, co uvedla neslyšící konzultantka. Pokud bych si měla zvolit jednu variantu, použila bych variantu A.

5.19 Vyšehrad

Znak pro Vyšehrad znalo aktivně 20 respondentů. Někteří uvedli ještě jinou variantu. Celkem jsem získala 4 varianty.

Vyšehrad				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	4 = 19,0 %	4/20 = 20 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak KOSTEL je navíc.
B	5 = 23,8 %	5/20 = 25 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak Užitím znaku VYSOKÝ + HRAD vzniká složený znak, který je kalkem.
C	14 = 66,7 %	14/20 = 70 %	ANO	Použila by tuto variantu. Znak je neslyšícími takto běžně užíván.
D	2 = 9,5 %	2/20 = 10 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak Užitím znaku VÍNO + HRAD vzniká složený znak, který je kalkem pro VINOHRAD. Jde o mylné užití znaku VÍNO.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				4
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				20/21 = 95,2 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				14/20 = 70 %

Tab. 62 Shrnutí výsledků – Vyšehrad

Stejně jako u předchozí varianty souhlasím s interpretací konzultantky.

Osobně bych zvolila variantu C. Variantu B bych nepoužila, Přestože já bych variantu B nepoužila, mezi neslyšícími je stále dosti rozšířená.

5.20 Zlatá ulička

Znak pro Zlatou uličku aktivně znalo všech 21 respondentů. Někteří uvedli ještě jinou variantu. Celkem jsem získala 5 variant.

Staroměstské náměstí				
Varianta	Kolik z celkového počtu respondentů uvedlo tuto variantu	Kolik z respondentů, kteří znali znak pro toponymum, uvedlo tuto variantu	Použila by neslyšící konzultantka tuto variantu	Co k dané variantě neslyšící konzultantka uvedla
A	12 = 57,1 %	12/21 = 57,1 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o ustálené spojení.
B	8 = 38,1 %	8/21 = 38,1 %	ANO	Použila by tuto variantu. Jedná se o ustálené spojení.
C	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ŽLUTÝ se nehodí.
D	2 = 9,5 %	2/21 = 9,5 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ZLATO by měl být artikulován oběma rukama.
E	1 = 4,8 %	1/21 = 4,8 %	NE	Tuto variantu by nepoužila. Znak ULICE zná ve významu MOST, nehodí se ho zde použít.
Celkové počty				
kolik bylo variant celkem				5
kolik respondentů znalo znak pro toponymum celkem				21/21 = 100 %
kolik respondentů, kteří znak pro toponymum znali, uvedlo, že zná toponymum od rodičů				15/21 = 71,4 %

Tab. 63 Shrnutí výsledků – Zlatá ulička

V případě této poslední varianty bych určitě použila variantu A, která je ustáleným spojením a je velmi rozšířená mezi neslyšícími mluvčí českého znakového jazyka.

Varianta B je podle mne také možná.

Variantu C a variantu E neznám, nepoužila bych je.

Varianta D je dle mého názoru špatně. Znak ZLATO jsem nikdy v jednoruční podobě nespatriła. Tuto variantu bych nepoužila.

Závěr

V úvodu této práce byl podán stručný výklad o tom, jak vlastní jména vznikají. Na základě výzkumu lze říci, že propriálně pojmenovací akt se v českém znakovém jazyce uskutečňuje stejně, jak uvádí Šrámek. Nejprve je vybrán onymický objekt, poté propriálně pojmenovací motiv a na základě jazykových prostředků daného jazyka a společenské komunikace pak vzniká proprium. Propria se objevují ve všech jazycích, lze je tedy označit za jazykové univerzálium.

Analýzou získaného jazykového materiálu českého znakového jazyka se ukázalo, že v českém znakovém jazyce a české neslyšící společnosti je vznik toponym pražských památek nejčastěji motivován písemnou podobou českého jazyka. To se ukázalo prakticky u všech památek. V některých případech byla použita prstová abeceda (zejména inicializované znaky), jindy kalky (většina složených znaků).

Inicializovaných znaků se objevilo hned několik, např. lze uvést znak BELVEDÉR (obr. 1; užití písmene B dvouruční prstové abecedy), znak BETLÉM (obr. 10; užití písmene B dvouruční prstové abecedy), znak LETOHRÁDEK (obr. 3; užití písmene L dvouruční prstové abecedy), dále znak VÁCLAV, znak VÍT (obr. 13, obr. 14, obr. 15; v obou případech užití písmene V dvouruční prstové abecedy).

U památky Chrám sv. Víta (varianty J) bylo vyhláskováno slovo VÍTA pomocí prstové abecedy (viz str. 63-64). Toto byl jediný případ, kdy byla užitá prstová abecedy pro celé slovo.

Hojně byly užity kalky (doslovný překlad). Ty je možné spatřit zejména u těchto památek: Letohrádek Královny Anny (složený znak LETOHRÁDEK: znak LÉTO + znak HRAD nebo znak LETĚT + znak HRAD), Letohrádku Hvězda (znak pro LETOHRÁDEK), Národní divadlo (znak NÁRODNÍ: znak NARODIT SE), Novoměstská radnice (složený znak NOVOMĚSTSKÁ: znak NOVÝ + znak MĚSTO), Vyšehrad (složený znak VYŠEHRAD: znak VYSOKÝ + HRAD) a další.

Ačkoliv většina lingvistických prací, zabývající se frekvencí užívání znaků znakových jazyků uvádí, že nejběžnější jsou tzv. ikony, kde je vztah určité podobnosti mezi označujícím a označovaným, v tomto výzkumu se jich objevilo jen minimum.

Za ikonický znak lze označit znak PETŘÍN (varianta B, obr. 55), dále znak HVĚZDA (obr. 34), znak KOSTEL (obr. 4), znak TANČÍCÍ DŮM (varianta B, obr. 92; varianta C, obr. 93), znak ŽIŽKA (obr. 60).

Na počátku práce jsem se snažila zjistit, jestli čeští neslyšící znají pražské památky a zda mají potřebu je pojmenovat v českém znakovém jazyce. Jak je možné vidět z výsledků analýzy, neslyšící pražské památky znají a mají pro ně v českém znakovém jazyce vlastní pojmenování. Většinou si jednotlivé znaky osvojují od svých neslyšících rodičů (celkem 57,2 %), dále pak od svých přátel, ve škole od spolužáků či vyučujících (celkem 23,5 %) nebo si vytváří znaky vlastní (celkem 19,3 %).

Kultura je chápána jako něco, co se dědí, tedy předává z generace na generaci. Kultura českých neslyšících stejně jako kultura českých slyšících památky Hl. m. Prahy pojmenovává. Z výsledků v tabulkách je možné vidět, které památky jsou pro kulturu českých neslyšících více důležité a které naopak méně. Znaky pro tyto památky znali aktivně všichni respondenti (všech 21 oslovených respondentů): Karlův most, Národní divadlo, Petřín, Pomník Jana Žižky z Trocnova, Pomník sv. Václava, Pražský hrad, Staroměstské náměstí, Zlatá ulička. Znak pro Národní muzeum a znak pro Vyšehrad znalo aktivně 20 respondentů. Znak pro Staroměstský orloj znalo aktivně 19 respondentů, pro Chrám sv. Víta 18 respondentů, pro Tančící dům 17 respondentů, pro Letohrádek Hvězda 15 respondentů, pro Obecní dům 13 respondentů. V případě těchto znaků již byla aktivní znalost znaků nižší: Novoměstská radnice (7 respondentů), Staronová synagoga (7 respondentů), Belvédér/ Letohrádek královny Anny (5 respondentů), Betlémská kaple (4 respondenti), Týnský chrám (4 respondenti). Je otázkou, zda by slyšící lidé, kterým bychom předložili stejné fotografie, jako byly předloženy neslyšícím respondentům, znali všechny vybrané památky, resp. je uměli správně pojmenovat.

Nejvíce variant jsem získala u těchto památek: Pomník sv. Václava (21), Chrám sv. Víta (16), Pomník Jana Žižky z Trocnova (12), Staroměstský orloj (12), Národní muzeum (11). Nejméně u památek: Obecní dům (2), Belvédér/ Letohrádek královny Anny (3), Novoměstská radnice (3) Staronová synagoga (3), Tančící dům (3).

Pevně věřím, že tato práce může posloužit dalším bádáním v oblasti českého znakového jazyka a kultury českých neslyšících. Instruktivní DVD, které je výstupem autorčiny činnosti, může posloužit jako učební pomůcka pro výuku českého znakového jazyka.

Použitá literatura a zdroje

ANDREJSEK, J. *Varianty znaků podle pohlaví*. Seminární práce FF UK. Praha 2007.

Encyklopedický slovník češtiny. Ed. [Hana Bradnová]. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-484-X.

FALTÍNOVÁ, R. *Propriální pojmenovací akty v českém znakovém jazyce*. Diplomová práce FF UK. Praha 2005.

HEJLOVÁ, L. *Motivovanost vybraných toponym města Prahy v českém znakovém jazyce*. Bakalářská práce FF UK. Praha 2011.

HUDÁKOVÁ, A. *Prstová abeceda pro tlumočníky*. 1. vyd., Praha: ČKTZJ, 2008. ISBN 978-80-87153-38-3.

KOCHÁNEK, L. *444 Pražských Nej, Unikátů a Kuriozit*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1993.

KUBÍK, V. *Praha – historická část města, památky a kultura*. 1. vyd. České Budějovice: Vydavatelství MCU, 2002. ISBN 80-86141-21-7.

KUCHAŘOVÁ, L. *Znaky států v českém znakovém jazyce*. Bakalářská práce FF UK. Praha 2006.

MACUROVÁ, A. *Dějiny výzkumu znakového jazyka u nás a v zahraničí*. 1. vyd., Praha: ČKTZJ, 2008. ISBN 978-80-87153-05-5.

MACUROVÁ, A.; NOVÁKOVÁ, R. *Poznáváme český znakový jazyk. Český znakový jazyk v kontaktu*. In: Speciální pedagogika, č. 4, roč. 17, 2008, s. 14-34. ISSN 1211-2720.

MACUROVÁ, A.; VYSUČEK, P. *Poznáváme český znakový jazyk. Klasifikátorové tvary ruky*. In: Speciální pedagogika, č. 4, roč. 15, 2005, s. 22-35. ISSN 1211-2720.

MAJTÁN, M. ed.: *Spoločenské fungovanie vlastných mien*. VII. Slovenská onomastická konferencia, 1. vyd. VEDA, Bratislava 1980.

MATUŠKOVÁ, S. *Kalk v českém znakovém jazyce*. Bakalářská práce FF UK. Praha 2008.

OKROUHLÍKOVÁ, L. *Notace – zápis českého znakového jazyka*. 1. vyd. Praha: ČKTZJ, 2008. ISBN 978-80-87153-25-3.

POTMĚŠIL, M. a kol. *Všeobecný slovník českého znakového jazyka A – N*. Praha: Fortuna, 2002. ISBN 80-7168-800-2.

POTMĚŠIL, M. a kol. *Všeobecný slovník českého znakového jazyka O – Z*. Praha. Fortuna 2004. ISBN 80-7168-917-3.

SALZMANN, Z. *Jazyk, kultura a společnost*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1997. ISBN 0009-0794.

STAŇKOVÁ, J.; VODĚRA, S. *Praha gotická a barokní*. Praha: Academia, 2001. ISBN 80-200-0866-7.

ŠMILAUER, V. *Úvod do toponomastiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963.

ŠRÁMEK, R. *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2027-X.

TÁBORSKÝ, J.; HUDÁKOVÁ A. *Sociolingvistické kapitoly pro tlumočníky pro neslyšící*. 1. vyd., Praha: ČKTZJ, 2008. ISBN 978-80-87153-50-5.

Seznam Příloh

- Příloha I. Seznam fotografií⁶⁸**
- Příloha II. Seznam obrázků**
- Příloha III. Seznam tabulek**
- Příloha IV. Dotazník**
- Příloha V. Prstová abeceda**
- Příloha VI. Tvary rukou**
- Příloha VII. Původní text předložený neslyšícím respondentům (v českém jazyce)**
- Příloha VIII. Původní text předložený neslyšícím respondentům (v českém znakovém jazyce)**
- Příloha IX. DVD - Vybrané pražské památky v českém znakovém jazyce**

⁶⁸ Všechny fotografie byly neslyšícím předkládány bez českých názvů.

Příloha I. Seznam fotografií

1 Belvédér / Letohrádek královny Anny

2 Betlémská kaple

3 Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta

4 Karlův most

5 Letohrádek Hvězda

6 Národní divadlo

7 Národní muzeum

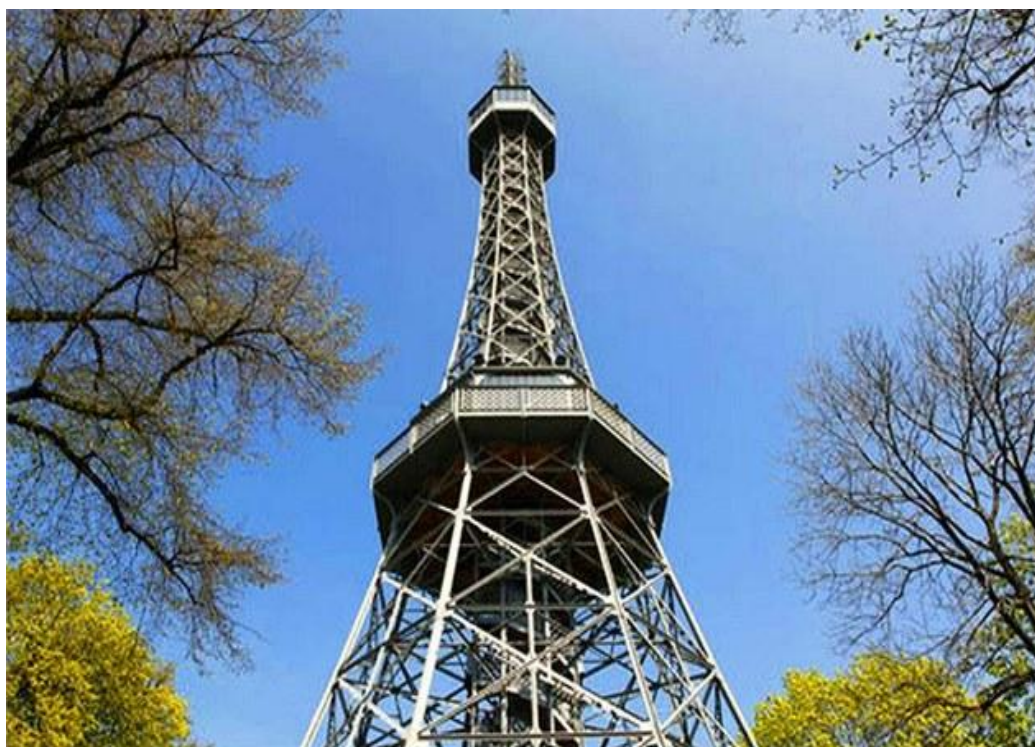
8 Novoměstská radnice

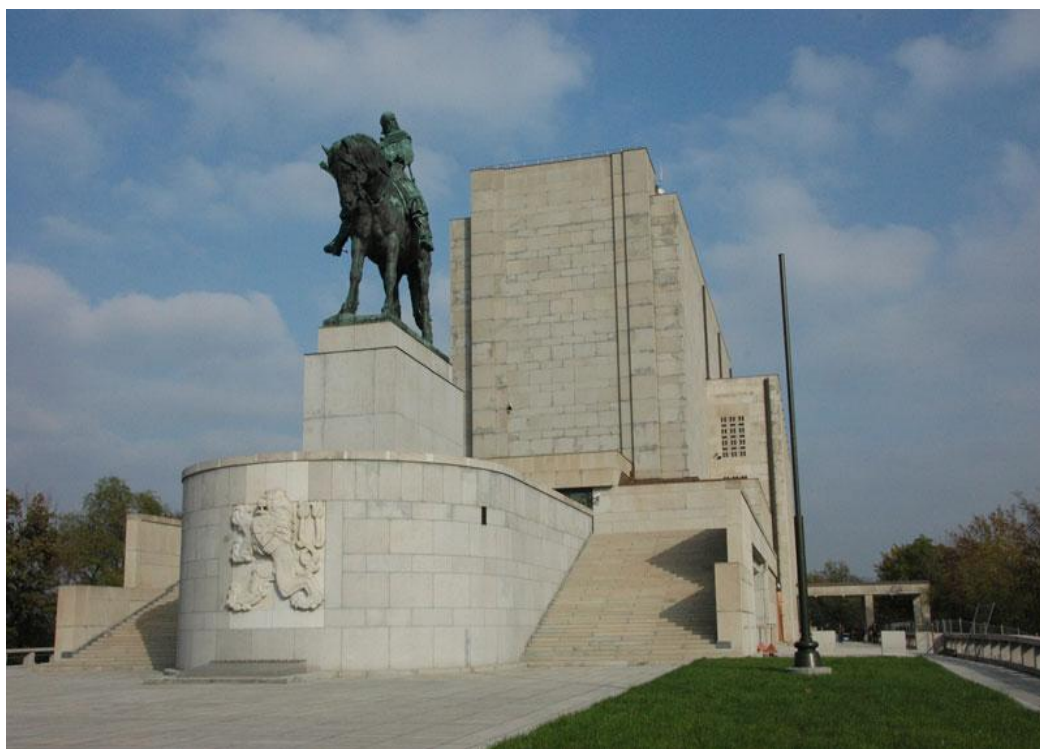
9 Obecní dům

10 Petřín / Petřínská rozhledna

11 Pomník Jana Žižky z Trocnova

12 Pomník sv. Václava

13 Pražský hrad

14 Staroměstská radnice s orlojem

15 Staroměstské náměstí

16 Staronová synagoga

17 Tančící dům

18 Týnský chrám

19 Vyšehrad

20 Zlatá ulička

Příloha II. Seznam obrázků

obr. 1 – 100 Autorské fotografie

obr. 101 – 105 Prstová abeceda

obr. 106 – 107 Tvary rukou

Příloha III. Seznam tabulek

Tab. č. 1 Složení respondentů podle pohlaví

Tab. č. 2 Složení respondentů podle věku

Tab. č. 3 Složení respondentů podle místa narození

Tab. č. 4 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Belvédér / Letohrádek královny Anny)

Tab. č. 5 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Belvédér / Letohrádek královny Anny)

Tab. č. 6 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Betlémská kaple)

Tab. č. 7 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Betlémská kaple)

Tab. č. 8 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta)

Tab. č. 9 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta)

Tab. č. 10 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Karlův most)

Tab. č. 11 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Karlův most)

Tab. č. 12 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Letohrádek Hvězda)

Tab. č. 13 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Letohrádek Hvězda)

Tab. č. 14 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Novoměstská radnice)

Tab. č. 15 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Novoměstská radnice)

Tab. č. 16 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Národní divadlo)

Tab. č. 17 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Národní divadlo)

Tab. č. 18 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Národní muzeum)

Tab. č. 19 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Národní muzeum)

Tab. č. 20 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Obecní dům)

Tab. č. 21 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Obecní dům)

Tab. č. 22 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Petřín / Petřínská rozhledna)

Tab. č. 23 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Petřín / Petřínská rozhledna)

Tab. č. 24 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Pomník Jana Žižky z Trocnova)

Tab. č. 25 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Pomník Jana Žižky z Trocnova)

Tab. č. 26 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Pomník sv. Václava)

Tab. č. 27 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Pomník sv. Václava)

Tab. č. 28 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Pražský hrad)

Tab. č. 29 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Pražský hrad)

Tab. č. 30 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Staroměstské náměstí)

Tab. č. 31 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Staroměstské náměstí)

Tab. č. 32 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Staroměstský orloj)

Tab. č. 33 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Staroměstský orloj)

Tab. č. 34 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Staronová synagoga)

Tab. č. 35 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Staronová synagoga)

Tab. č. 36 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Tančící dům)

Tab. č. 37 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Tančící dům)

Tab. č. 38 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Týnský chrám)

Tab. č. 39 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Týnský chrám)

Tab. č. 40 Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Vyšehrad)

Tab. č. 41 Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Vyšehrad)

- Tab. č. 42** Kolik respondentů artikulovalo jednotlivé památky (Zlatá ulička)
- Tab. č. 43** Kolik bylo variant celkem a kolik respondentů znalo alespoň jednu variantu znaku pro tuto památku. (Zlatá ulička)
- Tab. č. 44** Výsledky analýzy (Belvédér / Letohrádek královny Anny)
- Tab. č. 45** Výsledky analýzy (Betlémská kaple)
- Tab. č. 46** Výsledky analýzy (Chrám sv. Víta / Katedrála sv. Víta)
- Tab. č. 47** Výsledky analýzy (Karlův most)
- Tab. č. 48** Výsledky analýzy (Letohrádek Hvězda)
- Tab. č. 49** Výsledky analýzy (Novoměstská radnice)
- Tab. č. 50** Výsledky analýzy (Národní divadlo)
- Tab. č. 51** Výsledky analýzy (Národní muzeum)
- Tab. č. 52** Výsledky analýzy (Obecní dům)
- Tab. č. 53** Výsledky analýzy (Petřín / Petřínská rozhledna)
- Tab. č. 54** Výsledky analýzy (Pomník Jana Žižky z Trocnova)
- Tab. č. 55** Výsledky analýzy (Pomník sv. Václava)
- Tab. č. 56** Výsledky analýzy (Pražský hrad)
- Tab. č. 57** Výsledky analýzy (Staroměstské náměstí)
- Tab. č. 58** Výsledky analýzy (Staroměstský orloj)
- Tab. č. 59** Výsledky analýzy (Staronová synagoga)
- Tab. č. 60** Výsledky analýzy (Tančící dům)
- Tab. č. 61** Výsledky analýzy (Týnský chrám)
- Tab. č. 62** Výsledky analýzy (Vyšehrad)
- Tab. č. 63** Výsledky analýzy (Zlatá ulička)

Dotazník

respondent č.

1) MUŽ x ŽENA

2) VĚK

3) MÍSTO NAROZENÍ

4) BYDLIŠTĚ (nyní)

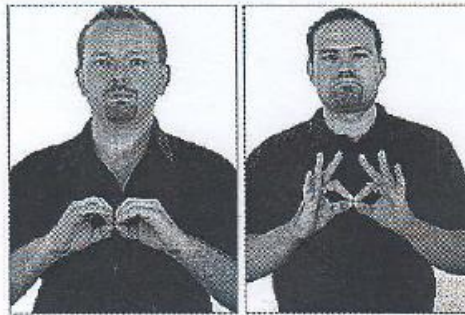
5) KOLIKÁTÁ NESLYŠÍCÍ GENERACE

6) VZDĚLÁNÍ

Příloha V. Prstová abeceda

Obr. 40: Česká dvouruční prstová abeceda: A

Obr. 43: Česká dvouruční prstová abeceda: B

Obr. 44: Česká dvouruční prstová abeceda: B (druhá varianta)

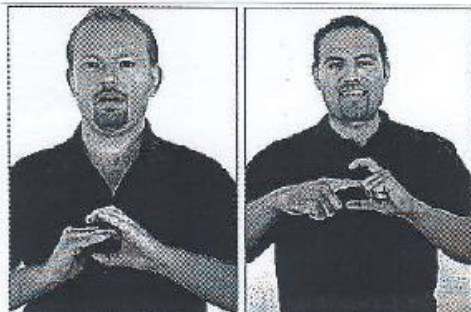

Obr. 45: Česká dvouruční prstová abeceda: C

Obr. 46: Česká dvouruční prstová abeceda: C (druhá varianta)

Obr. 49: Česká dvouruční prstová abeceda: D

Obr. 52: Česká dvouruční prstová abeceda: E

Obr. 53: Česká dvouruční prstová abeceda: E (druhá varianta)

obr. 101 Prstová abeceda

Obr. 58: Česká dvouruční prstová abeceda: F
 Obr. 59: Česká dvouruční prstová abeceda: F (druhá varianta)
 Obr. 60: Česká dvouruční prstová abeceda: F (třetí varianta)

Obr. 61: Česká dvouruční prstová abeceda: G
 Obr. 62: Česká dvouruční prstová abeceda: G (druhá varianta)

Obr. 63: Česká dvouruční prstová abeceda: H

Obr. 64: Česká dvouruční prstová abeceda: CH

Obr. 65: Česká dvouruční prstová abeceda: I
 Obr. 66: Česká dvouruční prstová abeceda: I (druhá varianta)

Obr. 69: Česká dvouruční prstová abeceda: J
 Obr. 70: Česká dvouruční prstová abeceda: J (druhá varianta)

Obr. 71: Česká dvouruční prstová abeceda: K

obr. 102 Prstová abeceda

Obr. 72: Česká dvouruční prstová abeceda: L

Obr. 73: Česká dvouruční prstová abeceda: M

Obr. 74: Česká dvouruční prstová abeceda: M (druhá varianta)

Obr. 75: Česká dvouruční prstová abeceda: N

Obr. 78: Česká dvouruční prstová abeceda: O

Obr. 79: Česká dvouruční prstová abeceda: O (druhá varianta)

Obr. 82: Česká dvouruční prstová abeceda: P

Obr. 83: Česká dvouruční prstová abeceda: Q

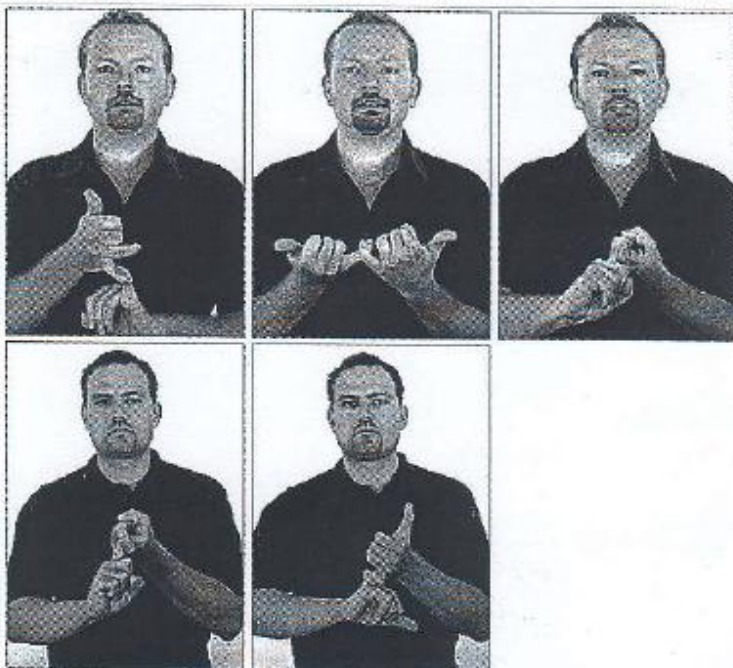

Obr. 84: Česká dvouruční prstová abeceda: Q (druhá varianta)

Obr. 85: Česká dvouruční prstová abeceda: R

obr. 103 Prstová abeceda

Obr. 88: Česká dvouruční prstová abeceda: S
Obr. 89: Česká dvouruční prstová abeceda: S (druhá varianta)
Obr. 90: Česká dvouruční prstová abeceda: S (třetí varianta)
Obr. 91: Česká dvouruční prstová abeceda: S (čtvrtá varianta)
Obr. 92: Česká dvouruční prstová abeceda: S (pátá varianta)

Obr. 98: Česká dvouruční prstová abeceda: T
Obr. 99: Česká dvouruční prstová abeceda: T (druhá varianta)

Obr. 102: Česká dvouruční prstová abeceda: U

Obr. 107: Česká dvouruční prstová abeceda: V

obr. 104 Prstová abeceda

Obr. 108: Česká dvouruční prstová abeceda: W
Obr. 109: Česká dvouruční prstová abeceda: W (druhá varianta)

Obr. 110: Česká dvouruční prstová abeceda: X

Obr. 111: Česká dvouruční prstová abeceda: Y
Obr. 112: Česká dvouruční prstová abeceda: Y (druhá varianta)

Obr. 115: Česká dvouruční prstová abeceda: Z

obr. 105 Prstová abeceda⁷⁰

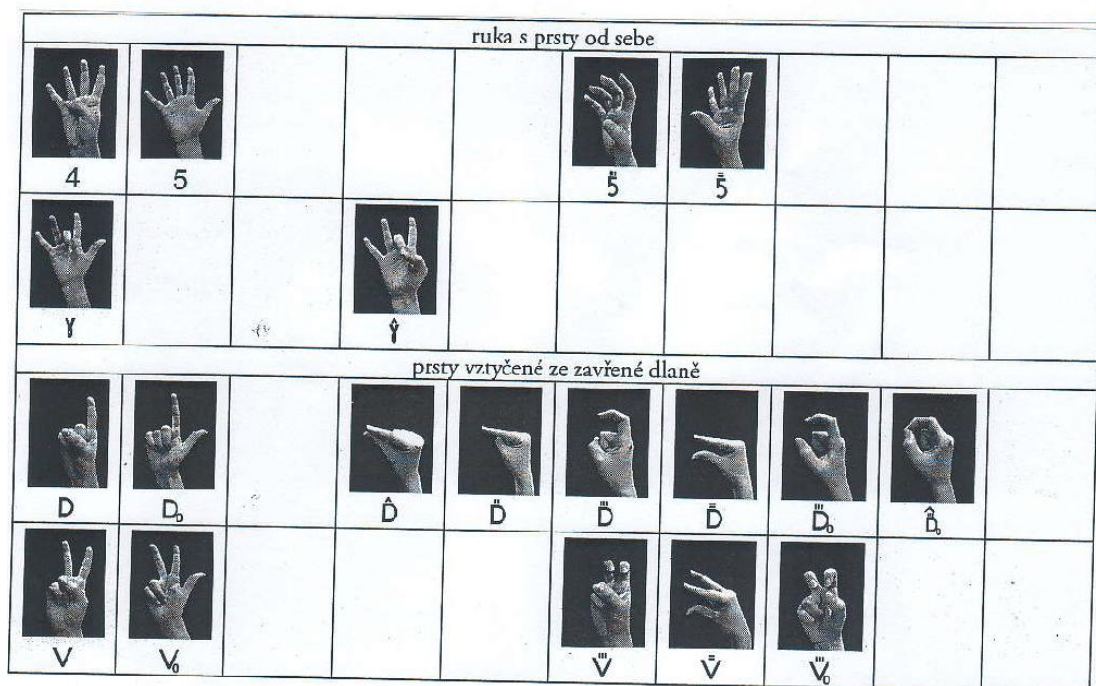
⁷⁰ Zdroj obrázků 101 – 105: Hudáková, 2008, s. 36-51.

Příloha VI. Tvary rukou

základní tvar ruky	a) ,	b) l	c) ^	d) "	e) " "	f) =	g), h)	
zavřená ruka								
 A	 A ₀		 Ā				 sA	 TA
skrčená ruka								
 O							 sO	 DO
 C	 C ₀	 C ₁						
ruka s prsty u sebe								
 B	 B ₀	 B ₁	 Ĥ	 Ĥ ₁	 Ĥ ₂	 Ĥ ₃	 Ĥ ₀	 TĤ

 P			 Ĥ	 Ĥ ₁	 Ĥ ₂	 Ĥ ₃	 Ĥ ₀	 P _M
 I								
 Y								 Y _D
 R								

obr. 106 Tvary rukou

Obr. 107 Tvary rukou⁷⁰

⁷⁰ Zdroj obrázku: Okrouhliková, 2008, s. 79-81.

Příloha VII. Původní text předložený neslyšícím respondentům (v českém jazyce)

Jmenuji se Eva Kastnerová, jsem studentkou Filosofické fakulty Univerzity Karlovy oboru Čeština v komunikaci neslyšících. Zpracovávám bakalářskou práci na téma: „Pražské památky v kultuře českých neslyšících a jejich pojmenování v českém znakovém jazyce“.

Cílem mé práce je na základě elicitační metody získat od neslyšících respondentů znaky českého znakového jazyka pro vybrané pražské památky a zjistit jak tyto znaky vznikly a od koho je respondenti znají.

Všechny nahrávky budou složité pouze pro výzkum, který je součástí této bakalářské práce, nebudou šířeny dál.

Nyní Vám vysvětlím, co se po Vás bude chtít. Ukážu Vám celkem dvacet fotografií pražských památek. Po prohlédnutí vždy jedné fotografie budete odpovídat na následující čtyři otázky:

1. Co je to za památku?

(stačí pouze ukázat znak, který pro danou památku používáte)

2. Odkud znak znáte?

(kdo Vás znak naučil, kde jste ho viděl/a)

3. Víte, jak znak vznikl?

(proč vypadá tak, jak vypadá)

4. Znáte jiný znak pro danou památku?

(jinou variantu, kterou např. používá někdo ve Vašem okolí)

Příloha VIII. Původní text předložený neslyšícím respondentům (v českém znakovém jazyce)

- tato příloha je součástí DVD

Příloha IX. DVD - Vybrané pražské památky v českém znakovém jazyce

- tato příloha je na samostatném DVD